

15 rokov (1994 - 2009)

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch Caproni - Ca 33

Boje o Bratislavu

„Zvíťazíme, nebojte sa, Bratislava bude oslobodená,“ usmievali sa v sobotu 4. apríla napoludnie pán František Ambrózy s manželkou Katarínou, ktorí sa pripravovali na rekonštrukciu bojov o naše hlavné mesto počas 2. svetovej vojny. Manželský pár reprezentoval Klub vojenskej histórie Gvardija zo Spišskej Novej Vsi. Zaujímaví boli aj tým, že ich dcéra slúžila pred materskou dovolenkou ako vojačka v Seredi a zaľ je na misii v Afganistane. Nuž – a o niekoľko desiatok minút zaútočili v uniformách príslušníkov Červenej armády na nemecké postavenia. Pre zaujímavosť – najmladším medzi oslobodzovateľmi bol 9-ročný Filip Halík z Klubu vojenskej histórie 10. pancierový pluk granátnikov z Brna. Spolu s otcom Eduardom bojovali v uniformách sovietskych námorníkov. Aj tí sa v apríli 1945 podieľali na oslobodzovaní Bratislavy i Brna.

Klub vojenskej histórie Carpathia v spolupráci s Vojenským historickým ústavom Bratislava pripravili tento rok prvý raz rekonštrukciu bojov v priestoroch Dopravného podniku na Jurajovom dvore. Symbolické, pretože sa tu okrem iného nachádza zachovaný protiletectký kryt z 2. svetovej vojny a už v dosť schátranej budove sídlil štáb 2. nemeckej obrannej línie Bratislavy.

Ešte pred prvými výstrelmi si niekoľko tisíc divákov mohlo pozrieť ukážky práce Policajného zboru. Tiež sa mohli zoznámiť s vojenskou historickou technikou, ktorú poskytlo aj Vojenské historické múzeum Piešťany. Následne asi 150 bojovníkov z Poľska, Maďarska, Česka a Slovenska zaujalo pozície. Obrnené vozidlá, tanky, motorky a jednotky pechoty za kanonády a výstrelov sprevádzali plastické ukážky útokov a ústupov. Veľký záujem bolo vidieť najmä v očiach početne zastúpenej mládeže. Zranení a padlí dokumentovali, že sloboda nášho hlavného mesta si vyžiadala aj obete najvyššie.

„Na Slovensku „bojujeme“ toto leto aspoň šesť ráz, pretože na ukážky dobových bojov prichádza viac divákov, sú emotívnejší ako inde a aj organizácia býva na veľmi dobrej úrovni,“ lúčili sa s bojmí o oslobodenie Bratislavy Ondřej Bobka z Ostravy a Lucie Hofmanová z Hraníc na Morave z Klubu priateľov vojenskej histórie Jaroš.

„Ďakujem organizátorom a ďakujem vám všetkým, ktorí ste často cestovali z veľkej diaľky, ktorí ste sa na dnešnú ukážku bojov o Bratislavu dokázali skvele pripraviť a ktorí ste s obdivuhodným nasadením dokázali priblížiť divákovi dôležitú súčasť našej histórie. Bratislava ani celé Slovensko na ňu nesmie nikdy zabudnúť,“ povedal štátny tajomník ministerstva obrany Daniel Duchoň a podal ruku veliteľom oboch „znenárodných“ táborov.

Text a foto **Pavol VITKO**

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVII, č. 5/2009
Redakčná uzávierka 4. mája 2009
Do výroby zadané mája 2009

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJÁČKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia ŠEVČIKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane fotografia
z cvičenia Collective Shield 2009
Foto **Peter DOVINA**
Nevyžiadajte obrázový materiál
a rukopisy nevraciate.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93

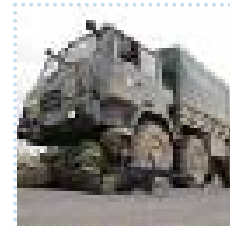

Obrana 5/2009

Z obsahu

Collective Shield 2009

str. 4 - 7

Pocta Štefánikovi

str. 12 - 15

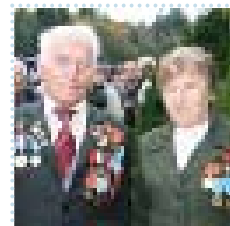
Dravce v akcii

str. 22 - 23

Veteráni po novom

str. 38

Editoriál

„Keby som bol vtáčkom, letel by som za les, pozrieť sa čo robí mamička moja dnes... spievala speváčka ľudových piesní Darina Laščiaková v nedeľu 3. mája obľúbenú pieseň Milana Rastislava Štefánika. Bolo to v Devinskej Novej Vsi.

Po polstoročí tam nanovo vyzbrojili kópiu pôvodnej Štefánikovej sochy. Iste, začiatkom mája bolo podujatí na počesť nášho generála vela – a aj oveľa významnejších. No aj v Devinskej akoby história hovorila rečou symbolov. Sochu postavili na znak úcty vedcovi, diplomatovi a politikovi Štefánikovi ešte v roku 1928. Počas totalitného režimu mu niekto najskôr potupne odlomil roku a zlomil nohu. A aby bol smutný paradox ešte tragickejší, podľa starostu Vladimíra Mráza sa v tejto mestskej časti Bratislavy traduje, že torzo Štefánika v generálskej uniforme hodili do rieky Moravy na prelome 50. a 60. rokov príslušníci vtedajšej armády. A aj keď socha možno naozaj skončila v rieke, ktorá spája dva bratské národy, o ktorých slobodu bojoval, jej základ zostal. Tak ako základ jeho posolstva zostal v úcte nášho národného vedomia. Mimochodom, otec Dariny Laščiakovej Matej Gažo bol už ôsmy rok na múrach v New Yorku, keď do tamjšieho slovenského spolku prišiel M. R. Štefánik. Aj k nemu hovoril, ako je dobre mať svoj budúci štát, že myšlienka jeho vzniku treba veriť a že je dôležité oň bojovať. „Otecko nebol rozhodnutý, no keď sa na neho Štefánik pozrel svojimi úprimnými očami plnými energie a odhodlania, aj on vstúpil do Česko-slovenských légii. Zranili ho v boji, no svoju voľbu nikdy neolutoval...“ Áno, Štefánik vedel oslovit aj slovenských murárov, aj svetových mocnárov. „Bez Milana Rastislava Štefánika by nebolo Čs. légii a bez Čs. légii by nebolo Česko-Slovenskej republiky. Podarilo sa mu takmer nemožné – vytvoriť ozbrojenú moc ešte neexistujúceho štátu,“ zdôraznil Jaroslav Baška 4. mája na konferencii historikov venovanej Štefánikovu odkazu.

Aj dnes máme hrdinov, ktorí vstupujú na veľké „bojiská“, pričom štartujú v porovnaní so súpermi z oveľa skromnejších podmienok. Myslím teraz na športovcov Michala Martikána a Gabriela Kaliskú. Minister obrany Jaroslav Baška ich spolu s náčelníkom generálneho štábu generálom Ľubomírom Bulíkom prijali po triumfe na poslednej olympiáde v Pekingu. Zlatí medailisti a dlhoroční reprezentanti štátu a našej Dukly sa už predtým napočúvali viac ako dosť sľubov, kto všetko zlepši ich biedne tréningové zázemie v Liptovskom Mikuláši. Napriek tomu na vlaňajšom stretnutí minulú jeseň páľivý problém opäť otvorili, hovoriac predovšetkým o nádejách svojich nasledovníkov. Verili vtedy? Ťažko po ich predchádzajúcich skúsenostiach povedať. Isté však je, že minister Baška svoj sľub dodrži. Nová lodenica by sa mala začať stavať už tento rok.

A ešte niečo. Kto náhodou prehliadol, nech si na internetovej stránke MO SR prečíta článok Sociálne istoty vojakov, sa návrhom novely zákona o sociálnom zabezpečení v žiadnom prípade nemenia. Editovaný bol po našej uzávierke 4. mája. Viac v budúcom čísle.

Peknú jar.

Collective Shield 2009

História Česko – Slovenskej bojovej skupiny Európskej únie sa začala písať ešte na jeseň 2005, keď bolo podpísané komuniké o jej výstavbe. Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík zdôrazňuje, že pre vytváranie spoločnej bojovej skupiny sme si svojich západných susedov vybrali okrem iného aj pre jazykovú blízkosť, spoločnú bývalú históriu v jednom štáte a armáde, obdobnú výzbroj a vybavenie oboch armád. S jeho názorom sa plne stotožňuje aj jeho český kolega, generálporučík Vlastimil Pícek.

Na prelome marca a apríla preverilo medzinárodné cvičenie Collective Shield 2009 úroveň pripravenosti českých a slovenských vojakov na plnenie úloh v rámci spoločnej bojovej skupiny.

OD HRADIŠŤA PO LEŠŤ

Uskutočnilo sa vo výcvikových priestoroch v Čechách i na Slovensku a znamenalo vyvrcholenie národnej prípravy Česko – Slovenskej bojovej skupiny EÚ (CZE/SVK BG EU). Cvičenie sa uskutočnilo vo Vojskovom výcvikovom priestore Hradište (bývalý Doupov), kde cvičilo veliteľstvo síl, veliteľstvá komponentov a jednotky, pozostávajúce predovšetkým zo súčastí 4. brigády rýchleho nasadenia Armády Českej republiky. V ďalšom výcvikovom priestore Boletice bola predsunutá základňa, v Bechyni zasa dočasné poľné stanovište

s heliportom, v Pardubiach cvičil národný podporný prvok (NSE) a v Olomouci operačné veliteľstvo Česko – Slovenskej bojovej skupiny. Na Slovensku, vo Vojskovom výcvikovom priestore Lešť cvičila slovenská časť bojovej skupiny.

Tvorili ju príslušníci michalovského mechanizovaného práporu, prešovského práporu logistickej podpory, čaty vojenskej polície prešovského útvaru i čaty radiačného, chemického, biologického prieskumu rožňavského útvaru RCHBO. Celkovo cvičilo vyše dvetisíc českých a vyše tristo slovenských vojakov. Cvičenie, ktorého témou bolo: Česko – Slovenská bojová skupina EÚ v operácii na stabilizáciu, rekonštrukciu a vojenskú pomoc tretej krajine riadil český generálmajor Hynek Blaško a jeho zástupcom bol generálmajor Milan Maxim.

V prvý aprílový deň cvičiace štáby a jednotky vo Výcvikovom priestore Hradište navštívila delegácia Vojenského výboru Európskej únie. Jeho predseda, francúzsky generál Henri Bentégeat sa oboznámil spoločne s ďalšími členmi výboru s organizačnou štruktúrou, výzbrojou a prípravou Česko – Slovenskej bojovej skupiny. Spoločne s námestníkom ministerky obrany ČR Martinom Bartákom, náčelníkmi Generálnych štábov Českých a Slovenských ozbrojených síl generálporučíkom Vlastimilom Píckom a generálom Ľubomírom Bulíkom videli dynamické ukážky i statické ukážky, zoznámili sa s úlohami cvičiaceho Veliteľstva síl (Force Headquarters) bojového zoskupenia a sledovali činnosť

patroly pri napadnutí nepriateľom. Nasledovalo privoľanie leteckej podpory (predstavovali ju štvorica bojových vrtulníkov Mi-24 českej armády) a následná evakuácia ranených z bojiska vrtulníkom. Ostatné bojové vrtulníky túto operáciu kryli zo vzduchu.

SPOKOJNÝ FRANCÚZSKY GENERÁL

„Českí a slovenskí vojaci sú dobre pripravení“, vyhlásil generál Bentégeat po oboznámení sa s úrovňou ich pripravenosti. Zdôraznil, že v súčasnosti má Európska únia dovedna 15 bojových skupín. Vždy dve z nich sú pol roka v pohotovosti na nasadenie. Od prvého júla tohto roku to bude až do jeho konca okrem Česko – Slovenskej bojovej skupiny aj Francúzsko – Belgická (tá je však početne menšia). V prípade potreby budú nasadené v okruhu 6-tisíc kilometrov od Bruselu. Zatiaľ ešte nemusela byť ani jedna zo skupín, ktoré boli v pohotovosti od svojho vzniku v roku 2007, nasadená.

„Bojové skupiny sú pripravované podľa rovnakých štandardov ako v NATO. Ich úlohou však nie je nahrádzať Alianciu, ale v prípade potreby s ňou úzko spolupracovať a dopĺňať ju. Ako napríklad pri patrolovaní pri pobreží Somálska, byť nasadení v prípade, že operácia

prejde spod právomoci NATO na EÚ, ako v Bosne a Hercegovine. Som presvedčený, že českí a slovenskí vojaci v prípade nasadenia kvalitne splnia všetky úlohy operácie,“ zdôraznil predseda vojenského výboru Európskej únie generál Henri Bentégeat.

Generálporučík Pícek doplnil, že v súčasnosti je zabezpečený aj transport bojovej skupiny v prípade jej nasadenia. Podľa neho by v prípade leteckého transportu išlo o približne 120 letov nákladného lietadla Ruslan. V prípade lodného transportu zasa o niekoľko desiatok železničných transportov do zmluvného prístavu Hamburg.

Práve slovenská časť bojovej skupiny je vyzbrojená ťažkou obrnenou technikou (bojovými vozidlami pechoty) a v prípade potreby by predstavovala najväčšiu palebnú silu celej Česko – Slovenskej bojovej skupiny. V priebehu cvičenia na Lešti bola slovenská časť prepojená prostredníctvom komunikačných technológií s cvičiacimi štábmi a jednotkami v Čechách. Riadiaci cvičenia na území Slovenska podplukovník Martin Michalko z veliteľstva prešovskej mechanizovanej brigády poznamenal, že hlavnou úlohou cvičenia bolo preveriť schopnosť efektívnej spolupráce oboch národných častí bojovej skupiny. Aj otestovať schopnosť Česko – Slovenskej bojovej skupiny napláňovať a uskutočniť expedičnú operáciu.

„S priebehom cvičenia som spokojný. Za najväčší klad považujem veľké úsilie cvičiacich vojakov splniť všetky úlohy čo najlepšie. Samozrejme, ukázali sa aj niektoré nedostatky, ale práve o tom je výcvik. Aby sme sa v ďalšom období z nich poučili a v prípadnej realnej situácii ich neopakovali,“ hovorí podplukovník Michalko.

MICHALOVČANIA NESKLAMALI

Cvičenie dokonale preverilo schopnosti veliteľov na všetkých stupňoch velenia v plánovaní, nepretržitom velení a riadení vojsk v období prípravy a v samotnom priebehu operácie. Zároveň podľa pomocníka riadiaceho cvičenia majora Petra Ševčíka pomohlo zdokonaľiť veliteľov na všetkých stupňoch riadenia v organizácii všestranného zabezpečenia činností, prehĺbiť ich návyky riadiť svoje jednotky v podmienkach, ktoré sa približujú skutočným situáciám v prípadnom konflikte. Aj vďaka tomu, že cvičiace jednotky využívali prostriedky taktického simulátora Miles 2000. Dôležitou úlohou bolo aj preverenie schopností plniť úlohy v medzinárodnom prostredí, spracovávať bojové dokumenty a komunikovať v anglickom jazyku pri styku s nadriadenými štábmi a súčinnosťnými jednotkami.

Najväčšou cvičiacou jednotkou bola prvá mechanizovaná rota michalovského mechanizovaného práporu. Jej príslušníci v priebehu cvičenia plnili úlohy pri sprievode a ochrane zásobovacích konvojov a dôležitých osôb, eliminovali následky teroristických útokov, likvidáciu UXO, pripravovali sa a uskutočňovali prehľadávacie operácie, snažili sa čo najlepšie zvládnuť rôzne vzájomné strety znepriatelených skupín, ale aj evakuáciu utečeneckého tábora.

„Naším cieľom bolo čo najlepšie zladit činnosť dôstojníckeho a poddôstojníckeho zboru pri plnení jednotlivých úloh. Postupne sa nám podarilo dosiahnuť v tomto smere dobré výsledky. Dôstojníci sa prestali miešať do právomocí poddôstojníkov a plne sa sústredili na svoju plánovaciu a riadiacu činnosť. Neskrývam, na začiatku chceli mnohí z nich riadiť všetko aj za svojich podriadených. Pri plnení úloh cvičenia som sa mohol najviac spoľahnúť na veliteľa tretej čaty poručíka Jána

zľava gen. Bentégeat s gen. Bulíkom a gen. Píckom

Štepitu, veliaceho poddůstojníka roty nadrotmajstra Daniela Činčára, ale aj veliteľov družstiev: rotných Jaroslava Spišiaka, Miroslava Smolka a Ladislava Bálinta,“ konštatuje v závere cvičenia unavený, no spokojný veliteľ roty kapitán Skonc. Väčšina príslušníkov roty má za sebou už skúsenosti z pôsobenia v zahraničných misiách a operáciách.

OCHRANA KONVOJA

Poručík Ján Štepita so svojimi podriadenými zažil počas cvičenia množstvo útokov na konvoje, ktoré ochraňovali. „Učili sme sa aj na vlastných chybách. Spočiatku boli tie straty dosť veľké. Bolo potrebné zosúladiť svoju činnosť aj s vojenskými policajtmi, s ktorými sme cvičili prvý raz. Postupne, ako sme sa zohrali, straty klesali. Vojaci sa naučili, ako postupovať, keď je konvoj prepadnutý, pri prekážke na ceste, narazení na demonštrantov i pri potláčaní davu. Zaisťiť a včas oddeliť od davu hľadané osoby. Pozorovať pri presune okolitý terén. Bola to pre nich veľká škola. Naučili sa flexibilne reagovať na rýchlo sa meniacu situáciu,“ zdôrazňuje veliteľ čaty.

Zlepšenú spoluprácu s vojenskými policajtmi pri ochrane konvoja si pochvaľuje aj jeho veliteľ družstva rotný Henrich Horňák. V konvoji bolo okrem nákladných tatroviek s materiálom zaradené aj vozidlo vojenskej polície a zdravotnícky Tatrapan.

Pri ochrane jedného strategicky umiestneného kontrolného bodu úzko spolupracovalo družstvo rotného Miroslava Hrehora z michalovskej roty s rožňavskými chemikmi, ktorí pod velením rotného Daniela Lazora pomocou prístrojov chemického Aligatora monitorovali situáciu v oblasti.

BUDE MI ČTOU VELIŤ TÝMTO VOJAKOM!

Podľa zástupcu riadiaceho cvičenia Collective Shield 2009 generálmajora Milana Maxima jeho priebeh overil výkonnosť a zladenosť národných štábov. V štáboch na území Českej republiky navyše pôsobilo takmer päť desiatok slovenských profesionálnych vojakov (důstojníkov i poddůstojníkov). „Ukazuje sa, že táto spolupráca prináša svoj úžitok,“ spokojne hovorí.

Na margo prospešnosti spoločnej Česko – Slovenskej bojovej skupiny generál Lubomír Bulík poznamenáva, že jej vytváranie prinieslo pre slovenské ozbrojené sily nové skúsenosti a spôsobilosti, ktoré využijeme už v blízkej budúcnosti: „Veď už od začiatku budúceho roka budeme vytvárať s obdobnými silami a prostriedkami spoločnú bojovú skupinu s naším severným susedom Poľskom, baltskými štátmi a Nemeckom.“

Veliteľ Česko – Slovenskej bojovej skupiny Európskej únie generálmajor Hynek Blaško bol na jeseň minulého roku na cvičení Fast Arrow, kde bola certifikovaná slovenská časť bojovej skupiny.

„Bol som príjemne prekvapený kvalitou ich prípravy. Terajšie cvičenie je vyvrcholenie celej prípravy spoločnej bojovej skupiny. Budú nasledovať ďalšie aktivity, ktorých cieľom je udržať dosiahnutú úroveň výcviku a ďalej ju rozvíjať. Koncom júna sa uskutoční cvičenie Sharp Response 2009, ktoré preverí schopnosť aktivácie a pripravenosti bojovej skupiny na nasadenie. S úrovňou prípravy svojich podriadených oboch armád som spokojný. V prípade nasadenia mi bude čťou veliť týmto vojakom,“ s hrdosťou v hlase hovorí generálmajor Blaško.

Jozef ŽIAK

Foto autor, Peter DOVINA

DÔVODY VZNIKU A CHARAKTERISTIKA

Bojové skupiny EÚ vznikli ako reakcia na aktuálnu bezpečnostnú situáciu, hrozby a riziká. Cieľom je v prvom rade zabrániť vypuknutiu konfliktu všetkými možnými politickými a diplomatickými nástrojmi. Keď zlyhajú, je potrebné podľa EÚ nasadiť také vojenské sily a prostriedky, ktoré budú schopné situáciu vyriešiť v čo najkratšom čase a čo najefektívnejšie. Preto je úlohou bojových skupín rýchlo sa dopraviť do miesta konfliktu, viesť samostatné operácie, alebo začať operácie väčšieho rozsahu. Udržať sa v mieste konfliktu minimálne 30 dní.

Bojové skupiny EÚ majú podobu zoskupenia, ktoré je na úrovni práporu (zhruba 1 500 vojakov), pozostávajúceho z veliteľstva a štábu, veliteľskej roty, 3 peších rôt, prieskumu a logistického zabezpečenia, sil bojovej podpory (ženisti, protivzdušná obrana, komunikačná a informačná podpora, ochrana proti ZHN...) a sil zabezpečenia služieb v boji (zdrav. služba, civilno-vojenská spolupráca, voj. polícia).

Bojové skupiny môžu byť nasadené na oddelenie znepríatelených strán použitím sily vrátane nastolenia mieru a zabezpečenia zásobovacích trás. Ďalej do operácií na predchádzanie konfliktov, vrátane preventívneho nasadenia vojsk, odzbrojovacích operácií a presadenie rôznych druhov embarga. V prípade evakuačných operácií v nepriateľskom prostredí, na asistenciu v humanitárnych operáciách, napríklad aj pri odstraňovaní následkov katastrof a asistencii pri evakuácii utečencov. Bojové skupiny môžu byť využité aj na obsadenie miest vstupov v priestore operácie (napr. dôležitých prístavov a letísk).

O nasadení bojovej skupiny rozhodne EÚ do 5 dní (musí súhlasiť všetkých 25 členských štátov EÚ). Bojová skupina musí byť schopná rozmiestniť sa v oblasti do 10 dní od rozhodnutia rady Európskej únie a musí v mieste konfliktu vydržať 30 dní, popri prípade až 120 dní (po doplnení, prípadne do príchodu stabilizačných jednotiek do oblasti).

Minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák:

Vklad Slovenska vo vojenských operáciách je primeraný

• V apríli ste zaujali medzinárodnú verejnosť analýzou, v ktorej ste porovnali postup pri získaní samostatnosti napríklad Čiernej Hory, ale aj Slovenska, s krokmi týkajúcimi sa Kosova, ktoré však naša republika neuznáva ako samostatný štát. Mohli by ste toto porovnanie priblížiť?

Áno, 20. apríla t.r. som vystúpil na pôde londýnskeho Kráľovského inštitútu medzinárodných vzťahov s prednáškou na tému vzťahu práva na ochranu suverenity a územnej celistvosti a práva na sebaurčenie. Podstatou môjho porovnania bolo, že na rozdiel od Čiernej Hory, ktorá sa pred osamostatnením odhodlala na ťažký dialóg so Srbskom a na kompromisy, aby si neskôr relatívne komfortne konsolidovala samostatnosť, predstavitelia Kosova zvolili v celom procese opačný postup – jednoduchšiu cestu na začiatku, ale s rizikom veľkých komplikácií po osamostatnení. Ani v Čiernej Hore to nebol jednoduchý proces. Ako splnomocnený vyslanec Javieru Solanu som musel nástojčivo presviedčať lídrov v Podgorici, aby som do čiernohorského zákona o referende o štátoprávnom štatúte Čiernej Hory presadil špeciálnu klauzulu 55 percent hlasov za samostatnosť. Bolo to mimoriadne zložité. Ale tých ťažko presadených 5 percent navyše a intenzívna práca s partnermi pred referendum nakoniec dali procesu osamostatnenia Čiernej Hory takú vnútornú aj medzinárodnú dôveryhodnosť, že neskôr sa už nedal spochybniť.

• Ako teda vidíte budúcnosť Kosova a dokedy tam bude nevyhnutná prítomnosť medzinárodných vojenských síl pod vedením NATO?

Budúcnosť Kosova závisí od Kosovčanov a ich politických lídrov. Slovensko teraz, rovnako ako v minulosti, podporuje nenásilné riešenie problému dohodou a v súlade s medzinárodným právom. Na

dohodu sú potrební vždy dvaja. Medzinárodné právo vyžaduje jednoznačnú interpretáciu jeho zásad. Pokiaľ k tomu nedôjde, zrejme bude potrebné v záujme regionálnej bezpečnosti naďalej podporovať misie KFOR a EULEX aj našou účasťou. Jej zmyslom je podpora všetkých stabilizačných aktivít v regióne bez ohľadu na to, či s nimi prichádza OSN, EÚ, NATO, OBSE alebo Rada Európy.

Žiaľ, bezpečnostná situácia v Kosove je krehká a potenciál na návrat k násiliu v niektorých oblastiach stále existuje. Preto sa domnievame, že stále je dosť dôvodov na zachovanie primeranej prítomnosti NATO v regióne Kosove. Ak dôjde k znižovaniu terajších počtov príslušníkov KFOR, bude to postupné znižovanie.

• V Bosne a Hercegovine ste donedávna pôsobili v pozícii Vysokého predstaviteľa medzinárodného

spoločenstva a Zvláštneho predstaviteľa Európskej únie. Akú perspektívu má táto krajina? Ostane jednotná? Má šancu stať sa členom Európskej únie? Dokedy bude nevyhnutná prítomnosť medzinárodných vojenských síl operácie ALTHEA, ktorá je pod vedením EÚ?

Kladiete naraz množstvo otázok skutočne zásadného významu pre Bosnu a Hercegovinu a pre pokoj v regióne západného Balkánu. Som naďalej presvedčený, že perspektívou pre BaH, rovnako ako pre ostatné krajiny západného Balkánu je európska integrácia. Každý uchádzač však musí plniť predstupové kritériá. Rýchlosť implementácie pravidiel únie a jej kritérií priamo ovplyvní rýchlosť integrácie krajiny do EÚ. Určite by tomuto procesu pomohol celospoločenský konsenzus a jasne vyjadrená a aplikovaná politická vôľa, čo však zatiaľ nie je prípad dnešnej Bosny a Hercegoviny. Nerád konštatujem, že napriek niektorým pozitívnym výsledkom sa integračný a reformný proces v krajine spomaľuje. Stále prevládajú traumy z histórie a kladie sa dôraz na veci, ktoré ich rozdeľujú, namiesto tých, ktoré by ich mali a mohli spájať. Existujúce spory, vzájomne nekompatibilné záujmy a predstavy o koncepcii štátu dokonca môžu viesť k patovej situácii s konfrontačným potenciálom.

Vojenská operácia EUFOR ALTHEA je súčasťou komplexného prístupu EÚ k bezpečnostnej, politickej a sociálno-ekonomickej stabilizácii Bosny a Hercegoviny. V súčasnosti prebieha diskusia o možnostiach transformácie EUFOR ALTHEA po uplynutí mandátu na poradenskú a podporujúcu operáciu. Slovensko zastáva názor, že takýto krok je potrebné posúdiť aj v kontexte prípadného rozhodnutia o budúcnosti Úradu vysokého predstaviteľa medzinárodného spoločenstva a posilnení pozície Zvláštneho predstaviteľa EÚ. Samozrejme, zaujíma nás perspektíva tohto bezpečnostného formátu, lebo Slovensko do neho prispieva 39 príslušníkmi Ozbrojených síl SR a vojenskou technikou.

• Pre naše ozbrojené sily je v súčasnosti ťažiskovou operáciou ISAF v Afganistane.

Hodnotíte ich nasadenie ako zodpovedajúce veľkosti a ekonomickým možnostiam našej krajiny?

Ak náš vklad porovnávam s príspevkom ostatných menších členských krajín Aliancie v Afganistane, myslím, že slovenský vklad zodpovedá našim možnostiam aj potenciálu. Celkový počet vyslaných príslušníkov slovenských ozbrojených síl v operácii NATO ISAF sa v súčasnosti zdvojnásobuje a naši vojaci v Afganistane postupne plnia aj náročnejšie úlohy. Terajšia bezpečnostná a vnútropolitická situácia v tejto krajine vyžaduje nové úvahy, ako ďalej skvalitniť náš príspevok nielen do vojenskej, ale aj civilnej časti operácie. Budeme musieť pripraviť nový legislatívny rámec, ktorý by nám umožnil vyslať do zahraničných misií aj našich civilných expertov. Ich úlohy pri stabilizácii ekonomického a sociálneho prostredia, pri demokratizácii života v spoločnosti sú prinajmenšom také dôležité, ako úlohy vojenskej časti operácie.

• Ako posudzujete pôsobenie slovenských vojakov v operáciách medzinárodného krízového manažmentu? Akú váhu má ich nasadenie v rámci zahraničnej politiky Slovenskej republiky?

Aktívne zapájanie Ozbrojených síl SR do operácií a misií medzinárodného krízového manažmentu patrí medzi hlavné súčasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky každej členskej krajiny NATO aj EÚ. Od roku 1993 slovenskí vojaci plnili úlohy v 31 mierových misiách a operáciách v 21 krajinách na troch kontinentoch. Z toho bolo šesť operácií pod velením NATO, 16 misií pod velením OSN, tri operácie pod velením EÚ, tri pod velením OBSE a tri operácie pod velením koalíčných síl. Na plnení úloh v týchto operáciách a misiách MKM sa vystriedalo takmer 11 770 príslušníkov Ozbrojených síl SR.

Aj keď sa v ostatných rokoch počet slovenských vojakov operáciách a misiách medzinárodného krízového manažmentu znižoval, zvyšovala sa efektívnosť nášho príspevku. V roku 2008 príslušníci Ozbrojených síl SR pôsobili v 7 operáciách a misiách krízového manažmentu v 5 krajinách na dvoch kontinentoch. Väčšina z nich prebieha pod vedením NATO, menšia časť pod vedením OSN a EÚ.

Skúseností najmä z pôsobenia v provinčných rekonštrukčných tímoch v operácii ISAF v Afganistane nám dovoľujú konštatovať, že čoraz väčší dôraz

v prebiehajúcich operáciách a misiách medzinárodného krízového manažmentu sa kladie na stabilizáciu a rekonštrukciu. Preto je potrebné, aby sme sa v budúcnosti sústredili najmä na významnejšie budovanie kapacít civilného krízového manažmentu.

• Pred niekoľkými týždňami sme si pripomenuli 60. výročie vzniku NATO a 5. výročie nášho členstva. Hypotetická otázka: Viete si predstaviť, že by sme v Aliancii neboli?

Nerád odpovedám na hypotetické otázky, ale tu urobím výnimku. Moja odpoveď je jednoznačná: Slovensko nemá inú alternatívu ako členstvo v európskych a euroatlantických zoskupeniach. Viete si predstaviť, že krajina, ktorá z troch svetových strán susedí s členmi NATO je hodnotovo, sociálne, ekonomicky, kultúrne a historickým vývojom s týmito susedmi kompatibilná, by sa nesnažila byť v tej istej obrannej bezpečnostnej štruktúre? V čom by bola vyššia miera bezpečnosti občanov? Som presvedčený, že v ničom. Som veľmi spokojný, že Slovensko je súčasťou najsilnejšej vojensko-politickej integračnej štruktúry sveta a je to pre našu krajinu a našich občanov to najlepšie bezpečnostné riešenie.

• V jeseni sa v Bratislave uskutoční neformálne stretnutie ministrov obrany členských krajín NATO. Ako jeho organizáciu na pôde Slovenska vníma ministerstvo zahraničných vecí?

Jednoznačne pozitívne. V Aliancii je zvykom, že neformálne zasadnutia ministrov obrany členských krajín NATO sa konajú dvakrát ročne. Ostatné bolo vo februári t.r. v Krakove a ďalšie by sa malo uskutočniť v októbri na Slovensku. Organizácia takého neformálneho stretnutia predstavuje unikátnu možnosť prezentácie Slovenska nielen v rámci NATO, ale aj v širšom euroatlantickom kontexte. Nové členské krajiny Aliancie, ktoré také stretnutie už organizovali, sa okrem odborných aspektov sústredili aj na celkové zviditeľnenie krajiny v zahraničí, na priblíženie fungovania Aliancie pre domáce politické elity a, samozrejme, aj pre širokú verejnosť. Som presvedčený, že aj toto neformálne stretnutie ministrov obrany NATO na Slovensku preukáže našu schopnosť organizovať hodnotné medzinárodné podujatia.

Pavol VITKO

SPOLUPRÁCA SR a FRANCÚZSKA

Minister obrany SR Jaroslav Baška a štátny tajomník Ministerstva obrany a záležitostí veteránov Francúzskej republiky Jean Marie Bockel podpísali 4. mája v Bratislave bilaterálnu Dohodu medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Francúzskej republiky o spolupráci v oblasti obrany. Dokument nahrádza predchádzajúci dohovor upravujúci bilaterálne vzťahy medzi Slovenskom a Francúzskom, ktorého zmena vyplývala zo vstupu SR do NATO a EÚ a zmien v globálnom bezpečnostnom prostredí. Stanovuje princípy vzájomnej spolupráce a finančné zabezpečenie aktivít, ktoré z nej vyplývajú. Dohoda medzi vládami Slovenskej a Francúzskej republiky bola spracovaná s cieľom rozvíjať vzájomnú spoluprácu v oblasti obrany v súlade so zámermi strategického partnerstva.

Štátny tajomník Jean Marie Bockel navštívil Slovenskú republiku pri príležitosti 90. výročia úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika. Minister Baška vysoko vyzdvihol úlohu Francúzska v procese národného oslobodenia Slovákov spod národného útlaku a pri vytváraní nezávislej slovenskej štátnosti v rámci vtedajšej Česko-Slovenskej republiky. Pripomenul, že len s málo krajinami NATO má Slovensko takú dlhodobú a plodnú spoluprácu vo vojenskej oblasti ako s Francúzskom.

(r)

KNIHA DOKUMENTOV O M. R. Š.

Generál Milan Rastislav Štefánik v archívnych dokumentoch historickej služby francúzskeho ministerstva obrany je názov knihy, ktorej slovenská verzia mala premiéru v utorok 5. mája na pôde Ministerstva zahraničných vecí SR. Uskutočnila sa v priebehu historickej konferencie o M. R. Štefánikovi. Slávnostne ju uviedli do života podpredseda vlády Dušan Čaplovič, minister obrany Jaroslav Baška a minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák.

Autori Frédéric Guelton, Emmanuele Braud a Michal Kšiňan prezentujú v takmer 200 stranovej publikácii dokumenty z Service historique de la Défense v Paríži, ktoré tu o Štefánikovi zozbierali v roku 2008. Niektoré zo 153 dokumentov boli už pre slovenského čitateľa známe, k iným unikátnym informáciám ešte prístup nemali. V hodnotnej knihe je veľmi dôležité aj objasnenie historického kontextu jednotlivých dokumentov a ich adekvátna interpretácia.

Dielo Generál Milan Rastislav Štefánik v archívnych dokumentoch historickej služby francúzskeho ministerstva obrany vyšlo prvý raz vo Francúzsku viani. Na Slovensku ho vydal Vojenský historický ústav MO SR v spolupráci s komunikačným odborom ministerstva. Knihu preložili Rudolf Kapitáň a Vít Suchý, obaja dôstojníci vo výslužbe.

pv

Plakety a poďakovanie

„Vstupom do Aliancie sme prevzali na seba svoj diel zodpovednosti, ktorá nie je politickým luxusom, ale nevyhnutnosťou, pretože v dnešnom svete nie je žiadna hrozba dostatočne ďaleko na to, aby sme si mohli povedať, že sa nás netýka“, predniesol vo svojom príhovore minister obrany SR Jaroslav Baška počas slávnostného zhromaždenia pri príležitosti 5. výročia vstupu Slovenskej republiky do NATO a 60. výročia vzniku NATO.

„Ako člen Severoatlantickej aliancie sme prejavili odvahu zaujať jednoznačný postoj – prevziať zodpovednosť v mierových misiách NATO, ako aj v misiách Európskej únie a Organizácie Spojených národov“, pokračoval minister.

Na slávnosti sa v klube ministerstva obrany 21. apríla 2009 zúčastnili minister obrany SR Jaroslav Baška, predseda Národnej rady SR Pavol Paška, verejný ochranca práv Pavel Kandráč, štátna tajomníčka Ministerstva zahraničných vecí SR Diana Štrofová, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík, predstavitelia vojenských diplomatických zborov akreditovaní na Slovensku, poslanci Národnej rady SR, bývalí ministri obrany, hlavní predstavitelia rezortu a generalita ozbrojených síl.

Pri príležitosti výročia ocenil minister obrany zamestnancov, ktorí sa podieľali na prístupovom procese SR do NATO. Za prínos pri vstupe Slovenska do štruktúr Severoatlantickej aliancie dostali Pamätné plakety ministra obrany SR zamestnanci rezortu obrany, bývalí zamestnanci rezortu a zamestnanci iných štátnych úradov a inštitúcií. Medzi 27 ocenenými bol aj náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík, bývalý štátny tajomník Ministerstva obrany SR Rastislav Káčer, bývalý náčelník GŠ OS SR generál v. v. Milan Ce-

rovský, Igor Slobodník a Peter Burián, ktorí pôsobili ako vedúci misie SR pri NATO. Náčelník generálneho štábu Ľubomír Bulík ocenil pamätnými plaketai 12 profesionálnych vojakov a zamestnancov za ich osobný prínos a vynikajúcu prácu, ktorú odvedli počas plnenia úloh súvisiacich s prístupovým procesom Slovenskej republiky do Severoatlantickej aliancie.

Vstup do Aliancie je z hľadiska bezpečnosti našej vlasti a jej občanov rozhodne pozitívnu udalosťou v našej histórii. „Bezpečnostná politika Slovenskej republiky je transparentná. Usilujeme sa o to, aby Severoatlantická aliancia zostala aj naďalej vierohodným garantom obrany svojich členov a zároveň účinným nástrojom medzinárod-

ného krízového manažmentu. Vo veľkej miere prispievame aj k rozvoju európskej bezpečnostnej a obrannej politiky. A budeme sa aj naďalej zasadzovať o dodržiavanie ľudských práv slobôd všade tam, kde dochádza k ich porušovaniu“, zdôraznil minister Baška.

Štátna tajomníčka MVZ SR vo svojom príhovore zhodnotila, že vstup Slovenska do Aliancie bol zodpovedný a správny politický krok. „Pozvánka do NATO znamenala, že sme úspešne zvládli transformáciu spoločnosti, ako aj našich ozbrojených síl na dôstojnú a profesionálnu súčasť ozbrojených síl v NATO“ predniesla Diana Štrofová. No zároveň spomenula aj 19. január 2006 – najtragickjší deň v OS SR – leteckú haváriu, pri ktorej zahynuli vojaci vracajúci sa z misie v Kosove. Uctila si pamiatku všetkých príslušníkov OS SR, ktorí prišli o život v rámci služby – služby vlasti na území SR alebo za hranicami.

rt. Andrea CÉTENYIOVÁ
Foto Peter DOVINA

DEŇ DETÍ

Príslušníci ozbrojených síl už tradične pripravujú pre najmenších pri príležitosti ich sviatku pútavý a dynamický program. Deň detí s Ozbrojenými silami SR, SRO a OZ potravínárov sa uskutoční 30. mája v Bytči. Návštevníci si budú môcť prezrieť statické a dynamické ukážky vojenskej techniky, zúčastniť sa na branňo-športovom preteku. Pripravené sú ukážky boja zblízka a výcviku v sebaobrane, ukážky zásahu vojenských policajtov. Nebude chýbať prelety vrtučníkov a zoskoky výsadkárov a ďalšie zaujímavé aktivity.

Súčasťou podujatia bude aj vyhlásenie výsledkov celoslovenskej literárnej súťaže a výtvarnej súťaže „Vojaci očami detí“.

[Z REZORTU]

Obrana 5/2009

Služba v poľnej nemocnici

Keď sa rotmajster Jozef Smutný rozhodol stať profesionálnym zdravotníkom, spýtal sa na názor manželky. Ved' ona už slúži 21 rokov. „To sa musíš rozhodnúť sám,“ znela odpoveď. „Budeš predurčený na misie, rozhodnutie je na tebe.“ No teraz, s odstupom času prezradila, že v duchu súhlasila.

V Ozbrojených silách SR slúži od roku 2005. Je vo funkcii sestra – špecialista chirurgického oddelenia poľnej mobilnej zdravotníckej jednotky ROLE 2+ Liptovský Mikuláš. Ako sám potvrdil, jeho vyslanie a pôsobenie v misiách sa líši od ostatných vojakov. „Moja práca je špecifická. Aj preto, že pracujeme v súčinnosti s inými štátmi. Počas misii v Libanone v roku 2006 sme pracovali pod vedením belgickej poľnej nemocnice. V Afganistane v roku 2008 to bolo v rámci českej poľnej nemocnice.“

DÔLEŽITÁ JE SÚHRA

V poľnej nemocnici je dôležitá rýchla súhra a medzinárodná spolupráca. Pracuje sa v zmiešaných tímoch. V Afganistane spolupracovali s tímom chorvátskej, albánskej a macedónskej zdravotníckej jednotky. Táto súčinnosť dala všetkým veľa nových skúseností a zručností po pracovnej aj po jazykovej stránke. Taktiež veľa nových kamarátov z rôznych kútov krajiny. „Inou kapitolou môjho pôsobenia v misii bol pracovný režim. Aj napriek tomu, že sme pracovali v 24-hodinových službách s 24-hodinovým oddychom, nie vždy ho bolo možné dodržať.“ Bolo to najmä z dôvodu prísunu ťažko ranených. Po uplynutí služby museli vypomáhať kolegom. Je tu veľmi dôležitá zastupiteľnosť, teda multifunkčnosť – a to na všetkých stupňoch. Môže sa totiž stať, že niekto nemôže nastúpiť do služby pre chorobu alebo úraz.

V poľnej nemocnici v afganskom Kábule bolo ich prvoradou úlohou poskytnúť zdravotnícku starostlivosť príslušníkom koalíčných vojsk, vojakom a policajtom afganskej armády a ich rodinným príslušníkom. Ošetrovali zamestnancov kempu z radov domáceho obyvateľstva. No bolo samozrejmosťou, že pomohli aj afganským obyvateľom, ktorí utrpeli zranenia v blízkosti kempu.

REŠPEKTOVAŤ ŠPECIFIKÁ

Počas jeho misie bol kontakt s domácim obyvateľstvom na dennom poriadku. Aj oni, ako príslušníci vojsk, boli pacientmi poľnej nemocnice. „Museli sme sa naučiť rešpektovať ich domáce špecifiká. Afganci sú ortodoxní moslimovia, dodržiavajú prísne zásady. Napríklad telesný kontakt ošetrojúceho personálu a pacienta je možný len pri dodržiavaní miestnych pravidiel. Dievčatá a ženy môžu byť ošetrené len v prítomnosti príbuzného mužského pohlavia.“

ROZDIEL MEDZI DEŤMI

Domáci obyvatelia majú odlišné životné hodnoty, ako sú pre nás bežné. Pre nich je vzácna voda, ošatenie, alebo možnosť v zime sa zohriať. U kočovného obyvateľstva je luxus mať vlastný dom, im stačí stan z kobercov postavaný na piatich koloch. Aj tieto poznatky si profesionál z Nitry odniesol zo vzdialenej krajiny.

„Máme s manželkou dve dcéry. Tá staršia, momentálne gymnazistka, by sa rada stala lekárkou. Nedalo sa nevyšmúť si rozdiely vo vzdelaní našich a afganských detí. Aj oni majú vzdelaných mladých ľudí, ale s našou mládežou je to neporovnateľné. Pre našich mladých je vzdelávanie samozrejmosťou, ktorú si neraz nevedia ceníť. V Afganistane študujú iba tí, ktorí na to majú finančné prostriedky. Je tam veľa siriť a polosiriť, ktoré sa musia postarať o seba a mladších súrodencov. Pracujú na stavbách, pasú dobytok, predávajú na trhoviskách. Školstvo sa začalo rozvíjať pomocou partnerov v NATO a EÚ iba v posledných rokoch.“

Text a foto rt. Andrea CÉTENYIOVÁ

Odhalenie sochy M. R. Štefánika

Nízky prelet albatrosov, stíhačiek MIG-29 a následnými salvami sa začal 4. mája slávnostný ceremoniál pred novou bodovou SND v Bratislave, kde slávnostne odhalili sochu M. R. Štefánika. Prítomní boli poprední predstavitelia Slovenska, delegácie z Českej a Francúzskej republiky. Delegáciu ministerstva obrany SR viedol minister Jaroslav Baška.

Predseda vlády Robert Fico pripomenul veľkosť odkazu Štefánika a jeho nenahraditeľný význam pre existenciu dnešného samostatného Slovenska. „Práve Štefánikova odvaha nám ako hviezda svieti na cestu do budúcnosti. Štefánikova socha na nábreží európskej veľrieky Dunaja je iba prvý krok v splácaní historického dlhu vlastným osobnostiam. Je to socha Slováka a Európana.“ Zahraniční hostia ocenili prínos Štefánika nielen pre slovenský národ, ale aj pre Čechov a Francúzov. „Nech žije francúzsko-slovenské priateľstvo,“ vyslovil želanie štátny tajomník francúzskeho ministerstva obrany Jean-Marie Bockel.

Slávnostnú atmosféru ceremoniálu dotvárali príslušníci Čestnej stráže OS SR v historických uniformách a príslušníci vojenskej hudby.

np. Ing. Karol VIEŽBA
Foto Peter DOVINA

[OPERÁCIA ISAF, VÝROČIE]

Obrana 5/2009

Cesty M. R. Štefánika ako vojaka (I.)

V aprílovom čísle Obrany 2007 sme vám v rámci rubriky **Slovenskí generáli** priniesli životopisný náčrt generála Štefánika. V týchto dňoch uplynie 90 rokov od tragickej smrti jednej z najvýznamnejších osobností novodobých slovenských dejín: vedca, diplomata, politika a vojaka, Milana Rastislava Štefánika.

Štefánikovu kariéru vedca a diplomata prerušilo vypuknutie prvej svetovej vojny. Ako naturalizovaný Francúz podliehal mobilizačnej vyhláške, a preto sa musel urýchlene hlásiť do aktívnej vojenskej služby. Dňa 10. augusta 1914 sa Milan Rastislav vrátil do Paríža z Maroka, kde ho zavialo putovanie za hľadáním vhodného miesta na vybudovanie vlastného observatória. Zaradili ho do pešieho pluku 102 v Châtres, avšak jeho zdravotný stav bol natoľko vážny, že namiesto odchodu na front sa musel od 12. augusta podrobiť hospitalizácii v parížskej Boucicautovej nemocnici, a o čosi neskôr (od 27. augusta) v sanatóriu Fondation Chaptal na ulici Antoine Chantini. Pobyť v sanatóriu znášal Štefánik veľmi ťažko. Nevedel sa vyrovnáť s myšlienkou, že v čase, keď vo svete prebiehal obrovský zápas, on musel byť mimo diania, vystavený permanentnej hrozbe, že ho z armády prepustia pre telesnú neschopnosť. Jeho zdravotný stav sa však postupne zlepšil a v polovici septembra 1914 sanatórium opustil.

VEDEC VO VOJENSKOM LETECTVE

M. R. Štefánik si aj napriek podlomenému zdravotnému stavu podal žiadosť zaradenia do vojenskej služby k letectvu. Dňa 26. januára 1915 nastúpil na výkon vojenskej služby do pešieho pluku 102, pričom netrpezlivo čakal na kladné vybavenie svojej žiadosti. Na základe telegramického rozkazu francúzskeho ministerstva vojny bol 34-ročný Slovák prevelený do vojenskej leteckej školy (tiež pilotnej školy – pozn. M. Č.)

v Châtres, ktorú absolvoval od 28. januára do 11. apríla 1915. Následne ho v hodnosti desiatnika odvelili na ďalší výcvik k stíhacej divízii do Le Bourget a po jeho absolvovaní odletel 13. mája spolu s mechanikom Mauriceom Bourdonom na front. Už v hodnosti podporučíka sa Milan Rastislav hlásil 14. mája 1915 u kapitána E. H. Prata, veliteľa leteckej eskadry (letky) MF-54 v zostave 10. armády. Umiestnená bola vo francúzskej dedinke Brias, vzdialenej od frontovej línie len osem kilometrov.

Ako vojnový letec v zostave leteckej eskadry MF-54 mal Štefánik možnosť doplniť svoje obsiahle teoretické vedomosti z meteorológie praktickými pozorovaniami. Vyznamenal sa najmä v „druhej bitke artoiskej“ trvajúcej od 9. mája do 16. júna 1915. Dňa 12. augusta 1915 jeho predpoveď počasia zabránila takmer istej katastrofe leteckej eskadry MF-54, už pripravenej na bombardovací let a smerujúcej na proti búrke. Tým si získal nielen plnú dôveru v štábe francúzskej 10. armády, ale upútal na seba pozornosť aj vo francúzskom hlavnom stane – pod velením maršala Josepha Joffreho. Napokon bol to práve Štefánik, ktorého oficiálne vojenské kruhy v Paríži poverili zorganizovaním armádnej meteorologickej služby s centrom v Dugny. Stal sa tak priekopníkom vojenskej leteckej meteorológie.

V roku 1935 český režisér Jan Svíták natočil v ateliéroch A-B, Barrandov Praha, hraný „národný veľkofilm“ Milan Rastislav Štefánik. V úlohe hlavného protagonistu sa predstavil juhoslovenský herec Zvonimir Rogoz, člen Národného divadla v Prahe, Štefánikovu matku stvárnila slovenská herečka Olga Országhova-Borodáčová, Štefánikovho otca Jan Sýkora a markízu Giulianu Benzoni slečna Karla Oličová. Film sa napokon dočkal jedinej bratislavskej premiéry 27. októbra 1935 a po rozporuplných ohlasoch slovenskej verejnosti sa do ďalších slovenských kín nikdy nedostal. Dodnes sa zachovala jediná kópia v dĺžke 92 minút. Filmoví historici pritom predpokladajú, že ďalších 13–15 minút filmu sa stratilo počas jeho existenčných peripetií.

Na základe tejto skutočnosti a celého radu vykonaných odvážnych výzvedných letov nad nepriateľským územím bolo podporučíkovi Štefánikovi 16. augusta 1915 udelené francúzske vyznamenanie – Vojnový kríž s palmou. O pár týždňov neskôr však prišiel rozkaz, ktorým ho francúzske ministerstvo vojny na jeho opätovnú žiadosť vysielalo do Srbska. Štefánika lákal exponovaný srbský front ešte pred nástupom k armáde, lebo práve na tomto bojisku bolo najviac Slovákov i Čechov, ktorí museli bojovať za cudzie záujmy v radoch nepriateľskej rakúsko-uhorskej (tiež c. a k.) armády.

ÚLOHA V SRBSKU

Milan Rastislav Štefánik sa 17. septembra 1915 v Marseille so svojim dôstojníckym sluhom Garom a mechanikom desiatnikom Bourdonom nalodil na parník Sydney, s ktorým sa po Stredozemnom mori cez Maltu a Pireus dopravil 22. septembra do gréckeho prístavu Solún (Thessaloniki). Nasledoval transport vlakom do Niša, kde sa 24. septembra hlásil u francúzskeho vyslanca. Na náhornú planinu Kovijon nad obcou Rajja v Srbsku, kde bola dislokovaná francúzska letecká eskadra MFS-99 pod velením majora Rogera Vitrata, prišiel poručík Štefánik 27. septembra 1915 vo večerných hodinách. V nasledujúcich dňoch až do 6. októbra 1915 uskutočnil niekoľko krátkych výzvedných letov, pri ktorých zistil výraznú koncentráciu rakúsko-uhorských a nemeckých vojsk na línii severne od Belehradu. Popri plnení vojenských povinností však nezabúdal využiť každú voľnú chvíľu na agitáciu medzi rakúsko-uhorskými vojnovými zajatcami v Srbsku, pretože v ich radoch bolo približne 35 000 Slovákov a Čechov. Jeho hlavným cieľom bolo získať dostatočný počet slovenských a českých dobrovoľníkov z radov zajatcov, z ktorých by sa vytvorilo niekoľko česko-slovenských plukov. Ich

zapojenie do bojov po boku vojsk Dohody malo na medzinárodnom fóre podčiarknuť úlohu Slovákov a Čechov v zápase o vlastnú štátnosť.

Dňa 7. októbra 1915 sa pod velením nemeckého poľného maršala Augusta von Mackensena začala rozsiahla ofenzíva nemeckých, rakúsko-uhorských a bulharských vojsk proti Srbsku. O dva dni padol Belehrad zo výraznej prevahy vojsk Ústredných mocností, útočiaca zo všetkých strán, tlačila zdecimovanú srbskú a černo-horskú armádu k Jadranskému moru. V prvých dňoch nepriateľskej ofenzívy sa musela celá francúzska letecká eskadra MFS-99 premiestniť na srbsko-bulharské bojisko. Jej novým pôsobiskom bol Niš a hlavným poslaním chrániť toto mesto pred náletmi nepriateľských lietadiel. Aj tu sa Štefánik vyznamenal. S mimoriadnou dávkou odvahy vykonával prieskumné lety až hlboko do nepriateľského týla a niekoľkokrát vyštartoval stíhať nemecké lietadlá. Štatočne si počínal napríklad 12. októbra, keď so strojom Farman F-11 s trupovým označením MF 499, vzlietol dvakrát na obranu srbského mesta Pirot pri bulharských hraniciach. Rovnako 25. októbra 1915 spolu so srbským kapitánom pechoty Markom Božovićom podnikol prieskumný let do hĺbky bulharského zázemia. Let na trase Niš – Bela Palanka – Pirot – Caribrod – Dragoman – planina Vidlič – kóta 1371 – Temska – Niš, trval 3 hodiny a 40 minút. Práve vďaka tomuto odvážnemu prieskumnému letu, na hranicu doletu Farmana, si Štefánik vyslúžil pochvalné uznanie ostatných skúsených pilotov eskadry. Tí prestali pochybovať o jeho pilotných schopnostiach a už ho viac nepovažovali za nováčika.

V nasledujúcich októbrových dňoch roku 1915 sa letecká eskadra MFS-99 pripravovala na ústup z Niša, naprieč Srbskom, Čiernou Horou, cez Albánsko až k pobrežiu Jadrana. Srbský front sa vtedy zmietal v totálnej agónii, ktorá sa v novembri 1915 zmenila na panický a nekontrolovateľný ústup srbskej armády pod velením poľného maršala Rodomira Putnika. Napokon sa jej tragédia dovŕšila na pamätnom Kosovom poli.

Štefánik patril k tým, ktorí na nové pôsobisko nasadenia eskadry MFS-99 nedoleteli. Dňa 31. októbra 1915 bol nútený po štarte svojho lietadla Farman F-11 (s trupovým označením MF 528) z Niša núdzovo pristáť. Podarilo sa mu však dostať do srbského mestečka Kruševac, kde mu mali mechanici pripraviť nový stroj. Práca na ňom však boli natoľko zdĺhavé, že mu nezostávalo nič iné, ako spolu so svojím mechanikom Mauriceom Bourdonom pokračovať v ceste na západ pešo. Medzi 6. a 12. novembrom 1915 prekonali dlhú strastiplnú cestu. Z Aleksandrovcu cez Brus – Razbojnu – priesmyk Jankova klisura – Barbatovec – Kuršumlje – Stan-kovo – dediny Banja – Dubnica do Prištiny a Mitrovice (dnes Kosovská Mitrovica), kde sa nachádzalo dočasné veliteľstvo jeho leteckej eskadry. Brodil sa v ťažkom teréne, cestoval na povoz ťahanom voľským záprehom po rozbáňnených cestách. Táto cesta sa mu stala takmer osudnou. Napokon Milana Rastislava evakuoval kapitán Dangezier na základe rozhodnutia majora Vitrata, 16. novembra 1915 letecky do Prizrenu, odkiaľ ho lietadlo poručíka Louisa Paulhana dopravilo 22. novembra do albánskej Valony (dnes Vlora). Nasledujúci deň pokračoval v ceste torpédoborcom do talianskeho prístavu Brindisi. S prudkými bolesťami a krvácaním do žalúdka ho 24. novembra 1915 hospitalizovali v nemocnici Kráľovnej matky v Ríme. Tam podal francúzskemu veľvyslancovi Camillovi Barrerovi obsihrnú správu o ústupe a tragédii srbskej armády. Štefánik sa z ťažkých zranení vystrábil, ale jeho ďalšie nasadenie do bojov na fronte už neprichádzalo do úvahy.

(dokončenie v budúcom čísle)

pplk. Mgr. Miloslav ČAPLOVIČ, PhD.
Vojenský historický ústav Bratislava

Generál Štefánik (sediaci tretí zľava) a hlavný veliteľ spojeneckých vojsk Dohody na Sibíri, francúzsky generál Maurice Janin (sediaci piaty zľava) na návšteve u japonských dôstojníkov. Kjóto, november 1918.

Generál Štefánik pri prehliadke čs. domobraneckých práporov v Gallarate v Taliansku; 28. apríl 1919.

Dekorovanie podporučíka Štefánika francúzskym vyznamenaním Vojnový kríž s palmou, ktoré prevzal z rúk veliteľa leteckej eskadry MF-54 kapitána Prata. Vyslúžil si ho za celý rad vykonaných odvážnych výzvedných letov nad nepriateľským územím. 16. august 1915.

Z Považia na Bradlo

Tretieho mája sa v Záriči, dedine neďaleko Púchova, odohrala milá slávnosť. V malom parčíku v tieni košatých líp sa pri miestnom evanjelickom kostole miestnym občanom ako jedným z mála na Slovensku podarilo zachovať pamätník, bustu generála Milana Rastislava Štefánika. Vydržala, no pamätníci spomínajú, že boli pokusy bustu odstrániť. Starosta obce Jozef Kollár objaňuje, že pamätník Štefánikovi bol postavený v roku 1937 pri príležitosti ukončenia stavby železnice generála Štefánika spájajúcej Považie a Moravu z Púchova do Horného Lideča.

Túto udalosť si pripomenuli na spomienkovej slávnosti miestni občania spoločne s podpredsedom vlády SR Dušanom Čaplovičom a ministrom obrany Jaroslavom Baškom. Minister v príhovore spomenul význam a aktuálnosť odkazu Štefánika aj pre dnešné dni a mladú generáciu.

Oslavy 90. výročia narodenia generála Milana Rastislava Štefánika podvečer 3. mája pokračovali v areáli rodného domu – Múzea Milana Rastislava Štefánika v Košariskách. Na nádvorí je umiestnený aj pôvodný kríž z náhrobku na Bradle, ktorý bol nad hrobom Štefánika a talianskych pilotov pred postavením Mohyly na Bradle.

Práve tu sa uskutočnila spomienková slávnosť za účasti ministra obrany, ktorého sprevádzal štátny tajomník MO SR Daniel Duchoň, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík a ďalší zástupcovia rezortu obrany. Jaroslav Baška spoločne

s podpredsedom NR SR Milanom Hortom slávnostne odhalili na nádvorí múzea pamätnú tabuľu snúbenici generála Štefánika talianskej markízy Giuliane Benzoni. Text na tabuli znie: Na prvom rendezvous roku 1918 pred Palazzo Colonna v Ríme jej Štefánik venoval prsteň s perlou, a vetou, ktorú vylovil na Tahiti: Tento prsteň nosím stále so sebou pre ženu, ktorá bude stáť po mojom boku a stane sa mojou manželkou. Starostka obce Košariská Mgr. Anna Abramovičová, ktorá patrila medzi iniciátorov zrodu pamätníka s podobizňou markízy Benzoni, poznamenáva, že pomôže všetkým návštevníkom múzea, ktorí sa zaujímajú o život a odkaz Štefánika plastickejšie zobrazit jeho život.

Pripomenutie výročia tragickej smrti generála Štefánika vyvrcholilo už tradične v podvečer tejto udalosti na Bradle. Mohyly postavili podľa projektu rodáka z Turej Lúky architekta Dušana Jurkoviča. Stavbu z bieleho vápence – travertínu zo Spiša dokončili v septembri 1928. Bielo svietiacia terasovitá stavba so štyrmi obeliskami je dokonale zladená s okolitým kopaničiarskym krajom. Práve z Bradla, 543 metrov vysokého kopca nad cestou, spájajúcou rodnú obec Štefánika Košariská s Brezovou

pod Bradlom je najlepší výhľad na okolie, ktoré má v slovenskej vojenskej histórii svoje významné miesto. Veď neďaleko odtiaľ sa udiali v septembri 1848 prvé boje slovenských dobrovoľníkov, na počesť ktorých si 22. septembra pripomínane Deň Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Túto udalosť dodnes pripomínajú na rôznych podujatiach aj slávnostné uniformy príslušníkov čestnej stráže, ktoré majú svoj pôvod práve v štylizovanom odevu dobrovoľníkov. Súčasnosť ozbrojených síl pripomenuli preletom dve trojice lietadiel L-39 Albatros a modernizovaných stíhačiek MiG-29.

Na celonárodnej spomienke na Bradle, na záver ktorej prezident SR Ivan Gašparovič, predseda vlády Robert Fico a ministri obrany Jaroslav Baška a vnútra Robert Kaliňák slávnostne zapálili v štyroch rohoch mohyly vatry, bol aj štátny tajomník ministra obrany Francúzska Jean Marie Bockel, nechýbali zástupcovia vojenského diplomatického zboru akreditovaní na Slovensku a početní hostia. Pamiatku legionárov, ktorí sa zaslúžili o vznik Československa, si v historických uniformách, ktoré nosili za Štefánikových čias v Rusku, Taliansku a vo Francúzsku, pripomenuli členovia klubov vojenskej histórie.

Text a foto Jozef ŽIAK

Štefánik spojil mestá a obce

Pri príležitosti 90. výročia tragického úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika pripravilo Ministerstvo obrany SR a Slovenský rozhlas celoslovenskú štafetu s názvom Pocta Štefánikovi. Gestorom podujatia sa stal rozhlasový armádný tím v zostave Miroslav Minár, Petra Biháryová a Bernard Roštecký.

Vďaka pracovníkom regrutačných stredísk Personálneho úradu Generálneho štábu Ozbrojených síl SR sa na prelome mesiacov apríl a máj podarilo symbolicky spojiť desiatky miest a obcí Slovenska, kde sa nachádzajú sochy, pamätníky či busty generála Štefánika. Primátori a starostovia spolu so svojimi občanmi pripli svoje stuhu na pomyslený štafetový kolík, ktorý potom putoval do tzv. etapových centier. V Slovenskom Novom Meste, Šuranoch, Predmieri, Ivanke pri Dunaji a Košariskách sa uskutočnila nielen pietna spomienka na výnimočné činy spoluzakladateľa spoločného štátu Čechov a Slovákov a hlavného organizátora vzniku československých légii, ale aj bohatý program. Divákovi sa napríklad predstavili pokračovatelia Štefánikovho odkazu – mladí profesionálni vojaci, regrutačné strediská zo všetkých krajských miest pripomenuli najmä budúcim aspirantom na vojenské remeslo, kde a ako získajú prvotné informácie o vstupe do armády.

Päť regionálnych štafiet sa od 28. apríla postupne zastavilo v týchto mestách a obciach SR: Spišská Nová Ves, Humenné, Košice, Michalovce, Slovenské Nové Mesto, L. Mikuláš, Brezno, B. Bystrica, Lučenec, Zvolenská Slatina, Partizánska Ľupča, Štefánika – Horská

chata pod Ďumbierom, Nitra, Komárno, Šurany, Žilina, Turzovka, Trenčín, Záhriečie, Predmier, Stupava, Malacky, Bratislava – Lamač, Dunajská Lužná, Láb, Šamorín, Ivanka pri Dunaji, Trnava, Piešťany, Myjava, Krajné, Vrbové, Kuchyňa, Priepastné, Brezová pod Bradlom, Košariská. Štafeta sa zastavila aj vo výške 1 740 m .n .m. Pred známou chatou gen. M.R. Štefánika pod Ďumbierom svoju stuhu na štafetový kolík pripevnil aj chatár Igor Fabricius. Pracovníci Regrutačného strediska z Banskej Bystrice a študenti akadémie sa potom so štafetou premiestnili do priestorov Akadémie ozbrojených síl gen. M.R. Štefánika, kde sa uskutočnilo spomienkové zhromaždenie. Stuhu akadémie na štafetový kolík pripevnil prorektor pre vojenské veci plk. gšt. Ing. Juraj Vyrostek.

Spomienkové stretnutie pri rodnom dome M.R. Štefánika na fare v Košariskách bolo 3.mája, štafeta sa potom spolu s účastníkmi faklového sprievodu presunula po historickej ceste k monumentálnej Mohyle na Bradle. Posledné stuhu vo farbách slovenskej trikolóry tu pripli na štafetový kolík najvyšší ústavný činiteľ SR. Po skončení pietnej spomienky štafetu odovzdali do depozitu Múzea gen. M.R. Štefánika v rodných Košariskách.

Miroslav MINÁR
Foto Jozef ŽIAK, Alena HARAGOVÁ

Štafeta-Záhriečie

Kasárne pod Zoborom

Na základe platnej legislatívy bolo v minulom období nemalo kasárenských areálov a vojenských objektov odovzdaných mestám a obciam. Čo je v nich dnes? A je v nich aspoň zmienka o tom, že niekedy tu slúžili vojaci? Priebežne sa tejto téme budeme venovať aj v nasledujúcich číslach.

Bývalé nitrianske kasárne pod Zoborom majú dlhú históriu. Postavili ich v rokoch 1882-1883 podľa projektu J. Lyku ako tábor, ktorý tvorilo 10 murovaných budov a 24 drevených barakov. Bol to jeden z piatich sústredovacích táborov Uhorska. Vojenská posádka v Nitre bola v tom čase významným mestotvorným prvkom.

Celý areál pojal 300 mužov, 300 koní a 1 200 prechodných vojakov. Dňa 4. 9. 1887 sa tu konali veľké manévry, na ktorých sa zúčastnil cisár František Jozef I.

SPOMIENKY

Na ich využitie a postupnú premenu spomína pplk. v. v. Vladimír Mičík. „V kasárňach som slúžil celých 35 rokov, až do roku 2003.“ Prišiel ako mladý poručík v roku 1968 do vtedajšej Ústrednej tankovej a automobilovej základne (UTAZ). Základňa bola v 90-tych rokoch reorganizovaná na 3. brigádu technického zabezpečenia, neskôr na 5. základňu technického zabezpečenia. V závere niesla názov Výcviková základňa logistiky. V decembri 2004 ju zrušili. Počas celého pôsobenia mal útvár na starosti preberanie techniky z výrobných závodov Tatra Kopřivnice (T-813, T-138, T-148), Praga Praha (PV3S), Vysoké Mýto (autobusy Karosa) či Mladá Boleslav (Škoda 100, Škoda 105). Nasledovalo parkovanie tejto techniky, jej ošetrovanie a podľa rozdeľovníkov odovzdávanie útvárom Česko-slovenskej ľudovej armáde, neskôr armáde Československej

federatívnej republiky a napokon slovenskej armáde. Ďalšou úlohou útvaru bolo zabezpečovať výcvik automobilových vodičov, automechanikov a autoelektrikárov, výcvik dielenských špecialistov v odbornostiach tankový mechanik a elektromechanik. Útvár organizoval aj rôzne kurzy – žeriavnícky, na vysokozdvíhový vozík, hydraulický ruku či kurz elektrocentrál, nabíjajúcich staníc, zbraňových systémov a iné. Spomeňme aj školu dôstojníkov v zálohe, ktorú v roku 1999 absolvoval aj minister obrany Jaroslav Baška.

„Priestor kasární bol rozsiahly. Trávnatý porast a zaľesený parčík nám závidel nejeđen príslušník, ktorý sa dostal do objektu. V ňom mohli vojaci základnej služby prijímať návštevy či tráviť voľný čas,“ spomína pán Mičík. Počas svojej vojenskej kariéry mal rôzne zážitky. „Spočiatku sme mali typické vojenské kachle. Kúřilo sa pevným palivom. Chlapci z miest s ústredným kúrením nevedeli založiť oheň, vybrať popol,“ hovorí s úsmevom. Postupne sa priestory modernizovali. Zaviedlo sa ústredné kúrenie, rekonštruovala sa budova na ubytovanie mužstva a postavila sa budova štábu.

Bývalé kasárne sú dôležitou archeologickou lokalitou zvanou Martinský vrch. Našiel sa tu veľkomoravský kostol z 9. storočia, ale aj veľkomoravské, slovanské a keltské sídlisko. V areáli kasární sa uskutočnil rozsiahly archeologický výskum, ktorý odokryl slovanské opevnené hradisko a jeho predhradie. Jeho počiatky spadajú do začiatku 9. storočia. Objavili aj základy kostola, pravdepodobne tiež z 9. storočia. Aj počas vojenskej kariéry pána Mičíka sa v roku 1968 archeológovia zaujímali o objekty vtedajších kasární. „Kostolík, ktorý sa nachádza v strede bývalých kasární, bol odkrytý, jeho základy konzervované, a znovu bol prikrytý. V jeho okolí približne 200 m² sa nemohli budovať žiadne zariadenia,“ spomína bývalý profesionál.

DNEŠOK A BUDÚCNOSŤ

Koncom augusta 2008 získalo časť objektu bývalých kasární bezplatným prevodom od Ministerstva obrany SR mesto Nitra. Prevod kasární schválila vláda v októbri minulého roku. List vlastníctva však mesto dostalo až v decembri 2008, po schválení mestského rozpočtu. Aj preto nie je zatiaľ revitalizácia a obnova kasární zahrnutá do rozpočtu na tento rok. Ako uviedol primátor Nitry Jozef Dvonč, objekt bývalých kasární nezískalo iba mesto. V 21 hektárovom areáli mu patrí 34 budov, zvyšných 11 získal Archeologický ústav SAV. Mesto má vypracované Memorandum o partnerstve a spolupráci pri využití priestorového územia a objektov, „Kasárne pod Zoborom v Nitre“. Predpokladá sa, že hlavnými partnermi memoranda by mali byť mesto, archeologický ústav a Univerzita Konštantína Filozofa. Nitra má vypracovaný zámer funkčného využitia – kultúrno-spoločenskú a športovo-oddychovú zónu s návrhom postupnosti krokov pri využití areálu.

„Mesto si dalo vypracovať v Útvare hlavného architekta mesta Stanislava Babčana štúdiu na využitie objektov zoborských kasární. Samozrejme, chceme stanoviť postupnosť krokov,“ hovorí primátor. „Zároveň máme povinnosť vyplývajúcu zo zmluvy, vybudovať oploenie od objektu protiletadlovej raketovej brigády. V súčasnosti sa rieši táto investícia, ktorá predstavuje približne

30 – 33 tisíc eur. Zdroje hľadáme tak, aby sme dodržali zmluvné podmienky.“

Nitra má predstavu o využití bývalých kasární aj v projekte Európske hlavné mesto kultúry v roku 2013. V budovách bunkra a bývalej ošetrovne by sa mohol realizovať projekt Vinna cesta, ktorý zahŕňa múzeum vína, vinotéku či degustačné miestnosti. Časť objektov by bola určená na úžitkové priestory. „Často sa rozpráva, že by tam mohol byť napríklad centrálny archív, datacentrum v rámci projektu Nitriansky vedomostný región, prípadne ďalšie objekty, ktoré by mesto potrebovalo“, pokračoval primátor. „V ostatnom čase mesto preberá žiadosti od inštitúcií. Záujem prejavilo letecké múzeum, automobilový veterán klub či Divadlo Andreja Bagara, ktoré súrne potrebuje skladové priestory pre kulis. Tieto žiadosti sa zhromažďujú. Ak bude nejaká možnosť ich realizovať, mesto zvažuje aj túto možnosť. Jednotlivé zábery funkčného využitia prejdú do postupnej realizácie. Všetko bude závisieť od dostupných finančných prostriedkov.“

Podľa riaditeľa AÚ SAV Mateja Ruttkaya sa v rámci projektu v priestoroch kasární počíta s vybudovaním múzea a archeoskanzenu. Mal by zahŕňať prezentáciu veľkomoravského kostola v pôvodnej nájdennej podobe, ako aj jeho rekonštrukciu. Ďalšími zastávkami skanzenu by mali byť rekonštrukcie budov z rôznych období do doby kamennej až po stredovek. Vychádzať by sa malo z archeologických nálezov z tejto oblasti.

A ako reagoval primátor Jozef Dvonč na otázku, či mesto zvažuje o pamätnej tabuli, ktorá by i ďalším generáciám pripomínala bývalé kasárne? „Priznám sa, je to nová myšlienka a určite veľmi zaujímavá.“

Text a foto: **rtn. Andrea CÉTENYIOVÁ**

Nový kríž na Dukle

Pôvodný kríž pri Pamätníku čs. vojakov, ktorí padli v Karpatsko-duklianskej operácii, sa po februári 1948 ukázal z ideologických dôvodov ako nevhodný. Na svoje miesto sa mohol vrátiť až v roku 1990. Kruté poveternostné podmienky v karpatskom priesmyku však urobili svoje. Preto bolo potrebné kríž vymeniť. Nový vyrobil Róbert Pilip zo Svidníka. Je z dubového dreva, váži vyše 350 kilogramov, vysoký je päť metrov a jeho rozpätie je 2, 28 metra.

Podľa jeho autora by mal vydržať minimálne nasledujúce tri desaťročia. Kríž vysvätili grécko-katolícki kňazi Peter Ilko z farnosti Orlová a Miroslav Tkačín z farnosti Krajné Bystré. Na slávnosti sa zúčastnili nielen miestni

občania, starostka Vyšného Komárnika, do ktorého katastra patrí cintorín i pamätník v Duklianskom priesmyku Daniela Štefancová, a významní českí a slovenskí historici.

HISTORICI NA MIESTACH BOJOV

Tí sa zišli 21. a 22. apríla vo Svidníku na medzinárodnom vedeckom seminári: Armáda ako faktor česko-slovenských vzťahov. Podujatie zorganizovala Česko – Slovenská komisia historikov a Vojenský historický ústav Bratislava v spolupráci so Štátnym archívom v Prešove, Inštitútom histórie Prešovskej univerzity, Slovenským národným múzeom – Múzeom ukrajinskej kultúry vo Svidníku a Sekciou pre vojenské dejiny Slovenskej

historickej spoločnosti pri SAV. Česko – Slovenská komisia historikov vznikla v roku 1994 pod osobnou záštitou vtedajších prezidentov ČR a SR Václava Havla a Michala Kováča. Podľa slov predsedov českej a slovenskej časti komisie historikov doc. PhDr. Viléma Prečana, CSc. a PhDr. Ivana Kamenca, CSc. stretnutia členov komisie a výsledky ich práce pomohli osvetliť mnohé miesta spoločnej histórie oboch národov.

V priebehu seminára jeho účastníkov, medzi ktorými okrem renomovaných historikov boli aj študenti histórie Prešovskej univerzity a Univerzity Palackého z Olomouca, zaujali mnohé vystúpenia. Zaoberali sa aj niektorými menej známymi stránkami našich dejín. Prof. PhDr. Roman Holec, CSc. z filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave pripomenul zložitý a niekedy aj dosť rozporuplný proces národného uvedomovania slovenskej spoločnosti v priebehu prvej svetovej vojny a jej postupnú orientáciu na spoločný štát Čechov a Slovákov. PhDr. Petr Hofman z pražského Ústavu pre súčasné dejiny Akadémie vied ČR sa zaoberal aspektmi dosť rozdielnej motivácie Čechov a Slovákov pri ich vstupe do československých légii.

OSVETĽOVANIE SPOLOČNEJ HISTÓRIE

Riaditeľ Vojenského historického ústavu Bratislava podplukovník Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD. zdôraznil význam vojenských posádok a vôbec brannej moci počas prvej ČSR v rokoch 1918 – 1939 pre rozvoj kultúrneho a spoločenského života v posádkových mestách a v prípade južného Slovenska aj na slovakizáciu tejto časti štátu. Mgr. Zdenko Maršálek z Akadémie vied ČR a Mgr. Dušan Segeš, PhD. z Historického ústavu SAV zasa osvetlili mnohé doposiaľ nie veľmi spomínané stránky národnostných trení a nedorozumení, ako aj ich príčin medzi Čechmi a Slovákmi v priebehu druhej svetovej vojny v čs. vojenských jednotkách na Západe a Blízkom východe. Problematikou národnostných vzťahov pri výstavbe veliteľského zboru čs. armády po februári 1948 sa zaoberal vo svojom vystúpení zasa Mgr. Alex Maskalik z Vojenského historického ústavu. V nasledujúcej diskusii poukázali renomovaní historici prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc. z pražskej Karlovej univerzity, PhDr. Dušan Kováč, DrSc. zo SAV, či bývalý dlhoročný riaditeľ múzejného oddelenia Vojenského múzea vo Svidníku a znalec histórie Poduklianskeho kraja Dr. Jozef Rodák a mnohí ďalší na mnohé zaujímavé úseky spoločnej histórie oboch národov. Zároveň priznali, že je ešte veľa dejinných úsekov, ktoré dodnes čakajú na dôsledné zmapovanie a osvetlenie.

Účastníci medzinárodného seminára navštívili aj miesta krvavých bojov československých vojakov v priebehu druhej svetovej vojny v Poľsku i na Slovensku. V poľských Nowosielskach si uctili pamiatku padlých príslušníkov 2. československej paradesantnej brigády. Pamätník je umiestnený v areáli strednej školy, ktorá nesie meno po 2. čs. paradesantnej brigáde. V mestečku Dukla si pozreli miestne historické múzeum, ktoré zachováva mnohé pamiatky na ťažké boje českých a slovenských vojakov v Karpatsko-duklianskej operácii na jeseň 1944.

Text a foto **Jozef ŽIAK**

ale najmä z dôvodu plnenia povinností v neštandardnom ekonomickom prostredí. Potvrďujú to aj skúsenosti získané z predchádzajúcich vojenských operácií pod velením EÚ, napríklad v Kongu (EUFOR RD Congo, ARTEMIS/DRC), ale aj v Macedónsku (CONCORDIA) a v Bosne a Hercegovine (ALTHEA). Na základe týchto skúseností musela byť finančno-ekonomická služba na OHQ a FHQ v priebehu týchto operácií personálne posilnená. Ďalším veľmi dôležitým aspektom v tomto prípade je aj skutočnosť, na ktorú poukázal vo svojom vystúpení počas kurzu Európskej bezpečnostnej a obrannej politiky v novembri 2007

Financovanie vojenských operácií EÚ (II.)

Nové bezpečnostné hrozby spôsobené jednak zásadnými zmenami v globálnom bezpečnostnom prostredí po skončení studenej vojny a jednak vedľajšími negatívnymi javmi si vynútili prehlbenie a posilnenie bezpečnostnej a obrannej politiky jednotlivých už existujúcich integračných zoskupení. V prvej časti, ktorú sme uverejnili v minulom čísle sme rozobrali základné ciele financovania vojenských operácií Európskej únie. Dnes prinášame druhú časť.

III. LIKVIDAČNÁ FÁZA

Predstavuje obdobie po odvolaní veliteľa operácie. V likvidačnej fáze sa realizujú platby zostávajúcich zatiaľ neuhradených faktúr, ukončujú sa zmluvné vzťahy s dodávateľmi, riešia sa škody spôsobené počas pôsobenia jednotiek, spracúvajú sa finančné hlásenia a uzatvára sa bankový účet. Zároveň sa riešia otázky, čo ešte bude predmetom spoločného financovania. O materiáli nakúpenom zo spoločných fondov rozhoduje Špeciálny výbor EÚ na návrh veliteľa operácie.

ÚLOHY FINANČNO-EKONOMICKEJ SLUŽBY

V nadväznosti na problematiku financovania vojenských operácií EÚ musím ako najvyšší funkcionár finančno-ekonomickej služby v Ozbroyených silách SR zdôrazniť, že nezastupiteľné úlohy spojené s rozpočtovaním, financovaním, účtovníctvom, výkazníctvom, kontraktáciou tovarov, prác a služieb, likvidáciou faktúr a účtovných dokladov, finančnou kontrolou a auditom, ako aj samotným finančno-ekonomickým zabezpečením veliteľstiev, jednotiek a ich príslušníkov plnia, okrem

administrátora finančného mechanizmu ATHENA, na operačnej úrovni príslušníci Finančno-ekonomickej sekcie (CJ-8) OHQ, na taktickej úrovni príslušníci Finančno-ekonomickeho oddelenia (J-8) FHQ a na národnej úrovni príslušníci finančno-ekonomickej služby NSE.

V tejto súvislosti zároveň treba konštatovať, že plnenie služobných povinností spojených s financovaním vojenských operácií EÚ a finančno-ekonomickým zabezpečením veliteľstiev, jednotiek a ich príslušníkov je omnoho ťažšie a náročnejšie ako v domácom prostredí, a to nielen z dôvodu odlišného systému financovania,

v Bruseli generálporučik Karlheinz Viereck – bývalý veliteľ OHQ EÚ Postupim pre operáciu EUFOR RD Congo, keď konštatoval: „Príslušníci CJ-8 musia byť pripravení na fakt, že kým po skončení operácie sú ostatní príslušníci misie vrátane veliteľa už z funkcií odvolaní a užívajú si zaslúženú dovolenku, príslušníci CJ-8 naďalej pracujú na ukončení finančno-ekonomickeho zabezpečenia operácie a spracovaní záverečného vyúčtovania operácie“. A je to práve osoba náčelníka CJ-8 OHQ, ktorá urobí tzv. bodku za operáciou, pretože na úplný záver operácie musí ešte obhájiť pred členmi Osobitného výboru EÚ záverečné vyúčtovanie spoločných nákladov spojených s plnením úloh bojových skupín EÚ. Ten ich následne autorizuje.

A aj práve pre úspešné plnenie týchto nezastupiteľných úloh pri financovaní vojenských operácií EÚ je jedným z hlavných cieľov hlavného administrátora finančného mechanizmu ATHENA snaha, aby každý členský štát EÚ mal v rámci finančno-ekonomickej služby vyškolených expertov na financovanie operácií vedených pod velením EÚ, ktorí budú schopní pracovať v medzinárodnom prostredí a plniť úlohy v rámci CJ-8 na OHQ alebo J-8 na FHQ bojových skupín EÚ.

Príslušníci OdRaF (J-8) GŠ OS SR, predurčení na funkcie v rámci Česko-Slovenskej bojovej skupiny EÚ sa v marci a apríli zúčastnili na cvičení Collective Shield 2009 v Olomouci. Viac o ňom si môžete prečítať na str. 4-7.

pplk. Radoslav IVANČÍK
zástupca náčelníka štábu
spoločnej finančno-ekonomickej sekcie
Česko-Slovenskej bojovej skupiny EÚ

Brigádýr, ktoré pilotoval v nepriaznivom počasi, havarovalo.“

Rodák z Hrnčiaroviec nad Parnou Štefan Janáček, ktorý má na svojom konte vyše 600 zoskokov (pôsobil aj ako inštruktor vo Zväzarm v Bratislave, spomína, že postupne sa s pomocou Daniela Kollára a Vladimíra Čupku zoznámil s ďalšími bývalými vojenskými výsadkármi v obci a jej blízkom okolí. Aj s dnešným podpredsedom klubu vojakov vo výslužbe Milošom Kollárikom. Do klubu, ktorý založili v auguste 2007, sa hlásili ďalší záujemcovia. Okrem iného aj starosta obce, ktorý bol tiež na vojenčine výsadkárom. Postupne sa im podarilo združiť dve desiatky členov. V spolupráci s miestnym zastupiteľstvom a základnou školou pripravili v uplynulom období niekoľko zaujímavých akcií.

Kriváňa v Šumiaci skutočnosť, že sa v radoch školskej mládeže podarilo prebudiť záujem o vlastnú históriu a vojenské osobnosti regiónu. „Živo sa zaujímali nielen o životné osudy svojho rodáka Juraja Kriváňa, po ktorom je pomenovaná aj jedna z ulíc obce, ale aj o parašutizmus. Hľadám najviac ich zaujala ukážka padáka a ďalšej výstroje výsadkárov, spomienky členov klubu na jednotlivé zoskoky. Už sa medzi deťmi objavili prví záujemcovia o tento šport. Ale ako učiteľku ma najviac teší, že sa zaujímajú o svoje okolie, históriu. Zvýšilo sa ich povedomie a hrdosť na kraj, z ktorého pochádzajú.“

Bývalí kolegovia z prešovského výsadkového útvaru Štefan a Daniel (boli dokonca spolu na izbe) sa dali dohromady po dlhých rokoch. Rodák zo Starých Hôr Daniel Kollár si okrem spojovacej priemyselovky neskôr urobil aj lesnícku školu. Ďalej sa aktívne venoval parašutizmu na letisku Očová. Neskôr začal pracovať ako technik na televíznom vysielacom Kráľova hoľa a priženil sa do Šumiaca. Zo svojich 655 zoskokov si hľadám najviac pamäť na tie z An-12, ktoré absolvoval ako záložník počas cvičenia Štít -72. „Také množstvo výsadkárov naraz vo vzduchu som už nezažil. Bol to nezabudnuteľný zážitok, keď všade naokolo boli samé vrchličky padákov,“ spomína čatár vo výslužbe Daniel Kollár. Posledný zoskok absolvoval ako 63-ročný v roku 2002 v Boľkovciach. Venoval sa ešte závesnému letaniu, ale aj to mu žena nakoniec zatrhla, ako s úsmevom priznáva.

Predseda klubu Štefan Janáček posledný raz skákal v priebehu leteckých dní SIAD 2002 v Bratislave. Keď spoločne s Danielom zakladali Klub, ani vo sne ich nenapadlo, že už o taký krátky čas bude patriť medzi najaktívnejšie v rámci celého Oblastného klubu vojenských výsadkárov Banská Bystrica. Dnes dokazujú, že zaujímavá a zmysluplná činnosť sa dá robiť aj bez veľkých peňazí a nákladného zázemia, keď nechýba nadšenie a vôľa. V tomto smere sú príkladom aj pre ďalších nasledovníkov v iných regiónoch Slovenska.

Jozef ŽIAK
Foto **Peter DOVINA**

Inšpirácia spod Kráľovej hole

Keď si bývalý vojenský výsadkáč čatár vo výslužbe Štefan Janáček kúpil chalupu v rázovitej obci Šumiac pod majestátnou Kráľovou hoľou, ani vo sne mu nešlo na um, že práve tu sa zrodí agilný Klub vojenských výsadkárov. V obci však stretol svojho bývalého kolegu z prešovského výsadkového útvaru čatára vo výslužbe Daniela Kollára a zrod Klubu vojenských výsadkárov Juraja Kriváňa postupne začal naberať reálnejšie kontúry...

Prečo nesie práve jeho meno? Ďalší z členov klubu, bývalý učiteľ miestnej základnej školy čatár vo výslužbe Vladimír Čupka, ktorý tak isto vojenčil pri výsadkároch a má už 86 rokov, načiera do histórie.

MAJSTER SVETA

„Juraj Kriváň bol prvý vysokoškolsky vzdelaný učiteľ pochádzajúci zo Šumiaca. Učil na miestnej škole, no v priebehu základnej vojenskej služby prepadol novej vášni, parašutizmu. Absolvoval školu dôstojníkov v zálohe, v Banskej Bystrici bol inštruktorom skákania. Postupne získaval ocenenia nielen v rámci Československa, ale aj v zahraničí. Zúčastnil sa troch majstrovstiev sveta. V roku 1956 sa stal dokonca majstrom sveta na presnosť pristátia. Sľubne sa rozvíjajúcu kariéru nadporučíka Juraja Kriváňa ukončila tragická udalosť. Pri prelete Kremnických vrchov 7. októbra 1960 lietadlo L-60

Podarilo sa im zbúrať predstavu, že úspešné môže obdobná organizácia fungovať len vo veľkom meste.

PREBUDILI ZÁUJEM DETÍ

Riaditeľka základnej školy Mgr. Marta Bošelová, ktorú prijali za čestnú členku klubu, považuje za najväčší prínos činnosti Klubu vojenských výsadkárov Juraja

Úspešná spolupráca

S prednáškou „Európska a transatlantická bezpečnosť ako zábezpeka proti svetovým hrozbám“ vystúpil v Akadémii ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Francúzska v Slovenskej republike pán Henry Cuny. Zamerail sa na bezpečnostné výzvy a konfrontácie pri budovaní spoločnej Európy, na vzťahy NATO a EÚ a hovoril o potrebe komplementárnosti a partnerstva. Európsku bezpečnostnú a obrannú politiku (EBOP) konfrontoval so stratégiou vzťahov USA a EÚ a vyzdvihol transparentnosť Európy po ratifikovaní Lisabonskej zmluvy. „Myslím si, že medzi politikou, bezpečnosťou a diplomaciou existujú úzke vzťahy,“ povedal. Ocenil aj spoluprácu Slovenska a Francúzska v oblasti likvidácie nástražných výbušných systémov). S francúzskym veľvyslancom navštívili Akadémiu ozbrojených síl (AOS) aj plk. Jean Mornard, pridelenec obrany Francúzska v SR a mjr. Bruno Charon, poradca pre vojenskú spoluprácu. V AOS prijal francúzskeho veľvyslanca rektor školy brig. gen. Miroslav Kelemen. Na prednáške sa zúčastnili študenti Kurzu národnej bezpečnosti, príslušníci Ústavu bezpečnosti a Centra kariérneho rozvoja AOS.

Text a foto **Alena HARAGOVÁ**

Ďalšia slovenská vlajka v Uruzgane

V Afganistane na predsunutej operačnej základni Hadrián v provincii Uruzgan zazneli 20. marca hymny Českej a Slovenskej republiky. Plnenie operačnej úlohy z rúk strážnej jednotky Armády Českej republiky 42. mechanizovaného práporu Tábor prebralo 50 príslušníkov 12. mechanizovaného práporu z Nitry, ktorí sem prišli v rámci novej rotácie a zvýšenie počtu slovenského kontingentu v Afganistane. Na základni pri meste Deh Rawod už vlaje slovenská vlajka spolu so spojeneckými. Prevzatie a odovzdanie úlohy potvrdili podpismi veliteľa oboch strážnych jednotiek. Za Armádu ČR odovzdával operačnú úlohu kapitán Jiří Líbal. Povinnosti Slovákov akceptoval podpisom príslušník slovenských ozbrojených síl poručík Ivan Petrik. Slávnostný akt odovzdania a prebratia operačnej úlohy si nenechal ujsť ani hlavný veliteľ jednotiek Ozbrojených síl Holandského kráľovstva v provincii Uruzgan brigádny generál Tom Middendorp.

Operačná úloha, ktorú budú plniť naši vojaci, pozostáva najmä zo stráženia, obrany a ochrany základne a predsunutého postavenia. Naša strážna jednotka pôsobí v tejto oblasti pod velením Ozbrojených síl Holandského kráľovstva v rámci operácie ISAF.

Text a foto **kpt. Radovan MOŠKO**

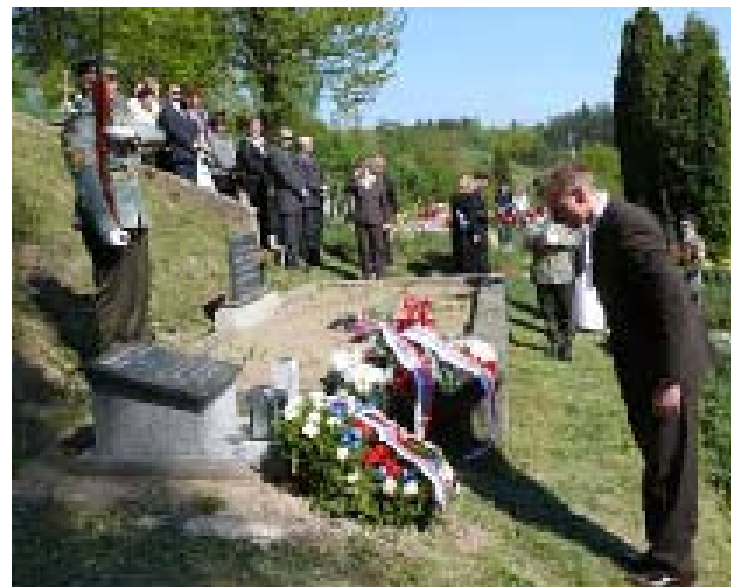

Hold osloboditeľom

Od oslobodenia hlavného mesta Slovenska, Bratislavy uplynulo 4. apríla 64 rokov. V bojoch o Bratislavu zahynulo 742 sovietskych, 470 nemeckých a maďarských vojakov a 121 civilistov. V piatok 3. apríla sa pri príležitosti 64. výročia oslobodenia Bratislavy Červenou armádou a skončení 2. svetovej vojny v meste na pamätníku Slávin konal pietny akt polozenia vencov. Na spomienkovej slávnosti sa zúčastnili prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič, predseda vlády Robert Fico, minister obrany Jaroslav Baška, náčelník GŠ Ozbrojených síl SR generál Ľubomír Bulík, predstavitelia Ruskej federácie, veteráni 2. svetovej vojny a široká verejnosť. Prezident Ivan Gašparovič s úctou spomenul všetkých, ktorí oslobodzovali Bratislavu a prispeli k porážke fašizmu. „Vojenský rozkaz im prikázal ísť brániť vlasť a poraziť nepriateľa ... ich životy vyhasli, aby iní mohli žiť slobodný život v mieri.“ Sny a túžby niekoľkých generácií protifašistických bojovníkov, ktoré sa týkali mieru, slobody a demokracie, máme šancu naplniť práve dnes. „Stojíme na posvätnom mieste, ktoré je zasvätené pamiatke bojovníkov proti fašizmu. Pokloňme sa v úcte pamiatke bojovníkov, ktorí nám vybojovali mier,“ vyhlásil prezident Gašparovič.

Premiér R. Fico zdôraznil význam a odkaz protifašistického odboja. „Sláva osloboditeľom a sláva slovenským vojakom a partizánom. Sláva Slovanom a slovanskej vzájomnosti. Sláva našej krásnej slobodnej Bratislave,“ povedal na záver.

rt. **Andrea CÉTENYIOVÁ**
Foto **Peter DOVINA**

V rodnej krajine

Za účasti štátneho tajomníka Daniela Duchoňa a zástupcov miestnej samosprávy sa v utorok 28. 4. 2009 konali pietne akty na Párovskom cintoríne v Nitre a na cintoríne v Podbrezovej. Predpoludním v Nitre uložili pozostatky tunajšieho rodáka rotmajstra Dalibora Brocharda, letca palubného strelca a radistu 311. československej bombardovacej perute Kráľovských leteckých síl. Ako príslušník RAF sa zúčastnil mnohých bojov. Po havárii pri Azorských ostrovoch ho v marci 1945 pochovali na ostrove Terceire. Na miestnom cintoríne v Podbrezovej sa prítomní rozlúčili s rotmajstrom Bohumilom Votrubom, letcom-stíhačom 312. československej stíhacej perute RAF. Ako stíhací pilot chránil nebo nad Anglickom. Po núdzovom opustení lietadla sa 6. mája 1941 na základňu už nevrátil. Pochovali ho na cintoríne v Causewayahed vo Veľkej Británii. 28. apríl 2009 je dňom, keď sa na Slovensko vrátili, žiaľ, už iba urny s popolom statočných vlastencov, vojakov, ktorí prispeli k budovaniu novej slobodnej Európy. Urna s pozostatkami rotmajstra Brocharda sa vrátila po 68 rokoch a urna rotmajstra Votrubu po 65 rokoch do rodnej zeme.

Text a foto **npor. Karol VIEŽBA**

Konferencia v Indiane

Na základe plánu bilaterálnej spolupráce s Národnou gardou štátu Indiana (USA), sa v dňoch 1. až 8. apríla v Campe Atterbury v Edinburgu uskutočnila konferencia pod názvom „SLOVAK MAIN PLANNING CONFERENCE“. Zúčastnilo sa na nej osem príslušníkov 22. mechanizovaného práporu 2. mechanizovanej brigády PS OS SR za účasti predstaviteľov Úradu bilaterálnej spolupráce. Cieľom konferencie organizovanej príslušníkmi 219 Battlefield Surveillance Brigade bolo oboznámiť príslušníkov Michalovského mechanizovaného práporu s námetom júlového cvičenia, s jeho jednotlivými fázami a hlavnými úlohami. Prínosom pre slovenskú delegáciu bolo prezentovanie skúsenosti z pôsobenie príslušníkov Národnej gardy štátu Indiana v operácii ISAF Afganistan, keďže v tomto roku práve Michalovčania budú pôsobiť v jej štruktúrach.

Ďalším zo zaujímavých bodov programu konferencie boli ostré streľby príslušníkov 22. mechanizovaného práporu Michalovce zo zbrane M-16 v súčinnosti s príslušníkmi z Indiany. Naši vojaci si odniesli odznak „Expert v streľbe“. Medzi ocenených patril nadrotmajster Adrián Macko a rotmajster Filip Maxim. Zmyslom cvičenia našich vojakov v medzinárodnom prostredí je zvýšiť intenzitu výcviku a boja v zastavanom priestore a prispieť k rozšíreniu a skvalitneniu spôsobilosti a zručnosti príslušníkov Ozbrojených síl SR v tejto oblasti. Slovenské cvičenie, ktoré bude v júli, sa uskutoční v priestoroch „Muscatatuck Urbain Training Centrum“ Indiana, ktoré patrí k najkvalitnejšie vybaveným vojenským výcvikovým zariadeniam v rámci USA.

Text a foto **npor. Mária SAKAČOVÁ**

Matka Guráž

Zrejme najvýznamnejšou drámou s vojnovou tematikou, ktorú v súčasnosti hrajú slovenské divadlá, je Matka Guráž a jej deti. Nemecký autor Bertold Brecht zasadil dej do obdobia Tridsaťročnej vojny v 17. storočí. Hra mala premiéru počas II. svetovej vojny. Aj na pôde Činohry Slovenského národného divadla vyniká surový cynický jazyk vari ešte cynickejšieho, no zároveň geniálneho autora. Matka (v podaní Emília Vášáryovej), ktorú každý pozná pod menom Guráž, sa prediera vojnou so svojim markytánskou károu, ktorú ťahá spolu so svojimi dvoma synmi a dcérou. Vojna jej ako malému nenajedenému hrabošovi poskytuje omrvinky kšeftov, v ktorých sa dokonale vyzná. Poľný kurát, práporčík či kuchár - vie, s kým si vypíť, koho „ukecať,“ komu „zamastiť“. Lenže vojna sa ako lavína preválí aj cez ňu a jej deti. Predovšetkým cez jej synov. Poučný je najmä osud staršieho syna Eilifa (na fotografii v podaní Roberta Rotha). Dá sa zverbovať. Po čase matka nepozorovane zobďaleč sleduje, ako ho vyznamenávajú a chvália. Aj keď zabil sedliakov, ktorí si bránili svoj majetok, dokázal pre hladujúcu jednotku získať potravu. Neskôr sa situácia zopakuje. Očakávaných opätovných pochvál sa však nedeľá. Naopak. Nič sa vlastne nezmenilo – „len“ uhol pohľadu. Na mieste je popravený. Cynické. Poučné. Veru, koľko vojakov v histórii vojen by vedelo rozprávať na podobnú tému. Z hry sa dá poučiť i dnes a aj vo vojenskom prostredí. Armáda musí mať stanovené presné a stále pravidlá. Inak by sa mohla stať hrozbou aj svojim vlastným vojakom.

Pavol VITKO
Foto **archív SND**

Dravce strážia letisko

Vzdušný priestor leteckej základne Sliač majú vyárendovaný nielen domáce stroje MiG-29, L-39 či vrtulníky Mi-17, alebo občasné civilné lietadlá, ale aj trojica operených dravcov. Dva sokoly rárohy a jeden križenec. Patria stanici biologickej ochrany letiska. Stanica sídli v novo upravenom objekte, neďaleko úkrytov leteckej techniky s lietadlami MiG-29. V areáli stanice je aj psinec, hospodárska budova, a najmä voliéry pre dravce.

Stanici šéfuje čatár Marián Hronec. Rodák z Detvy po absolvovaní strednej lesníckej školy v Banskej Štiavnici bol najskôr na letisku na základnej vojenskej službe. Zapáčilo sa mu, a tak zostal v leteckej základni pracovať ako sokoliar. Začínal ako civilný zamestnanec, od novembra 2002 je vojenský profesionál. Postupne sa mu podarilo okolo seba zhromaždiť partiu rovnakých nadšencov pre sokoliarstvo, ako je on sám. Nie je žiadnou náhodou, že všetci sú bývalí absolventi školy v Banskej Štiavnici. Veď práve na nej sa ako na v súčasnosti jedinej v Európe študuje aj sokoliarstvo.

PO NEMECKU A ARABSKÝCH ŠEJKOCH LETISKO

Zamestnanec Rastislav Pavlík pochádza z Banskej Bystrice. Sokoliarstvu sa začal venovať ešte na základnej

škole. Ako sokoliar pôsobil v Nemecku a v arabských emirátoch. Po návrate na Slovensko ho oslovil bývalý spolužiak Marián. „Pred tromi rokmi mi oznámil, že sa uvoľnilo miesto, či nemám záujem. Chcel som sa naďalej venovať tomu, čo ma baví. Preto som dlho nerozmýšľal. Svoje rozhodnutie neľutujem. Veď nie je veľa prípadov, keď je práca pre človeka zároveň aj zábavou. Navyše sme sa tu zišli dobrá partia,“ so spokojnosťou v hlase konštatuje sokoliar Rastislav Pavlík. Dvoh sokolov sťahovavých chová aj doma, na okraji Banskej Bystrice.

Podľa neho sa kupujú mladé dravce, zväčša vo veku minimálne dvoch mesiacov, keď je už doperený. Treba ho vycvičiť. Dravec si musí zvyknúť na človeka. Aj prijímaním potravy z rukavice. Postupne sa zväčšuje vzdialenosť. Neskôr sa cvičia prílety. Vtedy sa využíva „vábido“. Je to vlastne atrapa koristi, pozostávajúca zo zosúšených bažantích a havraních krídiel. Nasleduje priviazaný kúsok mäsa. „Všetko je najmä o tom, aby sa dravec naučil, že sokoliar je pre neho zdrojom potravy. Preto sa učí žrať z ruky, potom z vábida. Vzdialenosti sa čoraz viac predlžujú. Celý základný výcvik trvá podľa schopností každého dravca dva až tri mesiace. Podľa našich skúseností sa na službu na letisku najviac hodí svojimi vlastnosťami práve sokol. V súčasnosti máme dvoch rárohov, ktorí sú ročník 2001. Keďže sokol je využiteľný pre prácu na letisku do veku

10 – 12 rokov, teraz sú v tom optimálnom období, keď už majú množstvo skúseností,“ hovorí sokoliar.

V iných krajinách používajú na ochranu letísk aj iné dravce. Napríklad naši západní susedia využívajú v leteckej základni Čáslav okrem sokola sťahovavého a sokola rároha aj orla skalného či jastraba. Sliáčski sokoliar hovorí, že jastrab je taký šprintér medzi dravcami. Útočí veľkou rýchlosťou na svoju korisť. Ale len na krátke vzdialenosti do 100 – 150 metrov... Naopak, sokol patrí medzi najrýchlejších, ale aj najvytrvalejších operencov. Loví tak, že vystúpa do výšky, tam krúži a keď zbadá korisť, spustí sa strmhlavým letom za ňou. Podľa údajov odborníkov dokáže pri takomto strmhlavom lete vyvinúť rýchlosť až 400 kilometrov za hodinu.

SOKOLÍ VÝLET DO MAĎARSKA

Sokol, ktorého Rastislav Pavlík vynáša z voliéry, pokojne sedí na jeho koženej rukavici. Na hlave má koženú čiapocku, na ľavej nohe uviazanú rolničku a štitok s menovkou, na pravej zasa vysieläč. Je to súčasť telemetrickej súpravy, ktorá pozostáva z vysieläča-prijímača. Keď sa dravec vzdiali a sokoliar potrebuje zistiť, kde sa nachádza, využíva na to smerovú anténu. Obsiahne celý priestor letiska a na rovine v ideálnych podmienkach až 10 – 15 kilometrov. Stane sa, že dravec zaletí preč. Najmä vo svojom mladšom veku, keď ešte nemá vžitú potrebnú návyky. Svoje o tom vie aj Rastislav Pavlík.

„Najťažšie sa vyhľadáva v meste, kde je množstvo vecí, ktoré rušia signál. Najďalej mi sokol odletel až do Maďarska. Pristál kúsok za štátnou hranicou. Poberal som sa za ním. Trochu som mal síce obavy, či nebudú problémy

NEBEZPEČNÉ VTÁKY

Prvú vážnu zrážku lietadla s vtákom zaznamenali ešte v roku 1912, keď v Kalifornii po zrážke s čajkou zahynul pilot. V roku 1960 v Bostone vletelo dopravné lietadlo do krídl škorcov. Jeden motor zhorel, dva ďalšie stratili ťah. Nasledovala havária s bilanciou: 62 mŕtvych. Takýchto prípadov sú stovky. Len americké civilné letectvo stráca pri stretoch s vtákmi ročne desiatky miliónov dolárov. Posledná známa kolízia nad New Yorkom sa síce akoby zárazkom skončila šťastne a pilot dokázal pristáť v rieke Hudson a zachrániť cestujúcich, ale to je skôr výnimka. Strety s vtákmi evidujú aj všetky vojenské letectvá.

Pri rýchlosti lietadla 800 kilometrov za hodinu narazí do neho pelikán silou až 100 ton. Vták, vážiaci 1,8 kg vo výške 2 400 metrov pôsobí na lietadlo trikrát silnejšie, ako 30 mm náboj. Väčšina zrážok sa udeje do výšky 500 metrov nad zemou. Labute však boli zaznamenané aj vo výške 8 000 metrov, žeriavy vo výške až 9 000 metrov pri prelete nad Himalájami a najvyšší stret lietadla so supom bol vo výške 11 285 metrov. U nás, na Slovensku najväčšie nebezpečenstvo predstavujú čajky, holuby, poštovky a myšiaky.

pri prechode hranice, aj keď som mal potrebné doklady o dravcovi pri sebe, ale dopadlo to dobre,“ hovorí a dodáva, že každý sokoliar musí mať poľovný listok a sokoliarske skúšky. „Preskúšaný“ je aj samotný dravec. Každý rok sa robia skúšky, tzv. triedenie dravcov, keď sa preskúša ich spôsobilosť na vykonávanie činnosti na letisku.

Rastislav privola na letisko svojho bývalého kolegu zo strednej školy Miroslava Rajčeka. Rodák z Martina je na Sliači vyše dvoch mesiacov. Nešiel tak celkom do neznáma. Veď vojenčinu si odkrútil na košickom letisku ako príslušník jeho biologickej ochrany. Potom bol spoločne s Rastislavom päť rokov v Nemecku, kde sa venoval chovu a výcviku sokolov. Chvilu bol lesníkom. Doma chová dvojicu jastrabov. Spoločne s kolegom vážia dravce. Každodenné váženie im ukazuje, ktorý z nich by mal ísť v neletový deň hore nad letisko, aby vyplašil potenciálnych narušiteľov vzdušného priestoru. Hore by mal ísť vždy ten, ktorý je ľahší a teda viac závislý od potravy. Podľa neho je optimálna váha vtáka asi 850 gramov. Samica je vždy trochu väčšia a ťažšia. Sokoly majú rady vodu. Nielen na pitie, ale aj na kúpanie. Dravce sa krmia len surovým mäsom (jednoduché vyradené kurence – kohútiky, laboratórne myši, ktoré si chovajú priamo na stanici...). Za deň dravec zožerie 100 až 150 gramov takejto potravy.

NA ŠRAPNELY SI VTÁCI ZVYKNÚ

Zostavu stanice dopĺňa ešte momentálne neprítomný slobodník Kačmár a vodič – sokoliar slobodník Jozef Kolibík. Rodák z Viglaškej Hutý – Kalinky absolvoval vo Zvolene stredné odborné učilište železničné. Vojenčinu si odkrútil u spojárov v Ružomberku ako vodič. Už šesť rokov pôsobí v leteckej základni na Sliači, z toho posledné dva roky v stanici biologickej ochrany letiska.

Práca sa mu páči. „Keď som bol prvý raz svedkom, ako sokol ulovil svoju korisť a vyčistil vzdušný priestor, bol to pre mňa veľký zážitok. Snažím sa od svojich skúsenejších kolegov niečomu priučiť. Navyše robíme prospešnú prácu. Zabráňuje potenciálnym haváriám i tragédiám,“ poznamenáva slobodník Kolibík.

Najviac roboty ich čaká vždy na jar a jeseň, keď je ťah vtákov. Vtedy sú sokoliar v neustálej permanencii. Psy im pomáhajú vydríť zver. „Priamo v osi vzletovej a pristávacej dráhy je družstvo, hnojisko i hniezdisko bocianov. Na letisku je najviac myšiakov, holubov, vrabcov, škorcov, drozdov, lastovičiek, ale aj havranov. Strielame šrapnely, aby sme vtákov vyplašili, ale tí si veľmi rýchlo na ne zvyknú. Myšiak sa zdržiava na letisku aj preto, lebo je tam množstvo hrabošov. Na vtáky najviac platí, keď zistia, že nad letiskom nemôžu slobodne letať, lebo ich môže uloviť dravec. Tento strach je najúčinnnejší. Máme k dispozícii signálne pištole-šrapnely, brokovnice kalibrov 16 a 12 i malokalibrovku kalibru 22. Sem tam sa na letisko zatúla

aj zver. Líšky, srnky či túlavé psy. Túto zimu sme jednu líšku museli zastreliť. Keď sa pokosí tráva, doslova sa sem nahrnú všetky bociany zo širokého okolia. Tie sa nedajú vyrušiť ani šrapnelmi. Dravce na letisku nie sú garanciou, ale prevenciou proti stretu leteckej techniky s vtákmi. Naposledy sme tu mali stretnutie s dažďovníkmi, čo je lastovíkovitý druh,“ zdôrazňuje Rastislav Pavlík.

DOBRE INVESTOVANÉ PENIAZE

Prácu sokoliarov si veľmi pochvaľuje aj ich nadriadený, veliteľ práporu leteckých pozemných informačných systémov a letiskového zabezpečenia major Miroslav Mydlár. „Stanica biologickej ochrany letiska je veľmi dôležitý bezpečnostný prvok zabezpečenia leteckej prevádzky. Máme síce zopár ráz do roka nasatie vtákov lietadlami, ale nikdy nie vo vzdušnom priestore leteckej základne, ktorý chránia naše dravce. Keď nad letiskom tiahnu tisíc člnné krídle vtákov, majú roboty až nad hlavu. Normálne vystrieldajú za týždeň aj 400 kusov šrapnelov. Pri vyvrhnutí ťahu vtákov nie je zriedkavosťou ani 200 šrapnelov denne. Ochránenie 25-hektárovej plochy letiska im dá veru poriadne zabráť. Prostriedky, ktoré sú vynakladané na chod stanice biologickej ochrany letiska, sú veľmi dobre investované,“ konštatuje major Mydlár.

Pre svojich podriadených by veľmi rád čím skôr dostal nové pomôcky, ktoré sa s úspechom využívajú na letiskách členských štátov NATO. Napríklad na každej budove letiska ultrazvukové zariadenie na plašenie vtákov a priamo na stanici malý prehľadový radar, ktorý by upozorňoval na ťahy vtákov. S jeho pomocou by sa dali sledovať i bezpečnejšie plánovať jednotlivé letové akcie. Veď výmena leteckého motora je niekoľko miliónová záležitosť, nehovoriac už celého lietadla, či živote pilota...

(Sliáčske dravce budú strážiť v čase odstavky materského letiska alebo nad Kuchyňou).

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Česko schválilo nákup C-295M

Česká vláda schválila 20. apríla zaobstaranie štyroch lietadiel CASA C-295M od konzorcia EADS, ktoré by mali nahradiť typ An-26. V rámci projektu Praha kúpi tri stroje C-295M a jeden bude zamenený za päť lietadiel L-159. Na výmenu medzi spoločnosťou EADS a Armádou ČR sú určené tri dlhodobé uložené a nepotrebné jednomiestne stroje Alca a dva dvojmiestne stroje L-159T, ktoré vzdušné sily AČR vyradia zo svojej výzbroje. Podľa českého ministerstva obrany je obnova dopravného lietadlového parku jednou z priorit AČR. Kontrakt na získanie štyroch nových dopravných lietadiel C-295M v sume 3,524 mld. Kč (130,349 mil. eur) sa začne realizovať už tento rok a ukončí sa v roku 2011. Jeho súčasťou bude aj celková logistická podpora a zabezpečenie výcviku lietajúceho a technického personálu a offsetové programy vo výške 100 percent celkovej ceny kontraktu.

Prepravná kapacita lietadla C-295M predstavuje 71 osôb alebo 49 výsadkárov s výzbrojou. Stroje, ktorých maximálny dolet presahuje 5 500 km, môžu pôsobiť z nespevnených pristávacích a vzletových plôch. Užitočný priestor lietadla dosahuje celkový objem 46,9 m³ a je tu možné prepravovať náklad na paletách alebo v kontajneroch s hmotnosťou až 9 250 kg. Lietadlo prepraví napríklad aj dve vozidlá Land Rover Defender. S nákladom 6 000 kg predstavia taktický dolet stroja približne 3 900 km.

System THAAD opustil výrobu

Spoločnosť Lockheed Martin slávnostne predstavila dokončenie prvého nového odpaľovacieho zariadenia a centra riadenia palby systému THAAD (Terminal High Altitude Area Defense) z výrobných linky v arkansaskom Camdene, kde sa tieto dve súčasti systému finalizujú. V camdenskom výrobnom závode pracuje približne 600 zamestnancov. Nové časti zbraňového systému budú dodané vojenskej jednotke vo Fort Bliss v Texase, ktorá by na konci tohto roka mala disponovať plne operačne spôsobilou batériou systémov THAAD z hľadiska vybavenia technikou i vycvičenosti obslužného personálu.

Pozemné systémy THAAD považuje americká administratíva za veľmi dôležitý prvok národnej protiraketovej obrany. Mobilný pozemný systém THAAD sa skladá zo špeciálneho radaru, systému riadenia palby a odpaľovacích zariadení. Typická batéria THAAD by mala zahŕňať deväť odpaľovacích vozidiel na podvozku nákladných ťahačov M1075, každé nesúce osem raketových striel, dve mobilné taktické centrá riadenia palby TOC a pozemný radar z dielne spoločnosti Raytheon AN/TPY-2. THAAD je určený na ochranu pozemných jednotiek, bojovej techniky, husto obývaného územia a dôležitých objektov infraštruktúry pred balistickými raketami. Tie ničí vo výške do 150 km a vzdialenosti do 200 km.

Úspešný test Predatora C

Spoločnosť General Atomics Aeronautical Systems, ktorá je známa vývojom a výrobou bezpilotných prostriedkov Predator, oznámila 20. apríla, že po úspešných testoch uvádza na trh novú C-verziu z rodiny Predator pod názvom Avenger. Ten by mal nadviazať na výkony svojich predchodcov a poskytnúť ešte väčšiu flexibilitu a všestrannosť používateľom ako MQ-1 Predator a MQ-9 Reaper.

Bezpilotný prostriedok z posledného vývoja môže operovať vo väčších výškach a s vyššou rýchlosťou než jeho predchodcovia. Tieto parametre by mali zaručiť rýchlejšiu reakciu stroja a rýchlejšiu zmenu pozície prostriedku tak, aby sa zabezpečila vyššia účinnosť a schopnosť prežitia Avengera na bojisku. Ten môže dosiahnuť rýchlosť viac ako 472 km/h a môže pôsobiť až do výšky 18 288 m. Avenger nepredstavuje voľbu rizika a nákladného obstarávania, využíva väčšinu materiálov a prvkov z Predátora B / MQ-9 Reaper a riadi sa podľa rovnakých štandardov výrobcu pomocou pozemnej stanice kontroly GCS ako ostatné typy. Bepilotný prostriedok je o niečo rozmernejší než MQ-9 Reaper, pretože má v sebe zabudovanú prúdovú pohonnú jednotku Pratt & Whitney PW545B. Z výzbroje môže Avenger niesť rovnakú skladbu zbraní ako Predator B.

Dvojstranu pripravil **Roman KMENT**
Foto autor, Lockheed Martin, General Atomic,
Miroslaw Wojtowicz/Vzdušné sily PR, US Army

Prvý poľský Hercules

Poľské vojenské letectvo prevzalo 24. marca na 33. leteckej základni Powidz prvé z piatich objednaných amerických dopravných lietadiel C-130E Hercules. Dodávka posledného stroja má byť ukončená v lete na budúci rok. Lietadlá budú súčasťou 14. dopravného krídla. Podľa plánov by stroje počas dvadsiatich rokov technickej životnosti mali naliať každý ročne 600 letových hodín, čo je celkový rezus 12 000 hodín. Hodnota kontraktu, ktorý sa uskutočnil v rámci programu amerického zahraničného financovania vojenskej techniky, bola vo výške 120 miliónov USD. Všetky dopravné lietadlá budú zmodernizované spoločnosťou L-3 Communications Integrated Systems. Do C-130E budú zabudované aj napríklad systémy vlastnej ochrany pred útokom PLRS, meteorologické radary či prídavné pancierovanie.

Prvý stroj C-130E preletel do Poľska s medzipristátím v nemeckom Ramsteine z Waco v Texase a s americko-poľským osadenstvom. Dopravné lietadlo nad priestorom Poľska eskortovali poľské stíhačky F-16. Poľské vzdušné sily okrem nákupu strojov investujú do roku 2012 aj 617 miliónov zlotých (139 mil. eur) do modernizácie infraštruktúry 33. leteckej základne. Pribudne napríklad nový hangár na opravy a prehliadky amerických strojov. Doteraz bolo celkom vyrobených takmer 2 400 lietadiel C-130 všetkých verzií. Stroj poľských vzdušných síl má dolet 8 368 km, dosahuje maximálnu rýchlosť 610 km/h a prepraví 17 ton nákladu, 90 vojakov s výzbrojou alebo 64 výsadkárov.

Vozidlá Cougar do Maďarska

Americká spoločnosť Force Protection v apríli oznámila, že maďarské ministerstvo obrany si u nej objednalo tri kusy vozidiel Cougar. Zákazka má zahŕňať dodávku vozidiel, náhradných dielov a zaškolenie na nový typ do konca júna. Hodnota obchodu sa pohybuje podľa Force Protection na úrovni 1,3 mil. USD. Force Protection patrí k lídrom dizajnu, vývoja a výroby kolesových vozidiel so zvýšenou schopnosťou prežitia na bojisku pri útokoch strelnými zbraňami a s pomocou výbušných systémov, ktoré nasadzujú americké sily na podporu svojich jednotiek a zaistenie bezpečnosti osôb v konfliktných zónach.

Kolesové vozidlá Cougar patria do rodiny strednej kategórie MRAP (Mine Resistant Ambush Protected) a môžu byť upravené pre rôzne úlohy od prepravy osôb, EOD, velenia a riadenia, predsunutého delostreleckého postu až po opravárenské a zdravotnícke účely. Vozidlo môže mať charakteristiku náprav 4x4 alebo 6x6. Poháňa ho vznetrový motor – vojenský špeciál Caterpillar C7 s maximálnym výkonom 246 kW (330 k) pri 2 400 ot./min. Max. krútiaci moment 1 166 Nm dosahuje pri 1 450 ot./min. Vozidlo má automatickú prevodovku Allison 3500SP. Dojazd je 676 km. Celková prípustná hmotnosť pri 4x4 verzii je 19 504 kg (užitčná 2 268 kg), sedadlá sú pre 2+4 osoby, a pri 6x6 verzii je 29 257 kg (užitčná 7 258 kg) a sedadlá sú pre 2+8 osôb. Vozidlá majú tiež napríklad dvojzložkovú klimatizáciu či vykurovanie.

Krátko

V posledný marcový deň sa uskutočnil úspešný test jedinečnej ostrej streľby raketami AMRAAM z lietadiel Eurofighter Typhoon na leteckej základni Moron v južnom Španielsku. Test bol výsledkom spolupráce centier letových testov spoločnosti EADS CASA a BAE Systems pod vedením združenia Eurofighter, GmbH. Cieľom skúšky bolo odpáliť raketu AMRAAM z lietadla, ktoré malo radar v pasívnom móde, „neviditeľnom“ pre ESM systémy protivníka. Potrebné údaje ciela získal radar druhého stroja a preniesol ho na strielajúci Eurofighter pomocou systému MIDS, pričom lietadlá boli oddelené a dostatočne ďaleko od seba vzdialené.

Podmienky v slovinských ozbrojených silách sa výrazne za posledné roky zlepšili a výrazná odchodovosť profesionálov už nehrozí. V tomto zmysle sa vyjadril slovinský prezident Danilo Tuerk po oboznámení sa so správou hodnotenia pripravenosti ozbrojených síl Ljubljany. Podľa neho dopad krízy nemohol obísť ani ozbrojená sila, a tak sa v tomto roku plánuje zníženie obranných výdavkov v krajine o 6,5 %, pričom škrtý nebudú smerovať do plánovaných operácií ale skôr do oblasti investícií.

Rusko nakúpilo prvé bezpilotné prostriedky pre svoje ozbrojené sily zo zahraničných zdrojov. Pre tento krok sa rozhodlo podľa ruskej tlače aj pre neuspokojivú účinnosť vlastných bezpilotných prostriedkov, ktorá bola zjavná počas bojov v Južnom Osetsku v protiklade s izraelskými, ktoré používala gruzínska strana. Kontrakt v hodnote 50 mil. USD mal byť podľa denníka Kommersant uzatvorený s izraelskou spoločnosťou IAI. Suma obchodu nie je síce podľa komentátorov vysoká, ale dôležité je, že ruské ozbrojené sily z hľadiska kvality dali prednosť inému výrobcovi než domácejmu. Kontrakt mal zahŕňať typy Bird-Eye 400, I-View Mk150 a Search Mk II.

Americká spoločnosť Defense Solutions oznámila, že vytvorila tím, ktorý bude dodávať na trh vojenských a bezpečnostných technológií vylepšené obrnené kolesové vozidlá BTR-4, ktoré majú byť kompatibilné s technikou NATO. Vozidlá BTR-4 sa budú vyrábať na Ukrajine a montovať v Macedónsku. Podľa šéfa spoločnosti penzionovaného plukovníka US Army Tima Ringgolda vozidlo má nielen dobrý pomer ceny a kvality, ale Ukrajina a Macedónsko sú významní spojenci USA v boji so svetovým terorizmom. Ringgold odhaduje, že v priebehu desiatich rokov by sa na svetovom trhu mohlo uplatniť 2 500 až 4 000 jednotiek vylepšeného vozidla s priemernými zákazkami v hodnote 1,5 až 2 mil USD podľa konfigurácie BTR-4.

Tri spoločnosti EADS, Saab a Dassault predložili švajčiarskej výzbrojnej agentúre druhé ponuky vo výberovom konaní na dodanie lietadiel, ktoré by nahradili v švajčiarskych vzdušných silách flotilu stíhacích F-5E Tiger. Zájemcovia o kontrakt musia agentúre odpovedať na požiadavky v celkovo 24 moduloch. Keďže v prvej ponuke sa neobjavili požiadavky na oblasti ako „strategická spolupráca“ a „portfólio švajčiarskeho priemyselnej programu“ uchádzači majú posunutý termín ponúk do 29. mája.

Francúzsky kontingent v Afganistane posilnil na začiatku apríla svoje jednotky tromi vozidlami kategórie MRAP Buffalo z americkej produkcie a dvomi Souvim z francúzskej produkcie. Oba typy vozidiel pracujú spoločne ako tím. Príchod odolnejších podporných vozidiel pomôže lepšej ochrane pred vzrastajúcimi útokmi na jednotky NATO v krajine.

Mercedes-Benz Zetros

Terénne nákladné vozidlá sú neodmysliteľnou súčasťou všetkých ozbrojených síl. Bez ich pomoci a podpory sa žiadna armáda nezaobíde; predstavujú jej významnú súčasť. Preto neprekvapí, že výrobcovia automobilov ponúkajú širokú paletu modelov v tejto oblasti.

V minulom roku sa na svetových odborných výstavách, či už vojenskej Eurosatory vo francúzskom Paríži alebo civilnej IAA v nemeckom Hannoveri, predstavil po prvý raz nový model ťažkého terénneho automobilu z dielne spoločnosti Mercedes-Benz označený ako Zetros. Nemecký výrobca zo Stuttgartu tak doplnil svoje portfólio špeciálnych vozidiel s pohonom všetkých kolies. Automobil je určený z hľadiska svojej vysokej priechodnosti predovšetkým na použitie mimo ciest a v teréne. Je alternatívou tam, kde už model Unimog so svojou úžitkovou nosnosťou nestačí a potrebný je aj výkonnejší motor. Model Zetros 1833A s celkovou hmotnosťou 16 000 kg má úžitkovú hmotnosť do 6 000 kg a Zetros 2733A s celkovou hmotnosťou 23 000 kg do 10 000 kg. Zetros je určený nielen pre vojenské použitie, ale veľmi dobre sa môže uplatniť aj v špeciálnych civilných aplikáciách –

v službách záchranných a hasičských zborov či energetických a geologických spoločností.

PRECÍZNY VÝVOJ

Výrobca so značkou Mercedes-Benz pôsobí na trhu nákladných vozidiel viac ako 100 rokov a za ten čas si našiel cestu ako zaujať. Ak by to tak nebolo, na celkovom procese výroby a vývoja nákladných vozidiel značky Mercedes-Benz by sa dnes vo svete nepodieľalo celkovo 40 000 zamestnancov automobilky. Kým sa nový model vozidla dostane do sériovej výroby, ubehne pomerne dlhý čas príprav, vývoja a testovania. Aby sa dosiahla požadovaná kvalita, je proces tvorby výrobku v Mercedes-Benz rozdelený do jedenástich úrovní, ktoré sa posudzujú, od opisu požiadaviek trhu a prieskumu, technickú špecifikáciu až po štart výroby a kvalitu produktu. Zaujímavým nástrojom, ktorý výrobca využíva, je virtuálna simulácia vozidiel a testovanie ich správneho naprojektovania pomocou počítačových simulácií. Výkonné PC systémy sa nevyužívajú len na dizajnérske práce, ale napríklad aj na kontrolu funkčnosti vozidla pred výrobou. Simulátor síce úplne nenahradí reálne testy, ale overí viaceré procedúry. Samozrejme, veľmi dôležitým prvkom pro-

cesu vzniku nového vozidla sú konkrétne testy. Až po ich úspešnom absolvovaní môže nastúpiť prezentácia verejnosti.

Model Zetros sa vyvíjal konkrétne osem rokov a vychádza z vojenského prototypu pod označením S2000. Ide o moderný automobil s typickým hranatým dizajnom Mercedesu. Vozidlo dobre reprezentuje súčasný trend a snahu o minimalizáciu výrobných nákladov a maximálnu unifikáciu častí vozidiel. Zetros využíva väčšinu dostupných súčastí z veľkosériovej civilnej výroby nákladných modelov Axor, oproti trambusovým kabinám s motorom pod kabinou je však charakteristický klasickou „nosovou“ konštrukciou, keď je motor umiestnený pred kabinou. Vracia sa tak ku konštrukciám, ktoré sa nezmazateľne zapísali do pamäte v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch minulého storočia. Niektorým bude možno pripomínať vzhľadom a usporiadaním kabíny legendárnu Pragu V3S, ale treba povedať, že napriek možným reminiscenciám ide naozaj o nový a moderný typ automobilu.

KLASICKÁ KABÍNA

Koncepcia umiestnenia motora pred kabinou bola zvolená z viacerých dôvodov. Nielen aby sa zvýšilo pohodlie pre posádku, zvýšil komfort a lepšie riadenie automobilu v teréne, ale aby sa poskytla aj napríklad rezerva vo veľkosti zaťaženia na prednú nápravu či vozidlo bolo dobre prepraviteľné leteckými a železničnými prostriedkami. Bez problémov sa dá transporto-

vať lietadlom C-130 Hercules alebo C-160 Transal. Rovnako vyhovuje rozmermi na nákladku do štandardných železničných vagónov typu GIC (International Loading Gauge-PPI). Stredne dlhá kabína poskytuje miesto pre tri osoby – vodiča a dvoch spolujazdcov, pričom všetky tri sedadlá sú veľkosťou rovnocenné. Jej vybavenie nezaostáva za súčasnými trendmi a spĺňa štandardy známe pri tejto nemeckej značke.

Možno spomenúť niekoľko výhod motora pred kabinou, tá má plochú podlahu bez motorového tunela, čím sa dosahuje lepší pohyb osôb v kabíne. Je jednoduchší prístup k motoru, ten môže v prípade nehody zvyšovať deformačnú zónu vozidla a tým bezpečnosť posádky. Posádka vozidla vykoná rýchlu a jednoduchú údržbu a opravy pomocou jednoduchého prístupu k motoru a vedľajším agregátom. Osoby môžu pri poruchách zostať v kabíne, nie je nutné jej preklápanie. Otvorenie krytu motora podporuje torzný tlmič.

Konštrukcia kabíny môže byť popri sériovej výbave aj spevnená, či dodatočne opancierovaná.

TECHNICKÝ OPIS

Ťažký nákladný automobil výrobca ponúka s dvomi (Zetros 1833 A 4x4) alebo tromi (Zetros 2733 A 6x6) nápravami. Ústredným prvkom vozidla je vo veľkých sériách vyrábaný radový šesťvalcový motor Mercedes-Benz OM926LA so zdvihovým objemom 7,2 litra. Poskytuje maximálny výkon 240 kW (330 k) a maximálny krútiaci moment 1 300 Nm. Ten dosahuje v rozmedzí otáčok 1 200 – 1 600 1/min. Nasávanie motora je umiestnené nad strechu kabíny. Vyhovuje platným legislatívnym požiadavkám na zloženie emisií výfukových plynov Euro 4. Zetros môže byť dodaný aj s technológiou Bluetec5 vo verzii s prísnejšou normou Euro 5. Na druhej strane na niektoré špecifické trhy sa ponúka vo vyhotovení s motorom emisnej triedy Euro 3. Pod kabinou, za motorom, je umiestnená manuálne radená prevodovka Mercedes-Benz G131. Ide o osemstupňovú hydraulicky ovládanú plne synchronizovanú prevodovku s radením do dvojitého H, ktorá má jeden pomalý a spätočný stupeň. Zetrosy sú dostupné aj s alternatívnou automatizovanou prevodovkou.

Ako už bolo spomenuté Zetros má stály pohon kolies všetkých náprav. Vozidlo disponuje dvojstupňovou rozdeľovacou prevodovkou s terénnym prevodom 1:1,69, čo ponúka v teréne vysokú ťažnú silu. Mechanické uzávierky diferenciálu sú na prednej a zadnej náprave aj v rozdeľovacej prevodovke. Agregáty a nadstavby sú upevnené na robustnom klasickom ráme podvozku, ktorý má planétové nápravy s redukciami v nábojoch kolies. Lepšiu priechodnosť terénom zabezpečujú rovnako jednoduché montáže so široko-profilovými pneumatikami 14.00 R20.

Roman KMENT

Foto Daimler AG

TECHNICKÉ ÚDAJE VOZIDLA MERCEDES-BENZ ZETROS

Verzia	1833A - 4x4	2733A - 6x6
Motor	Radový šesťvalec OM 926 LA	
Výkon	240 kW (326 k)	
Krútiaci moment /otáčky	1 300 Nm / 1 200 - 1 600 1/min	
Spojka	Diaphragm GF 430	
Prevodovka	MB G131 - 9 prevodov (8 + 1)	
Rozvodovka	MB VG 1700 - 3 W / 1,6	
Nápravy	Planétové s uzávierkou diferenciálu	
1. predná	AL 7/52 DS-9	
1. zadná	HL 7/52 DS-13	
2. zadná	HL 7/52 DS-13	
Prevádzkové napätie	24 V	
Palivová nádrž	300 l	
Riadenie	MB LS 8	
Odpruženie	Listové perá	
Brzdy	Bubnové	
Rozmer kolies	14.00 R20 (10.00 V 20)	
Rázvor	4 800 mm	4 750 + 1 450 mm
Pohotovostná hmotnosť	8 600 kg	10 500 kg
Užitočná hmotnosť	4 000 - 6 000 kg	7 000 - 10 000 kg
Celková hmotnosť	16 000 kg	23 000 kg
Max. zaťaženie pred. nápravy	7 500 (9 000) kg	7 500 (9 000) kg
Max. zaťaženie zad. nápravy	9 000 kg	2 x 9 000 kg
Nástupný uhol	35°	
Rozmery (dĺžka/šírka/svetlá výška)	5 100 / 2 450 / 500 mm	6 200 / 2 450 / 500 mm
Brodivosť	800 mm (1 200 - 1 500 mm)	
Rýchlosť (pri 75 % max. otáčok)	88 km/h	

Štefánikove Caproni

Lietadlo Caproni Ca.33 patriace do zbierkového fondu Vojenského historického ústavu Bratislava - Vojenského historického múzea Piešťany je replikou lietadla imatrikulačného čísla 11 495, na ktorom 4. mája 1919 absolvoval posledný let z letiska Campo Formido pri Udine v Taliansku do vlasti minister vojny Česko-Slovenskej republiky generál M. R. Štefánik. Lietadlo havarovalo neďaleko Ivanka pri Bratislave. Všetci členovia osádky zahynuli.

Repliku lietadla vyrobili v Leteckých opravovniach Trenčín. Myšlienka postaviť repliku I Caproni Ca.33 vznikla v LO Trenčín už v roku 1986. Vlastná stavba sa začala až v septembri 1994 najmä zásluhou Rastislava Ferlicu.

TREŇCIANSKA REPLIKA

V roku 1996 sa vedúcim realizačného tímu stavby lietadla stal známy letecký akrobat Pavol Čičo. Po jeho tragickej smrti úlohu vedúceho konštrukčnej skupiny „História“ prevzal Ján Opatovský. Repliku lietadla verejnosti predstavili v nedokončenom stave 2. mája 2003 v LO Trenčín. Práce boli dokončené v roku 2004. Lietadlo 29. októbra odovzdali VHÚ Bratislava – VHM Piešťany. Celkové náklady dosiahli 896 235,01€ (26 999 976 Sk). Lietadlo vystavili v areáli Bratislavského hradu v júni 2005 v rámci výstavy „Obrazopis sveta objektívom M. R. Štefánika“. Po skončení výstavy ho presťahovali do expozície VHM v Piešťanoch.

Dnes sa vo svete okrem tejto repliky nachádzajú už len dve lietadlá Caproni Ca.36. Jedno, vyrobené v Taliansku po

I. sv. vojne s imatrikulačným číslom 23 174, je v umiestnené v Historickom vojenskom leteckom múzeu Vigna di Valle severne od Rima a druhé, vyrobené v USA roku 1925 s imatrikulačným číslom 2581 sa nachádza v Múzeu USAF Dayton Ohio v USA.

Lietadlo Caproni Ca.3 (Ca.450 hp, Ca.33) je ťažké bombardovacie trojmotorové, dvojplôšné lietadlo talianskej výroby s motormi Isotta Fraschini V4B (každý 150 k). Má drevenú konštrukciu potiahnutú leteckým plátnom. Strednú kabínu má osadenú spolu s bočnými trupmi na hornej časti spodného krídla. V prednej časti bočných trupov sú namontované motory. Bočné trupy sú vzadu spojené výškovým kormidlom. Tretí motor, určený na pohon tlačnej vrtule, je umiestnený v zadnej časti strednej kabíny. Prístavacie zariadenie s čelovým podvozkom je doplnené dvoma chvostovými ostrohami na zadných častiach bočných trupov. Osádka lietadla je štvorčlenná. Vpredu je sedadlo pre strelca - navigátora, za ním sú dve sedadlá pre pilotov a vzadu za palivovými nádržami je miesto pre mechanika - strelca. Výzbroj predstavovali dva 6,5 mm alebo 7,7 mm guľomety FIAT-Revell a bombami zavesenými pod strednou kabínou do 200 kg. Lietadlo bolo určené na ničenie živej sily a pozemných cieľov zhadzovaním mín a bômb (bombardovaním) do hĺbky protivníka až 200 km.

ZROD LIETADLA

Taliansky letecký konštruktér Giovanni Caproni v roku 1913 ukončil projekt bombardovacieho lietadla s tromi rotačnými motormi Gnome. Uvažoval o ich umiestnení v strednej kabíne. Prvý prototyp lietadla Caproni Ca.31 bol

odvodený od predchádzajúceho projektu. Prototyp mal niekoľko zmien. Hlavnou bolo premiestnenie dvoch rotačných motorov Gnome (80 k) zo strednej kabíny na čelá bočných trupov na priamy pohon vrtulí. Skúšobný let lietadla sa uskutočnil v októbri 1914. V marci 1915 spustili výrobu prvých 12 kusov lietadiel, ale s vodou chladenými motormi Fiat A10, každý s výkonom 100 k. Lietadlo vyrábali pod označením Ca.1, (Ca.300 hp, Ca.32). Koncom marca roku 1916 sa do lietadiel začal montovať stredný motor Isotta Fraschini V4B (150 k). Tieto lietadlá dostali označenie Ca.2 (Ca.350 hp). Prvý vzlet lietadla Ca.2 sa uskutočnil 10. mája 1916. Na prelome rokov 1916 – 1917 bolo vyrobené prvé lietadlo Ca.3, (Ca.450 hp, Ca.33). Bolo vhodné s lietadlom Ca.32, v lietadle však boli namontované tri motory Isotta Fraschini V4B, každý s výkonom 150 k. Vybavené bolo zariadením na zhadzovanie bômb. Lietadlá Ca.33 okrem talianskej armády boli prevádzkované Francúzskom, Anglickom a USA. Vyrábali sa v Taliansku a licenčne vo Francúzsku a v USA.

Text a foto **Miroslav MIHÁLIK**
VHM Piešťany

ZÁKLADNÉ TECHNICKO-TAKTICKÉ ÚDAJE

Dĺžka	11.05 m
Rozpätie	22.20 m
Výška	3.84 m
Nosná plocha	98 m ²
Rýchlosť max	138 km/h
Hmotnosť vzletová max.	3312 kg
Užitočné zaťaženie	1000 kg
Hmotnosť paliva a oleja	518 kg
Dostup	4500 m
Celkový výkon motorov	450 k

Zakladateľ vojenského zdravotníctva na Slovensku, prvý slovenský dôstojník zdravotníctva z povolania a prvý Slováč v hodnosti generála zdravotníctva v čs. armáde. Taktiež prvý generál slovenskej národnosti, ktorý zotrval v generálskej hodnosti v aktívnej službe najdlhšie.

Narodil sa 27. januára 1907 v obci Ochtná v Rožňavskom okrese. V ranom detstve prišiel o otca, a tak sa o výchovu prvorodeného staral jeho starý otec. Po ukončení obecné školy začal v roku 1917 navštevovať evanjelické gymnázium s vyučovacím jazykom maďarským v Rožňave a podľa pôvodného zámeru rodiny mal zasvätiť život kňazskému rádu.

OSUDOVÉ ROZHODNUTIE

Pred štúdiom evanjelickej teológie v bratislavskom kňazskom seminári ho zachránil jeden z rodinných známych, ktorý mu formou pôžičky predplatil štúdium medicíny. V lete 1925 sa tak mladý Paškan stal poslucháčom Lekárskej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. V októbri 1932 promoval – už vo vojenskej uniforme, keďže vykonával základnú vojenskú službu. V pražských Vršovicach nastúpil do školy pre dôstojníkov zdravotníctva v zálohe. Po jej úspešnom ukončení slúžil od marca 1933 ako sekundárny lekár v hodnosti záložného dôstojníka v zborovej nemocnici v Bratislave a následne v Prahe. Prihlásil sa do náboru vojenských lekárov z povolania, ktorých bol v armáde akútny nedostatok. Po prijatí za dôstojníka z povolania nastúpil v hodnosti podporučíka do školy pre dôstojníkov zdravotníctva z povolania a po jej absolvovaní v lete 1934 bol MUDr. Paškan menovaný do funkcie šéflekára hraničiarskeho práporu v Štúrove. O tri mesiace neskôr bol v identickej funkcii premiestnený do hraničiarskeho práporu do Šiah, kde pôsobil do konca júna 1936. Jeho novým pôsobiskom sa stala

Generálmajor Ján Paškan

zborová nemocnica v Užhorode, kde bol v júli 1937 zaradený na pozíciu sekundárneho lekára chirurgického oddelenia a kde popri lekárskej práci vykonával aj post veliteľa poddôstojníckej školy roty pomocného zdravotníctva. Počas mníchovských udalostí mobilizoval poľný zdravotnícky oddiel a tu ho aj nakoniec zastihlo vyhlásenie samostatnej Slovenskej republiky.

SLOVENSKÁ EPOPEJA

Dezilúzia z maďarskej agresie bola hlavnou príčinou, prečo požiadal o uvoľnenie z armádneho zväzku. Plánoval prejsť do civilného sektora, ktorý zaručoval finančnú istotu aj vyššie spoločenské postavenie. Pod tlakom naliehavej potreby dôstojníkov v čase vojnového stavu mladého štátu však nakoniec zvíťazilo národné cítenie. Paškan sa tak podriadil nariadeniu bratislavskému MNO, ktoré ho 17. marca 1939 ustanovilo posádkovým lekárom v Spišskej Novej Vsi. Hneď v máji prevzal post prednostu zdravotnej služby na veliteľstve 3. divízie v Prešove a mesiac na to bol po vstupe do stavu manželského povýšený do hodnosti majora. Popri funkcii šéflekára prešovskej vojenskej posádky zastával aj civilnú funkciu nemocenského lekára. Po vstupe Nemecka do vojny proti ZSSR bol odvelený na východný front, kde štyri mesiace (od júna do októbra 1941) vykonával funkciu prednostu zdravotnej služby veliteľstva Zaisťovacej divízie. Postupne sa zaradil medzi odporcov režimu a pasívnych prívržencov protifašistického hnutia. Po návrate na Slovensko sa vrátil opäť do Prešova, presne o rok neskôr bol však ako prednosta zdravotnej správy pridelený na Ministerstvo národnej obrany do Bratislavy a povýšený na podplukovníka. Vyčerpávajúce povinnosti a ťaživá atmosféra narastajúceho strachu z budúcnosti sa podpísali pod jeho zhoršujúci sa zdravotný stav, a tak druhú polovicu roka 1943 strávil väčšinu času vo vojenskom liečení. V úsilí výraznejšie sa zapojiť do odbojového hnutia po návrate z kúpeľnej liečby o uvoľnenie z funkcie a prevelenie do niektorej z vojenských nemocníc. V polovici mája 1944 sa stal veliteľom Vojenskej nemocnice v Ružomberku a v tejto pozícii sa aktívne zapojil do príprav ozbrojeného vystúpenia. Pri vystavovaní lekárskeho správcu vojakov vracajúcich sa z frontu bol tolerantný a ranených posielal do dlhodobého domáceho ošetrovania. 28. augusta 1944 bol rozkazom veliteľstva 1. čs. armády na Slovensku poverený funkciou zástupcu prednostu jej zdravotnej správy a výraznou mierou sa zaslúžil o zefektívnenie organizácie zdravotnej služby povstaleckej armády. Po porážke SNP ustúpil do hôr,

kde sa až do konca januára 1945 ukrýval v okolí Tisovca. Po prechode frontu sa stal príslušníkom 1. čs. armádneho zboru v ZSSR. Bol zaradený do zdravotnej správy veliteľstva zboru a 10. marca 1945 určený veliteľom 1. čs. odsunovej nemocnice vo Vyšných Hágoch.

GENERÁLSKE VÝLOŽKY

Po oslobodení bol prijatý do novo sa formujúcej čs. brannej moci. 11. júna 1945 bol povýšený na plukovníka a odvelený do Bratislavy, kde prevzal post prednostu zdravotníckej služby veliteľstva Vojenskej oblasti 4, teritoriálne pokrývajúcej územie Slovenska. Funkciu vykonával až do zrušenia oblasti 20. októbra 1950, s výnimkou päťmesačnej služby na poste zástupcu náčelníka zdravotnej správy MNO v Prahe, ktorý zastával v čase od októbra 1948 do marca 1949. V čase svojho pôsobenia v Bratislave bol 19. februára 1947 vymenovaný do prvej generálskej hodnosti generála zdravotníctva. Následne rok velil škole pre dôstojníkov zdravotníctva v zálohe v Ružomberku. V novembri 1951 sa stal náčelníkom zdravotníckeho oddelenia veliteľstva 2. Vojenského okruhu v Trenčíne. Po stranických previerkach sa v januári 1953 stal sa členom KSČ. Od 28. septembra 1955 stál Paškan už v modifikovanej hodnosti generálmajora trinásť rokov na čele bratislavskej Vojenskej nemocnice. Popri vojenskej funkcii pôsobil aj ako poslanec bratislavského Mestského národného výboru, predseda zdravotníckej komisie Telovýchovnej jednoty Slovan, člen Červeného kríža a funkcionár Zväzu vojakov SNP. Významnou mierou sa zaslúžil o rozvoj bratislavského zdravotníctva. Jeho nadčasový projekt vybudovať na dnešných bratislavských Kramároch univerzitné mestiečko či rozsiahlejší zdravotnícky areál však pražská centrála zamietla.

V súvislosti s udalosťami začínajúcej Pražskej jari bol vo februári 1968 z funkcie šéfa bratislavskej vojenskej nemocnice odvolaný a prevedený z rezortu ministerstva národnej obrany do pôsobnosti ministerstva zdravotníctva s určením na výkon funkcie vedúceho katedry vojnového zdravotníctva pri Inštitúte pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov v Bratislave. Koncom marca 1974 bol preradený do výslužby, avšak na Inštitúte pôsobil ako vojak vo výslužbe až do svojho odchodu do dôchodku v roku 1982. Zomrel v Bratislave 1. septembra 1989.

Alex MASKALÍK
Vojenský historický ústav
Bratislava

Štúdium jazykov je základom

Hovoríte po anglicky? Nie? Alebo áno, no nie bohvie ako? A nemáte čas navštevovať kurz, sedieť v laviciach, odrádza vás stres z testov, skúšok či otázok učiteľa? Kariérny rast profesionálneho vojaka OS SR je však bez dokonalého poznania cudzieho jazyka nemysliteľný. Slovensko je súčasťou NATO a angličtina je jeho pracovným jazykom.

Nový pohľad na možnosť štúdia cudzích jazykov ponúka Centrum samoštúdia jazykov (Self-Access Centre – SAC), ktoré je vybudované v Ústave jazykovej prípravy (ÚJP) v Akadémii ozbrojených síl gen. M.R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši. Ponúka jedinečnú príležitosť nielen na udržanie jazykovej spôsobilosti študujúcich, ale aj na jej zvyšovanie.

„Výhodou tejto formy štúdia je skutočnosť, že študujúci si individuálne vyberá primerané tempo osvojenia materiálu, môže sa zamerať na tú oblasť jazyka, ktorú si chce zlepšiť (čítanie, slovná zásoba, počúvanie, gramatika), môže využívať bohatú ponuku materiálov a možností, ktorými disponuje Centrum,“ vraví Mgr. Tatiana Linková, vedúca ÚJP, ktorá je iniciátorkou a realizátorkou projektu zriadenia Centra.

MODERNÉ METÓDY

Centrum je unikátnym pracoviskom nielen v rezorte obrany, ale aj v porovnaní s civilnými vysokými školami zameranými na štúdium jazyka. Má dve časti – knižničnú, v ktorej sa popri učebniciach gramatiky, slovnej zásoby, odbornej literatúry, encyklopédií, slovníkov, testov atď. (celkový počet titulov v tejto časti je asi 1 600) nachádza bohatá fonoteka, CD prehrávače, satelitné vysielanie, kopírka, projektor atď. „Druhou časťou Centra je počítačové laboratórium so 16 modernými počítačmi pripo-

jenými na internet, DVD-prehrávačom, satelitným vysielaním. Laboratórium pred rokom venovali akadémii USA. Táto časť má k dispozícii viac ako 331 internetových stránok zameraných na testovanie, počúvanie, gramatiku atď. nielen v angličtine, ale aj v nemčine, ruštine, francúzštine. Okrem toho máme k dispozícii softvérové programy zamerané na samoštúdium, informuje T. Linková.

Centrum slúži študentom Akadémie ozbrojených síl, profesionálnym vojakom a civilným zamestnancom, účastníkom rôznych kurzov v rámci Centra kariérneho rozvoja, jazykových kurzov, Medzinárodnému kurzu pre nižších štábných dôstojníkov. „Som presvedčená, že štúdium anglického jazyka je nevyhnutnou súčasťou celoživotného vzdelávania profesionálnych vojakov vzhľadom na skutočnosť, že AJ je oficiálnym jazykom NATO, a tým aj dorozumievacím prostriedkom. Zároveň som chcela zapojiť čo najširší počet ľudí do jazykového vzdelávania. Ako vyučujúca angličtiny som často dostávala otázky od profesionálnych vojakov a civilných zamestnancov, ako sa dá udržať a rozvíjať už dosiahnutú úroveň, aký materiál by som im mohla odporučiť v rámci samoštúdia. Taktiež som rozmyšľala, ako sa dá efektívnejšie využiť laboratórium, ktoré v poobedňajších hodinách bolo prázdne. Myšlienka vybudovať Centrum samoštúdia jazykov, ktoré bude otvorené aj po pracovnom čase, naplniť ho vhodným materiálom a ponúknuť tento materiál pre všetkých záujemcov, a tak vyplniť absenciu takéhoto pracoviska v rezorte obrany sa javila ako nevyhnutná a zároveň veľmi prospešný cieľ pre rezort,“ približuje vznik centra T. Linková. Je to tak trochu aj o zmene postoja k jazykovému vzdelaniu. Z časových, pracovných, finančných a iných dôvodov nie každý profesionálny vojak má možnosť byť poslaný do jazykového kurzu, ale využívajúc ponuky Centra, má každý

možnosť nielen udržiavať si už dosiahnutú úroveň, ale ju aj zvyšovať. Centrum pomáha preložiť časť zodpovednosti za jazykové vzdelanie na samostatných študujúcich, a tým zmenšiť počty uchádzačov o zaradenie do jazykových kurzov.

JAZYKOVÝ PORADCA

Centrum a je otvorené denne od 10.45 do 18.45 h, v piatok od 7.00 do 15.00 h. V popoludňajších hodinách je prítomný aj učiteľ anglického jazyka, tzv. jazykový poradca, ktorý pomáha študujúcim nájsť potrebný materiál, vysvetliť učivo, pripraviť individuálny študijný plán a podobne. Centrum otvorili v školskom roku 2006/2007. Na začiatku návštevnosť nebola vysoká, ale postupne počet študujúcich narastal. V minulom školskom roku bol počet prihlásených približne 1 500.

„Som rada, že existencia tohto unikátneho pracoviska v AOS pomáha šíriť dobré meno školy a boli by sme radi, keby materiály zhromaždené v Centre využíval čo najväčší počet príslušníkov rezortu z celej republiky. Pre celoživotné vzdelávanie profesionálnych vojakov a civilných zamestnancov v oblasti jazykov je nevyhnutné vytvoriť optimálne podmienky. Popri bežnej klasickej výučbe jazykov budeme vytvárať také metódy a formy výučby, ktoré umožnia zapojiť do vyučovacieho procesu oveľa väčší počet študujúcich. Logickú nadväznosť vidím vo vytvorení systému e-learningových kurzov AJ (postupne aj iných jazykov), kde budú vytvorené virtuálne triedy a študijné skupiny rozdelené podľa úrovne ovládania jazyka, preferovanej zručnosti atď.“, dopĺňa T. Linková.

Text a foto **Alena HARAGOVÁ**

Verejnosť o kvalite armády

Viac ako päťročné pôsobenie Slovenska vo zväzku krajín Severoatlantickej aliancie sa prejavilo vo viacerých smeroch. Jednu z najvýraznejších zmien zaznamenali ozbrojené sily. Slovenské ozbrojené sily sa stali plne profesionálne, výrazne sa zredukovala ich veľkosť, zaviedli sa nové prvky do výcviku, plánovania, financovania, výzbroje a výstroja.

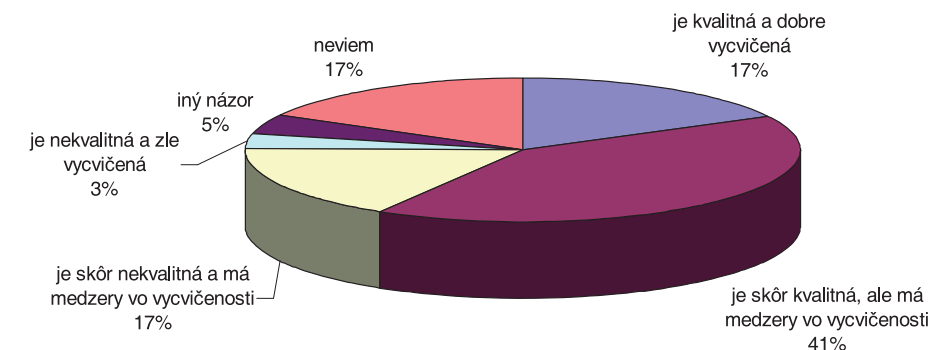
Tieto okolnosti našli odozvu aj v pohľade verejnosti na armádu. Svedčia o tom aj výsledky výskumu verejnej mienky, o ktorého výsledkoch sme už čitateľov mesačníka Obrana informovali v aprílovom čísle. Tento výskum realizovala na základe zadania Komunikačného odboru KaMO v decembri 2008 výskumná agentúra ASA, s.r.o. Výskumnú vzorku tvorilo 1 067 respondentov, ktorí reprezentovali obyvateľov Slovenska vo veku od 16 rokov.

PREVLÁDAJÚ POZITÍVA

Zo získaných sociologických údajov vyplýva, že pohľad verejnosti na ozbrojené sily je prevažne pozitívny. Okrem vysokej dôvery, ktorú má armáda vo verejnosti (v tomto výskume sme túto otázku nezisťovali, ale podľa výskumu z októbra 2008 dôverovalo armáde 74% obyvateľov Slovenska), pocitu hrdosti na ozbrojené sily, prevláda aj pozitívny názor na ich kvalitu.

S názorom, že naše ozbrojené sily sú kvalitné, súhlasilo 58% respondentov decembrového výskumu verejnej mienky, len 3% opýtaných sa domnieva, že naše ozbrojené sily sú nekvalitné a zle vycvičené.

Názor na kvalitu našich ozbrojených síl (n = 1037)

Z tohto výskumu vyplýva však aj skutočnosť, že vo verejnosti sa okrem pozitívnych názorov na ozbrojené sily vyskytujú aj kritickejšie pohľady. Ukazuje sa, že je potrebné viac informovať civilnú verejnosť o zmenách vo výcviku a plnení náročných úloh našimi profesionálnymi vojakmi, pretože až 58% opýtaných sa stotožnilo s názorom, podľa ktorého naša armáda má medzery vo vycvičenosti a každý piaty opýtaný si myslí, že naše ozbrojené sily sú nekvalitné, resp. skôr nekvalitné.

Pohľad verejnosti na naše ozbrojené sily dokresľuje odpoveď na otázku, v ktorej sa zisťoval celkový názor

(hodnotenie) na našich profesionálnych vojakov. Celá štvrtina obyvateľov Slovenska uviedla, že plne a bez výhrad dôveruje vojakom, ďalšia veľká skupina (44%) vojakom dôveruje, ale má k nim určité výhrady. Len 9% respondentov uviedlo, že nedôveruje vojakom. Treba si všimnúť aj dôležitú skutočnosť, z pohľadu komunikácie s verejnosťou, že je pomerne početná skupina tých, ktorí nemajú na vojakov vyhranený názor, prípadne z iných dôvodov ich nehodnotia. Táto skupina tvorí až 22% obyvateľov vo veku od 16 rokov.

NIELEN PRE PENIAZE

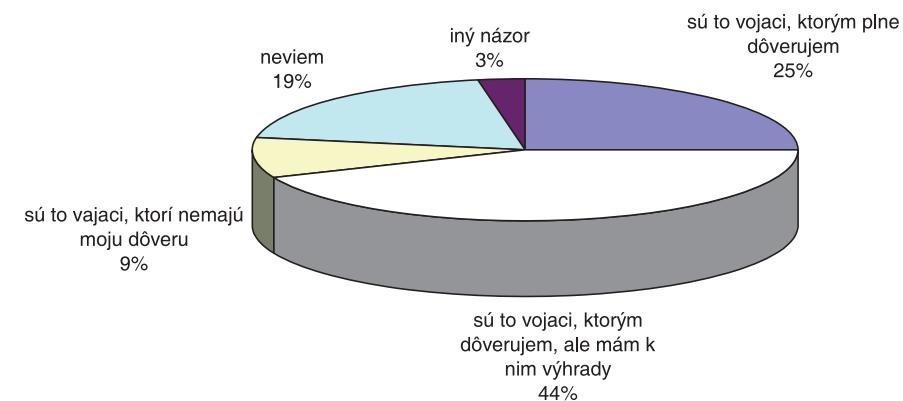
Z jediných negatívnych názorov, ktoré respondenti vyjadrili na adresu armády, vyplýva, že výhrady majú k financovaniu vojakov, domnievajú sa, že veľa profesionálov si nezaslúži peniaze, ktoré dostáva, resp., že niektorí šli do armády len kvôli peniazom. Dôležité z pohľadu nás, príslušníkov rezortu obrany však je, že tieto názory sú marginálne a vyjadrila ich len necelá desatina opýtaných.

V individuálnych odpovediach respondentov sa objavili aj hlasy o tom, že je málo informácií o tom, čo skutočne armáda robí.

Na základe týchto poznatkov možno konštatovať, že profesionálni vojaci príslušníci Ozbrojených síl Slovenskej republiky majú dôveru občanov, musia sa však snažiť prekonať určité výhrady, ktoré verejnosť k nim má. Treba ešte viac komunikovať s verejnosťou a informovať ju o činnosti našich vojakov.

Karol ČUKAN

Názor na našich profesionálnych vojakov (n = 1037)

Okolo Slovenska- Veľká cena OAP- 1942

Armádny šport na Slovensku (2) (1939 – 1945)

Bezprostredne po vyhlásení Slovenského štátu 14. marca 1939 sa začala utvárať Slovenská armáda, ktorá bola v mnohých smeroch po Československej brannej moci nástupníckou organizáciou. Od svojej predchodkyne prevzala aj systém športu. Obnovenie aktivít v tejto oblasti nebolo bezproblémové. Počet dôstojníkov, ktorých slovenská armáda prevzala, bol malý a s organizačnými skúsenosťami v športe doslova minimálny. Nedostatok sa riešil prijatím dôstojníkov v zálohe, najmä z radov učiteľov, čo sa v oblasti, akou bol šport, ukázalo najmä v ďalšom období pozitívnym riešením.

Armádny šport sa ani v tomto spoločenskom období nevyvíjal izolovane od telovýchovného a športového hnutia v krajine. Samotné zmeny v tejto oblasti nastali ešte pred vznikom slovenského štátu a boli sprievodným prejavom zmeny demokratického politického systému na totalitný. V oblasti telovýchovy, kde jednotlivé korporácie boli naviazané na politické strany, došlo 5. decembra 1938 k ich rozpusteniu, okrem maďarskej Magyar Testnevelő Szövetség a nemeckej Deutscher Turn und Sportverband. Jedinou národnou telovýchovnou organizáciou sa mala stať Hlinková garda (HG). Inak sa vyvíjala situácia v športe. Postupne sa na Slovensku začali zakladáť jednotlivé národné športové zväzy. Koncepcia prestavby športu sa mala realizovať v národnom a kresťanskom duchu. Ideovým nábojom mal byť vyhlásený boj proti profesionalizmu. Tento proces vyvrcholil 13. marca 1939 založením Slovenskej ústrednej športovej rady (SÚŠR), ktorá bola mimovládou organizáciou. Pri zakladaní a v organizačnej práci niektorých športových zväzov participovali aj vojaci, napríklad V. Kubáni založil Slovenský volejbalový zväz, J. Benedik obnovil činnosť Slovenského šermiarskeho zväzu, J. Šturm bol náčelníkom Slovenského krasokorčuliarskeho zväzu, M. Čordáš náčelníkom Slovenského

armády na verejnosti. Základom pre vznik Oddielu armádnych pretekárov (OAP) bolo futbalové mužstvo posádky Bratislava. Príslušníci tohto družstva boli sústredení do 1. p.pl., umiestneného v Svätoplukových kasárňach v Bratislave. Onedlho k nim pribudli hokejisti. V polovici decembra 1940 boli športovci premiestnení na Bratislavský hrad. Na základe výnosu ministra obrany č. 218327/130 zo dňa 20. januára 1941 bol Oddiel armádnych pretekárov oficiálne ustanovený. Prvým veliteľom OAP sa stal npor. L. Demjen. Súčasne sa novým pôsobiskom stali Dunajské kasárne v Bratislave, kde bol pričlenený k posádkovému strážnemu oddielu. Mimo sezóny mali príslušníci OAP vykonávať strážnu službu, no rozkazom MNO z 22. septembra 1941 bola táto povinnosť OAP zrušená. V máji 1941 bol oddiel premiestnený do Štúrových kasární v Bratislave a začiatkom roka 1942 do kasární na Mlynských Nivách. Z pôvodných troch odborov: jazdeckého (ešte v roku 1940), futbalového a ľadového hokeja, sa OAP rozrástol o ľahkoatletický, plavecký, volejbalový, stolného tenisu, basketbalový, páštarsky, lyžiarsky, cyklistický (všetky v roku 1941), tenisu (1942), šermu (1942), šachu (1943) a vodáctva (1943). V OAP pôso-

bili športy, ktoré nemali samostatne odbory, a to športovní gymnasti a krasokorčuliari. V roku 1943 pribudli do zostavy OAP aj mládežnícke družstvá, ktorými boli žiaci – športovci Štátnej slovenskej realky a študenti – športovci Vojenského vysokoškolského internátu.

Po vstupe do príslušného športového zväzu sa začali zapájať do oficiálnych súťaží. Jedinou výnimkou bol jazdecký odbor, ktorý sa skladal výhradne z dôstojníkov. Po vstupe Slovenska do vojny proti Sovietskemu zväzu jazdecký odbor prestal fakticky vykonávať svoju činnosť. Odbory OAP s výnimkou futbalu, ktorý si musel svoju účasť v lige vybojovať, boli zaradené do najvyšších slovenských športových súťaží. Napriek tomu, že OAP nedisponoval ženskými družstvami, ktorých výsledky sa započítavali do celkovej klasifikácie športových oddielov, stal sa v sezóne 1942/1943 najúspešnejším športovým klubom Slovenska. Za necelé štyri roky svojej existencie získal majstrovské tituly v kolektívnych športoch v sezóne 1942/1943 vo futbale a v ľadovom hokeji v sezóne 1942/1943 a 1943/1944. V individuálnych športoch získal spolu 82 národných titulov v seniorských kategóriách a 7 v juniorských kategóriách. Dôsledkom týchto úspechov bola nielen koncentrácia najlepších športovcov Slovenska, ktorí vykonávali prezenčnú službu, ale aj metodológia prípravy. Tréningový proces zabezpečovali podľa možnosti domáce, ale aj zahraničné trénerské špičky, napríklad ľadových hokejistov trénoval J. Maleček považovaný za najlepšieho hokejistu medzivojnového obdobia a futbalistov L. Štastný, ktorému po udelení výnimky prezidentom republiky bola prepožičaná hodnosť poručíka, za čo musel minister národnej obrany čeliť kritike zo strany nemeckého vojenského priedelca.

TELOVÝCHOVNÉ HNUTIE

Predstavitelia armádného športu začali v telovýchovnom hnutí poznačenom politickým systémom krajiny zohrávať pozitívnu úlohu. Dňa 28. novembra 1941 založili Oddiel pretekárov pracovného zboru (OPPS). V pracovnom zbore boli sústredení pre režim nespolehlivé osoby vykonávajúce prezenčnú službu. Napriek tomu, že OPPS mal len odbor futbalu, lyžovania a niekoľko atlétov, môžeme jeho

Odbor ľadového hokeja-1943

Beh Kuchajdou 1942

III. Armádne majstrovstvá v lyžovaní 1943

založenie hodnotiť pozitívne. Za veliteľa OPPS bol ustanovený por. J. Šámel. Najvýraznejší športový úspech OPPS dosiahol atlét V. Svoboda, ktorý bol majstrom cezpoľného a cestného behu v rokoch 1942 a 1943 a v behu na 10 km v roku 1942. Futbalisti OPPS štartovali v druhej najvyššej súťaži – Divízii.

Pri zahraničnej reprezentácii slovenskej armády vytvárali športovci OPPS a OAP spoločné družstvo. Rozhodujúcu úlohu zohrala armáda pri schvaľovaní zákona o športe, ktorým sa jeho predkladateľ Ministerstvo vnútra snažilo zmonopolizovať po telovýchove aj šport. Na porade zainteresovaných strán, ktorá sa konala 22. júla 1942 na úrade vlády, vyjadril zástupca armády zásadný nesúhlas s predloženým návrhom. Ministerstvo vnútra po tejto porade na schválenie nového zákona do konca obdobia rezignovalo. Napriek tomu, že k hlavnej úlohe OAP, ktorou bolo popularizovanie armády na verejnosti, v roku 1942 pribudla aj ďalšia, ktorou bolo ochrániť talentovaných jednotlivcov pre budúcnosť národa. K nasadeniu príslušníkov OAP na front predsa len v roku 1942 došlo. Po návrate z východného frontu, kde oddiel vykonával strážnu službu, sa realizovala výmena na poste veliteľa OAP, ktorým sa stal por. P. Plášňovský a toho v roku 1943 vystriedal npor. V. Artim. Zmeny nastali aj v systéme riadenia OAP. Dňa 1. septembra 1943 bola vytvorená športová styčná komisia – MNO (ŠSK–MNO). Prednostu ŠSK–MNO krátko vykonával pplk. L. Bodický a po ňom plk. Ladislav Šišovský. ŠSK–MNO zastupovala armádny šport v SÚŠR. Vo vojskách riadil šport ďalej telovýchovný referent MNO. Predovšetkým išlo o armádne majstrovstvá v lyžovaní, ktoré sa uskutočňovali spoločne s majstrovstvami Slovenska. Letná časť armádnych majstrovstiev sa po prvý raz plánovala na rok 1941, ale z dôvodu vojnového stavu sa neuskutočnila. Napriek vojnovému stavu, v ktorom sa armáda Slovenskej republiky nachádzala, uskutočnilo sa niekoľko zaujímavých podujatí. Napríklad v roku 1942 armáda zorganizovala cyklistické preteky Okolo Slovenska. V roku 1943 odštartovala celoarmádna súťaž vo futbale a volejbale, ktorá sa však v roku 1944 nedohrala, pretože udalosti v roku 1944 dostali pomerne rýchly spád. Zmeny nastali aj v oblasti armádného športu. 22. mája 1944 sa po leteckom bombardovaní Bratislavy OAP presťahoval do kasární J. Holubyho v Pezinku. Došlo k zlúčeniu OAP a OPPS a novým veliteľom OAP sa stal por. O. Snopko. V rámci uvedenej reorganizácie boli zrušené odbory cyklistický, ľahkoatletický, stolnotenisový. Tento stav trval až do septembra 1944, keď malo dôjsť k premiestneniu OAP späť do Bratislavy. Vzhľadom na vypuknutie Slovenského národného povstania sa tento zámer nerealizoval.

V čase vypuknutia Povstania boli lyžiari v Banskej Bystrici. Niektorí športovci boli na dovolenke a mladšie ročníky absolvovali základný výcvik v Pezinku, kde jednotku obkľúčili nemecké vojská. V noci sa časti príslušníkov OAP podarilo utiecť a pridať sa na stranu povstalcov; podobne sa zachovala aj skupina dovolenkujúcich. Najvýznamnejšiu úlohu v Povstaní mali lyžiari, ktorí tvorili osobnú stráž veliteľa gen. J. Goliana. Okrem tejto funkcie plnili lyžiari aj úlohu spojok v náročnom horskom prostredí. Do SNP sa aktívne zapojili aj členovia jazdeckého odboru OAP J. Nosek, D. Gonda, J. Mandelik, J. Straka, Š. Šimko A. Korda, M. Vesel, J. Tomáš a MVDr. M. Ferjenčík. Ako nástupnícka organizácia slovenskej armády vznikla Domobrana. Vytvorila sa aj nástupnícka organizácia po OAP – futbalová jedináčka Domobrany. Vedúcim futbalového družstva sa stal por. Š. Bracký. Slovenský futbalový zväz zaradil jedináčku Domobrany do vytvorenej oblastnej súťaže v septembri 1944 ešte pod názvom OAP. Po odohraní šiestich kôl bola súťaž pre vojnové pomery ukončená.

(pokračovanie v budúcom čísle)

Dvojstranu pripravil **Peter BUČKA**

Holandskí dôstojníci v AOS

Akadémiu ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši navštívili v dňoch 30. – 31. marca desiat príslušníci holandského Advance Defence Course (Vyššieho kurzu obrany) z Akadémie obrany z Bredy, ktorých viedol genpor. Tony J. A. van Diepenbruge a pplk. Jan Korteweg, pridelenec obrany Holandského kráľovstva v SR. Holandskí hostia sa oboznámili s prostriedkami konštruktívnej simulácie, počítačovo podporovanými cvičeniami. Prezreli si laboratória a odborné učebne, otázky zamerali na oblasť senzoriky, rádioelektroniky a komunikačné technológie. Akadémia ozbrojených síl má s holandskou stranou nadštandardnú spoluprácu, ktorá sa prejavuje v realizácii ISOC (Medzinárodného kurzu pre štábných dôstojníkov). Advance Defence Course sa realizuje v holandskej Akadémii obrany v Bredě. Kurz je štvormesačný a pripravuje odborníkov na najvyššie vojenské pozície. Akadémia spája vojenské a akademické vzdelávanie, zabezpečuje vedecký výskum a rozvoj vojenskej vedy, pripravuje vojakov vo všeobecných a dôstojníckych kurzoch a spolupracuje s organizáciami a inštitúciami vyššieho vzdelávania.

Text a foto **Alena HARAGOVÁ**

Vojaci deťom

Uniformy a biele košeľe, velenie a maskovaní muži, púštné maskáče a rozhovory. To všetko a ešte oveľa viac prezentovali profesionálni vojaci deťom Základnej školy Mojmirovce. V utorok 24. marca žiakov školy navštívili príslušníci Regrutačného strediska Nitra spolu s veteránmi z misie KFOR v Kosove a ISAF v Afganistane. Vojaci sa prišli osobne poďakovať za vianočné pozdravy, ktoré pre nich žiaci tunajšej základnej školy vlastnoručne vytvorili a poslali do zahraničnej operácie. Poďakovanie za všetkých vojakov v Afganistane vyslovil rotný Martin Koník z Hlohovca. Porozprával žiakom o počte vojakov v misii ISAF, o ich činnosti a poslaní, priblížil krajinu a život v Afganistane. Svoju vycvičenosť predviedli počas programu prostredníctvom dynamických ukážok vojaci prieskumného družstva ľavického mechanizovaného práporu, so žiakmi sa rozlúčili strelbou zo samopalu. Spustením programu bolo maskovanie detí a súťaž o ceny. Mojmirovskí školáci pripravili pre vojakov vystúpenie detského folklórneho súboru Zbojníček.

Text a foto **rt. Andrea CÉTENYIOVÁ**

Uruzganský maratón

Dňa 5. apríla sa v kempe Ripley v blízkosti hlavného mesta provincie Uruzgan Ťarin Kowt bežal „Uruzganský maratón.“ Otvoril ho náčelník GŠ Ozbrojených síl Holandského kráľovstva generál Peter Van UHM vypálením čestnej salvy zo samohybnéj húfnice – Pzh2000. Ozbrojené sily Slovenskej republiky dôstojne reprezentovali príslušníci dislokovaní v tejto provincii (v kategórii 4 x 10,5 km), pre ktorých je udržiavanie fyzickej kondície relaxom. Slovenské farby reprezentovali kapitán Igor Štefko, slobodník Vladimír Radimák, slobodník Marián Ivan a vojak Michal Černák. Účastníkov sprevádzala prudká búrka, ktorá sa neustále stupňovala, a tak sa bežecká trať miestami zmenila na prudký rozbahnený potok. Maratón zabehol aj veliteľ holandských jednotiek v provincii Uruzgan brigádnym generálom Thomasom Middendorpom. Pri záverečnom ceremonáli náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Holandského kráľovstva ocenil všetkých pretekárov, ktorí aj napriek extrémnym klimatickým podmienkam absolvovali maratón, ktorý je jedným zo symbolov spolupráce medzi krajinami participujúcimi na operácii ISAF a s lokálnymi bezpečnostnými zložkami.

Text a foto **kpt. Igor ŠTEFKO**

Najväčší silák v afganskej misii

Počas tretieho až štvrtého marcového týždňa sa na kandahárskej základni (najväčšej základni NATO v Afganistane), na ktorej v súčasnosti pôsobí takmer 14 000 spojeneckých vojakov, konala súťaž o najsilnejšieho muža „Strong Man“. Súťažilo sa v tlakoch na lavičke so 60 kilogramovou činkou v časovom limite 60 sekúnd. Medzi účastníkmi bol aj príslušník slovenskej strážnej jednotky KAF čatár Štefan Eichler. Začínal s 50 opakovaniami, no keďže bol v priebehu týždňa niekoľkokrát prekonaný, súťažil dovedna 4-krát. Jeho záverečný a zároveň víťazný výkon bol 80 opakovaní. Toto športové podujatie malo aj charitatívny rozmer, každý jeden štart stál symbolické dva doláre, ktoré boli poukázané na charitatívne účely. Čatára Štefana Eichlera ocenili čestným titulom „Kandahar Strong Man“. Jeho úspech a vzornú reprezentáciu ocenil i veliteľ jednotky SLOVCON písomnou pochvalou a malým spomienkovým predmetom. Nielen plnenie operačných úloh, ale aj takéto aktivity podporujú dobré meno našich jednotiek v operácii ISAF.

Text a foto **kpt. Radovan MOŠKO**

Neformálne o armáde

Divadelná sála Spoločenského domu v Topoľčanoch bola 25. marca obsadená do posledného miesta. Pre študentov topoľčianskych stredných škôl pripravili príslušníci Regrutačného strediska Nitra zaujímavé informácie o Ozbrojených silách SR. Príslušníci 1. mechanizovanej brigády Topoľčany a vojaci z Protiletadlovej raketovej brigády z Nitrí im predstavili vozidlo Tatravan. V sále ich vitala vojenská hudba Trenčín. Pozdravom „Sláva vlasti, študenti!“ podujatie oficiálne otvoril náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík, ktorý študentov informoval o pôsobení profesionálnych vojakov v zahraničných misiách, o poslaní Slovenskej republiky v štruktúrach NATO a odpovedal na otázky študentov. Program pokračoval dynamickými ukážkami sebaobrany a boja zblízka a s následným poskytnutím prvej pomoci zdravotníkmi práporu logistiky z Topoľčan. Svoje umenie prezentovali príslušníci vojenskej polície a pozvaní hostia – príslušníci Zboru väzenskej justičnej stráže Želiezovce ukážkami služobnej kynológie. Rozruch nastal pri ukážke vyhľadávania drog. Napätie v sále vyvrcholilo ukážkou zabezpečenia budovy, zadržaním páchatela krízovou jednotkou z Banskej Bystrice a predvedením bojového umenia vojakom policajtom, ktorý absolvoval výcvik bojových umení v Číne. Záver vydatého podujatia patril Čestnej stráž prezidentu.

rt. Andrea CÉTENYIOVÁ
Foto **np. Gabriela ŠKVARENINOVÁ**

Protokol v praxi (40) Vizitky

Vizitky sa dnes považujú za samozrejmosť, ten kto ich nemá, môže pôsobiť neprofesionálne. Sú dôležitou pomôckou pri spoločenskom styku, ale aj v komerčnej praxi na úrovni firiem. Navštívenka, alebo ako sa u nás väčšinou nazýva vizitka, má byť na kvalitnom bielom papieri s čiernym písmom, prípadne s malým štátnym znakom, logom alebo erbom mesta. Nie je vhodné používať papier s mriežkovaním, mramorovou vzorkou, veľmi lesklý papier, nadrozmerná vizitka a pod.

Vizitka má byť podlhovastého tvaru, veľkosť podlieha v rôznych krajinách miestnej zvyklosti, zvyčajne však 6 x 9 cm, ale aj 5 x 9 cm, 5,5 x 9 cm alebo 4,5 x 8,5 cm.

Vizitky používame pri rôznych spoločenských udalostiach, ako napríklad pri osobnom styku, pri obchodnom styku, pri blahoželaniach, pri podávaní, pri rozlúčke, pri kondolencii, na odovzdanie odkazu a pod.

V diplomatickom styku sú používané vizitky s menom a diplomatickou hodnosťou. Akademické tituly sa na cudzojazyčných vizitkách neuvádzajú.

V služobnom styku používame vizitky, na ktorých je okrem nášho mena a funkcie uvedená v ľavom dolnom rohu adresa úradu alebo spoločnosti a v pravom dolnom rohu aj kontaktné údaje, ako telefónne číslo (pevná linka, mobil, fax) a v poslednom rade veľmi zaužívaná e-mailová adresa.

Na súkromných vizitkách uvádzame namiesto adresy úradu alebo spoločnosti domácu adresu. Použitie súkromných vizitiek je vhodné najmä pri stretnutiach, keď sa ponáhľame, resp. nemáme pri sebe papier, na ktorý by sme mohli zaznamenať našu adresu alebo telefónne číslo. Jednoducho si vymeníme vizitky a kontakt sa nám nestratí. Je to aj estetickjšia forma výmeny informácií. Nie je vhodné kombinovať pracovné a osobné údaje na jednej vizitke. Dvojazyčné vizitky sa pomerne často vyskytujú, ale z pragmatických dôvodov by mala byť cudzojazyčná vizitka samostatná.

Vizitku odovzdávame na začiatku stretnutia alebo rozhovoru, ale protokol neporušíme ani keď ju odovzdáme pri odchode. V zásade však platí, že vizitku odovzdáva ako prvý vždy hosť. Je nevyhnutné mať pri sebe dostatok vizitiek, lebo v spoločnosti platí, že ak odovzdáme v skupine ľuď vizitku jednej osobe, musíme odovzdať vizitku aj ostatným v skupine. Malo by platiť, že najskôr odovzdáme vizitku najvyššie postavenému a potom ostatným.

Pri prijatí vizitky si ju starostlivo prečítame, ak je nám niečo nejasné, treba sa majiteľa vizitky pýtať. Vizitku si následne uschováme alebo si ju necháme počas rokovania na stole, uľahčí nám to správne vyslovenie mena partnera. Ak sme dostali vizitku, nepíšeme na ňu pred osobou, ktorá nám ju dala bez toho, aby sme sa pýtali, či tak môžeme spraviť. Ďalšia možnosť je, že poprosíme osobu, ktorá nám vizitku odovzdala, aby ona sama dopísala údaje (napríklad oprava neplatného tel. čísla na vizitke). Nedodržaním týchto elementárnych zásad preukazujeme nielen zásadnú neznalosť pravidiel etikety, ale môžeme aj uraziť svojho partnera.

Na vlastnú vizitku my sami môžeme písať – najmä ak chceme nechať odkaz. Napríklad p.r. = pour remerciér (poďakovanie) alebo p.f. = pour féliciter (blahoželanie). Na vizitky sa okrem uvedených skratiek, alebo formulí nepíše žiadna iná správa. Odkaz na vizitkách sa vždy píše rukou, obyčajne ceruzkou, nanajvyš perom. V prípade, že vizitku posielame, napríklad s kyticou kvetov, je nevyhnutné ju zabaliť do malej obálky primeranej veľkosti vizitky.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolů KaMO

EÚ v BaH. Rozhodnutie o ukončení exekutívnej operácie sa očakáva v tomto roku.

OPERÁCIA EUFOR TCHAD/RCA

Operácia EBOP na podporu širšieho pôsobenia OSN v regióne Darfur/Sudán bola priamou reakciou na zhoršujúcu sa bezpečnostnú a humanitárnu situáciu v oblasti. V Čade sa nachádza približne 180 000 vnútorných presídlených osôb (Internally Displaced Persons - IDPs) a 12 utečeneckých táborov s približne 240 000 utečencami z Darfuru a Stredoafrickej republiky (SAR).

Mandát pre nasadenie operácie EBOP v Čade a SAR na obdobie 12 mesiacov od vyhlásenia úvodnej operačnej spôsobilosti (IOC - Initial Operational Capability) bol schválený na základe rezolúcie BR OSN č. 1778 z 25. septembra 2007. Rezolúcia schválila širokospektrálnu podporu medzinárodného spoločenstva na vyriešenie situácie v Čade a Stredoafrickej republike. Operácia pozostávala z dvoch elementov

plavidiel WFP (World Food Programme), ktoré dopravujú potravinovú pomoc pre vnútorné presídlené osoby v Somálsku a na ochranu ľahko napadnuteľných plavidiel plávajúcich v Adenskom zálive.

Táto operácia je prvou námornou operáciou, ktorá sa uskutočňuje v kontexte EBOP. Operačným veliteľstvom pre námornú operáciu EÚ v pobrežných vodách Somálska je EU OHQ v Northwood/Anglicko a za operačného veliteľa bol vymenovaný Rearadmirál Philip Jones (UK). Veliteľom sil je Commodor Antonios Papaioannou (GR), ktorého vo funkcii v apríli tohto roka vystriedal námorný kapitán Juan Garat Caramé (ES). Operácia je plánovaná na obdobie 12 mesiacov. V priestore operácie bude postupne nasadených 6 fregát, 3 hládokovacie lietadlá a okolo 1200 vojakov. Svoje príspevky do operácie v súčas-

raných na reformu bezpečnostného sektora (SSR). Tieto misie predstavujú viditeľný príspevok EÚ k rekonštrukcii a stabilizácii cieľových krajín a zároveň sú na ne potrebné relatívne nízke finančné náklady. EÚ v súčasnosti vedie 10 civilných operácií EBOP v ôsmich krajinách sveta.

ÚČASŤ SR V EBOP

Slovensko sa na Európskej bezpečnostnej a obrannej politike zúčastňovalo už ako kandidátska krajina. Ako členská krajina EÚ deklaruje svoje sily a prostriedky OS SR na plnenie úloh v rámci EBOP.

V rámci koncepcie bojových skupín SR v spolupráci s inými krajinami vytvorila bojovú skupinu založenú na princípe vedúcej krajiny. Jednotky OS SR budú v najbližšom období súčasťou dvoch bojových skupín. V druhej polovici roka 2009 bude SR držať pohotovosť v rámci bojovej skupiny, ktorú vytvárame spoločne s Českou republikou a v prvej polovici roka 2010 s bojovou skupinou zloženou z jednotiek Poľska, Nemecka, Litvy a Lotyšska. V rámci vojenských operácií EBOP má SR v súčasnosti nasadené 2 dopravné vrtulníky a 74 vojakov v operácii ALTHEA a jedného dôstojníka v operačnom veliteľstve operácie EUFOR Tchad/RCA.

Pri porovnávaní s operáciami NATO sa vojenské operácie EÚ môžu zdať menej významné. Z vojenského pohľadu nemajú taký významný rozsah, nie je použité väčšie množstvo síl a prostriedkov, nemajú patričné operačné tempo. Avšak z pohľadu splnenia stanovených kľúčových vojenských a politických úloh sa EÚ darí tieto úlohy plniť dostatočne. Európska únia získava na kredibilitu a stáva sa stále významnejším partnerom medzinárodného spoločenstva, ktorý dokáže pomerne rýchlo reagovať na vzniknuté krízy vo svete a prispieť k upokojeniu situácie v daných regiónoch.

mjr. Ing. Juraj HAKAJ

vojenský poradca pre plánovanie operácií EÚ
Ilustračné foto **Pavol VITKO**

Európska bezpečnostná politika

V posledných rokoch aktivita EÚ na poli civilných a vojenských operácií európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (EBOP) vzrástla niekoľkonásobne. Na základe vypracovaných scenárov potenciálneho ohrozenia deklarovala EÚ svoju schopnosť vojensky pôsobiť v oblasti prevencie konfliktov, separácie znepriatelených strán silou, podpore humanitárnych a evakuačných operácií a reforme bezpečnostného sektora.

Vo vojenskej oblasti to znamená, že vojenská sila Európskej únie by mala byť schopná včasného nasadenia v krízovej oblasti a efektívne vykonávať svoje úlohy v rámci širokospektrálneho prístupu EÚ s využitím všetkých možných prostriedkov. EÚ má ambíciu viesť súčasne jednu až dve veľké operácie (separácia konfliktu) a viacero menších. Súčasná situácia ukazuje, že táto ambícia je splniteľná.

V decembri roku 2003 EÚ prijala Európsku bezpečnostnú stratégiu, ktorá definovala ambíciu EÚ podieľať sa na udržiavaní bezpečnosti ako globálneho aktéra s cieľom vytvorenia medzinárodného systému v rámci OSN. Stratégia indikuje kľúčové hrozby súčasného globálneho bezpečnostného prostredia – šírenie zbraní hromadného ničenia, terorizmus, organizovaný zločin, regionálne konflikty, zlyhávajúce štáty. Európska únia preto synergicky využíva celé spektrum svojich nástrojov na zaručenie bezpečnosti a rozvoja, medzi nimi aj vojenské prostriedky.

VOJENSKÉ OPERÁCIE V KONTEXTE EBOP

Európska únia v rámci bezpečnostnej a obrannej politiky uskutočnila niekoľko operácií krízového manažmentu. Vo vojenskej oblasti to bola operácia CONCORDIA v Macedónsku s prístupom k vojenským prostriedkom NATO v rámci dohody Berlín Plus a dve autonómne vojenské operácie EÚ v Demokratickej republike Kongo – ARTEMIS a EUFOR RD Congo. Na základe rezolúcie OSN 2. decembra 2004 prevzala EÚ operáciu SFOR (operácia patrila pod vedenie NATO), ktorá je dnes známa pod názvom ALTHEA. Dňa 15. októbra 2007 na zasadnutí GAERC (Rada pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy) schválili ministri zahraničných vecí zriadenie operácie v Čade a Stredoafrickej republike tzv. EUFOR Tchad/RCA, 8. decembra 2008 bola spustená v histórii EÚ prvá námorná vojenská operácia v pobrežných vodách

Somálska zameraná na boj proti pirátom a ozbrojeným lúpežiam - operácia ATALANTA.

OPERÁCIA ALTHEA

Jej úlohou je operácie zabezpečiť dodržiavanie Daytonskej zmluvy a pôsobiť preventívne proti potenciálnej hrozbe vzniku multietnických konfliktov. Úlohou EUFOR je taktiež podpora medzinárodného spoločenstva v osobe Vysokého predstaviteľa/Osobitného predstaviteľa EÚ (HR/EUSR) pre BaH a miestnych predstaviteľov v boji proti organizovanému zločinu. Operácia prebieha v rámci dohody Berlín Plus, operačným veliteľstvom je SHAPE, zástupca veliteľa spojeneckých síl NATO v Európe (DSACEUR) je operačným veliteľom operácie EUFOR ALTHEA. Do tejto funkcie bol 22. októbra 2007 ustanovený generál Sir John McColl (UK). Funkciu veliteľa síl EUFOR v súčasnosti vykonáva generálmajor Stefan Castagnotta (IT). Sily EUFOR sú prítomné na celom území prostredníctvom pozorovateľských a styčných tímov a v prípade potreby môžu byť posilnené tzv. over-the-horizon-reserves. Mnohonárodný manévrovací prapor je umiestnený v Sarajeve/Camp Butmir. Je zložený z jednotiek Španielska, Maďarska, Poľska a Turecka.

V novembri 2007 bola do štruktúry síl EUFOR začlenená aj jednotka Európskych síl žandárstva (European Gendarmerie Force - EGF). Ide o prvé nasadenie síl EGF v histórii.

Pripadné ukončenie operácie ALTHEA bude politickým rozhodnutím. Aj potom sa plánuje implementácia programov v oblasti bezpečnosti a obrany, do ktorých by EÚ mohla prispieť získanou expertízou, resp. finančnými prostriedkami. V súčasnosti prebieha plánovanie transformácie operácie podľa navrhutej možnosti ďalšieho pokračovania angažovanosti

- civilného, vedeného OSN (MINURCAT - cca 1 000 čadských a 300 frankofónnych policajtov z OSN) a vojenského, tvoreného operáciou EBOP (približne 3 700 vojakov).

15. októbra 2007 Rada EÚ schválila Jednotnú akciu, na základe ktorej bola zriadená operácia EUFOR Tchad/RCA a do pozície operačného veliteľa bol ustanovený generálporučík Patrick Nash (IE). Veliteľom síl EUFOR Tchad/RCA je brigádnym generál Jean-Philippe Ganascia (FR). Operačným veliteľstvom operácie je EU OHQ v Mont-Valérien (FR). Operácia EÚ bola dočasnou premostovacou operáciou, ktorej cieľom bolo podporiť pôsobenie OSN a bezpečnosť obyvateľstva vo východnom Čade a severovýchodnej časti SAR. Hlavným mandátom operácie bolo odstránenie ozbrojených skupín na hraniciach so Sudánom, zlepšenie celkovej bezpečnostnej situácie v oblasti a príspevok k ulahčeniu návratu vnútorných presídlených a utečencov do ich domovov.

Vzhľadom k extrémnym prírodným podmienkam a infraštruktúre boli špeciálne požiadavky na logistické

zabezpečenie. Technika, výstroj, výzbroj, ale aj samotný výcvik a príprava jednotiek musela byť podriadená týmto špecifikám. Logistické zabezpečenie a vybudovanie potrebnej infraštruktúry veľmi významne ovplyvňovali udržateľnosť a plnenie stanovených úloh EUFOR. Operácia EUFOR Tchad/RCA je doposiaľ najkomplexnejšou a najväčšou vojenskou operáciou EÚ.

Dňa 25. septembra 2008 BR OSN schválila rezolúciu č. 1834, ktorá rozšírila mandát operácie MINURCAT a umožnila začať generovanie síl a plánovanie operácie, ktorá nahradila operáciu EUFOR Tchad/RCA. V marci tohto roka operačný veliteľ slávnostne odovzdal oblasť zodpovednosti EUFOR Tchad/RCA operácii OSN – MINURCAT. EUFOR Tchad/RCA začala poslednú fázu operácie – stiahnutie jednotiek EUFOR, ktoré by malo byť skončené do 31. mája 2009. Niektoré krajiny, ktoré mali svoje príspevky v EUFOR, ponechali svoje jednotky aj v operácii MINURCAT. Tým pomohli OSN preklenúť obdobie, keď budú nasadené ďalšie jednotky OSN. Počet príslušníkov OSN pre túto operáciu by mal byť okolo 5700 vojakov. MINURCAT bude pokračovať v plnení úloh s rovnakým zameraním ako plnili jednotky EUFOR.

OPERÁCIA EÚ NAVFOR - ATLANTA

V súvislosti s narastajúcim počtom pirátskych útokov v pobrežných vodách Somálska bola 2. júna 2008 BR OSN prijatá rezolúcia č. 1816, ktorá umožňuje štátom podporovať prechodnú somálsku vládu v boji proti pirátom a ozbrojeným lúpežiam. V septembri minulého roka spustili vojenské koordináciu akciu EÚ (EU NAVCO) na podporu ochrany, pozorovacích a sprievodných operácií vedených niektorými členskými krajinami EÚ v Somálsku a jeho pobrežných vodách. Koordinácia akcia bola riadená z Bruselu prostredníctvom tzv. Koordináčnej bunky podporovanej Vojenským štáбом EÚ (EUMS).

Paralelne s koordinátnou akciou pokračovali práce Rady EÚ na príprave a spustení vojenskej námornej operácie EÚ. Rada EÚ 8. decembra 2008 rozhodla o spustení vojenskej operácie, ktorá má prispieť k odstráneniu, prevencii a k potlačeniu aktov pirátstva a ozbrojených lúpeží v pobrežných vodách Somálska. Operácia bola nazvaná „EU NAVFOR Somalia – Operácia ATALANTA“ a je zameraná na ochranu

plavidiel WFP (World Food Programme), ktoré dopravujú potravinovú pomoc pre vnútorné presídlené osoby v Somálsku a na ochranu ľahko napadnuteľných plavidiel plávajúcich v Adenskom zálive.

Bola zriadená webová stránka na registráciu obchodných lodí (MOS-HOA - Námorné bezpečnostné centrum Afrického rohu), ktoré plávajú v inkriminovaných vodách. Obchodné lode, ktoré aplikujú odporúčania EUNAVFOR podstupujú omnoho menšie riziko napadnutia alebo zadržania pirátmi.

Je naivné domnievať sa, že sa podarí pirátstvo celkom eliminovať. Veľkú úlohu zohráva koordinovanie úloh s ďalšími aktérmi v regióne. Spoločný postup a presné definovanie úloh všetkých partnerov v regióne dáva väčšiu záruku úspechu, ako samostatný postup. EÚ NAVFOR spolupracujú s Čínou, Ruskom, Indiou, americkým bojovým zoskupením CTF-151 a NATO.

V rámci civilného krízového manažmentu je úsilie EÚ rovnako intenzívne. Sústreďuje sa predovšetkým na podporu policajných zložiek, ale aj zlepšenie kontroly hraníc a fungovania právneho štátu v jednotlivých oblastiach sveta. Civilní experti EÚ v súčasnosti pôsobia napr. v Bosne a Hercegovine, Kosove, Gruzínsku, Demokratickej republike Kongo, Sudáne, Guinei Bissau, Afganistane, na hraniciach Moldavska a Ukrajiny a na Blízkom Východe. V minulosti pôsobili v Macedónsku a v Indonézii. V rámci EBOP je zrejмый nárast misí zame-

Vojnoví veteráni po novom

Národná rada Slovenskej republiky schválila 6. februára 2009 novelu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 463/2003 Z. z. o vojnových veteránoch a o doplnení zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 219/2006 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „novela zákona“).

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky sa usilovalo novelou zákona predovšetkým odstrániť systémovú chybu, ktorá vznikla prijatím zákona č. 219/ 2006 Z. z. o protikomunistickom odboji, a ktorou došlo k zlúčeniu dvoch rôznych kategórií osôb – tých, ktorí so zbraňou v ruke bojovali proti fašizmu, resp. sa zúčastnili na vojenských misiách s osobami, ktoré sa zapojili do protikomunistického odboja.

Tieto dve rôzne kategórie osôb-vojnoví veteráni a účastníci protikomunistického odboja-politickí väzni, nie je vhodné spájať ani z historického, ale ani z vecného hľadiska.

Podľa tohto zákona o priznaní postavenia vojnového veterána aj účastníkovi protikomunistického odboja-politickému väzňovi rozhodovalo Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, čo nebolo v súlade s jeho pôsobnosťou.

VETERÁN PROTIKOMUNISTICKÉHO ODBOJA

Navrhovanú zmenu spočiatku neprijímali pozitívne predovšetkým profesijné inštitúcie, ktoré zastupujú účastníkov protikomunistického odboja-politických väzňov, ale po opakovaných rokovaníach s nimi a predovšetkým s Ústavom pamäti národa, sa dospelo k vzájomnej dohode.

Od 1. apríla 2009, keď novela zákona nadobudne účinnosť, tejto kategórii osôb už nebude prináležať postavenie vojnového veterána, ale postavenie veterána protikomunistického odboja.

Podstatnejšou zmenou je, že o tomto postavení už nebude rozhodovať Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, ale Ústav pamäti národa. Doterajšie náležitosti v poskytovaní kúpeľnej starostlivosti a rekreačnej starostlivosti zostávajú veteránom protikomunistického odboja zachované.

Veteránovi protikomunistického odboja bude možné na základe jeho písomnej žiadosti predloženej Vojenskému úradu sociálneho zabezpečenia poskytnúť kúpeľnú starostlivosť a rekreačnú starostlivosť, ktorá bude hradená z rozpočtových prostriedkov Ministerstva obrany Slovenskej republiky rovnakým spôsobom ako doteraz.

Druhou a podľa spracovateľov novely zákona významnejšou zmenou je skutočnosť, že od 1. apríla 2009 bude môcť Ministerstvo obrany Slovenskej republiky (oddelenie vojnových veteránov a vydávania

2. vykonávala vojenskú službu v spojeneckej armáde,
3. bola príslušníkom prvej československej armády na Slovensku,
4. bola československým partizánom, alebo
5. zúčastnila sa na Májovom povstaní českého ľudu v máji 1945 a v dôsledku boja utrpela ťažkú ujmu na zdraví, alebo
- d) bola v rokoch 1936 až 1939 československým dobrovoľníkom v Španielsku.

MORÁLNE OCENENIE

Touto úpravou Slovenská republika po vyše 60 rokoch morálne ocení všetkých účastníkov národného boja za oslobodenie z rokov druhej svetovej vojny, ktorí so zbraňou v ruke bojovali za slobodu a pri plnení ustanovených činností, resp. v súvislosti s nimi zahynuli, a bude im môcť byť priznaný štatút vojnového veterána in memoriam obdobne, ako to už bolo priamo zákonom priznané generálovi Milanovi Rastislavovi Štefánikovi.

Aj týmto spôsobom sa vzdá úcta a hold takým významným osobnostiam Slovenskej republiky, akými boli generálplukovník in memoriam Ján Golian, armádny generál in memoriam Rudolf Viest a tisíce ďalších osôb, ktoré bojovali na západnom či východnom fronte

a významnou mierou sa zaslúžili o porážku fašizmu.

Podstatnou informáciou je, že konanie o priznaní vojnového veterána in memoriam sa začína buď na základe podnetu samotného Ministerstva obrany Slovenskej republiky, alebo na základe žiadosti blízkej osoby, ktorou na účely tohto zákona je manžel (manželka), dieťa alebo súrodenec zosnulej osoby.

Žiadosť blízkej osoby je nevyhnutné zaslať Ministerstvu obrany Slovenskej republiky s uvedením týchto údajov:

- a) titul, meno, priezvisko, adresu a vlastnoručný podpis blízkej osoby zosnulej osoby,
- b) uvedenie príbuzenského vzťahu blízkej osoby k zosnulej osobe,
- c) údaje o zosnulej osobe
 1. titul, meno a priezvisko,
 2. dátum a miesto narodenia,
 3. dátum a miesto úmrtia a úradne overenú kópiu úmrtného listu,
 4. dosiahnutú vojenskú hodnosť a štátne občianstvo.

Teraz bude predovšetkým záležať na tom, aby sa prostredníctvom oddelenia vojnových veteránov a vydávania osvedčení, Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, ale aj ďalších inštitúcií s touto významnou zmenou zákona oboznámili pozostalí po takýchto osobách a následne v súlade so zákonom požiadali o priznanie postavenia vojnového veterána in memoriam pre ich najbližších.

V priebehu prípravy novely zákona, pri jeho posudzovaní v medzirezortnom pripomienkovom konaní, ale predovšetkým pri jeho prerokovaní v jednotlivých výboroch Národnej rady Slovenskej republiky sa opätovne potvrdilo, že o problematike je potrebné otvorené rokovať, dostatočne pozorne počúvať druhú stranu a následne konsenzuálnym spôsobom hľadať také riešenia, ktoré povedú k splneniu stanoveného cieľa. V tomto prípade sa to plne potvrdilo, o čom svedčí aj skutočnosť, že zo 136 prítomných poslancov Národnej rady Slovenskej republiky hlasovalo 130 poslancov za návrh zákona.

Štefan BREZINA,
Mgr. Jarmila ONDREJČÍKOVÁ
odbor legislatívy SEOPMVL
PhDr. Viera MOCKOVÁ
oddelenie vojnových veteránov a vydávania osvedčení OdrSS

Vojnovým veteránom Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva obrany SR poskytuje nasledujúcu starostlivosť:

- zabezpečuje vyšetrenia a kontroly zdravotného stavu, dispenzárnu starostlivosť a liečebnú starostlivosť po návrate z výkonu vojenskej služby mimo územia Slovenskej republiky najmä v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti ministerstva,
- poskytuje rekreačnú starostlivosť v rekreačných zariadeniach ministerstva,
- poskytuje kúpeľnú starostlivosť v kúpeľných ústavoch,
- usporadúva podujatia vojnových veteránov a podľa rozhodnutia ministra zabezpečuje prepravu vojnových veteránov a ich sprevádzajúce osoby na tieto podujatia.

Štúr, žurnalisti a vojaci

Redaktori takmer stovky stredoškolských a vysokoškolských periodík a ďalších 75 autorov v kategóriách jednotlivcov prezentovalo svoju žurnalistickú tvorbu na 14. ročníku najprestížnejšej slovenskej novinárskej súťaži stredoškôľakov a vysokoškôľakov Štúrovo pero. Na organizácii sa podieľali aj pracovníci rezortu obrany.

Súťaž tradične organizuje Krajská knižnica Ľ. Štúra vo Zvolene, Slovenský syndikát novinárov, Televízia Markíza, Matica slovenská či Ministerstvo školstva SR. Posledné roky sa na jej organizácii spolupodieľa aj ministerstvo obrany. „Ešte pred pár rokmi nebolo v školských médiách o vojakoch ani zmienky. Situácia sa už čiastočne zmenila,“ konštatuje zástupca riaditeľky súťaže a predseda poroty najpočetnejšej kategórie stredoškolských časopisov Mgr. Pavol Vitko, ktorý pôsobí v organizačnom štábe súťaže od jej začiatkov. Vysvetľuje: „Obrat nastal po tom, ako sme začali udeľovať cenu redakcie OBRANA a po tom, ako s organizačným výborom začalo spolupracovať banskobystrické Regrutačné stredisko vedené kapitánkou Lenkou Opluštilovou. K spolupráci sa pridali aj Personálny úrad OS SR, ktorý tento rok vo Zvolene zastupoval podplukovník Marián Halás. Redakciám stačil malý impulz, aby si okrem študentského života, ktorý samozrejme, tvorí nosnú časť obsahu, začali aspoň občas všímať aj svoje vojenské posádky, našli si miesto na rozhovory s miestnymi účastníkmi protifašistického odboja alebo súčasných zahraničných operácií. Tiež prinášajú reportáže o vojenských podujatiach určených študentom či širšej verejnosti. Je to veľmi pozitívne, pretože mladí ľudia postupne strácajú prehľad o tom, čo je vlastne úlohou ozbrojených síl, aké sú ich ciele.“

Cenu redakcie OBRANA tento rok získali časopisy Profesionál zo Súkromného gymnázia Košice a časopis Občasník zo Strednej odbornej školy Andyho Warhola z Medzilaboriec za to, že redakcie si všímali aj témy spojené s ozbrojenými silami. Ocenenie riaditeľa personálneho úradu získal časopis Kanál, ktorý vychádza na Gymnáziu Antona Bernoláka v Námestove. Cenou je spolupráca pri natáčaní televíznej relácie Profesionál počas vojenského branného cvičenia Kemp 2009 vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť v júni tohto roku. Časopis Kalazancio z Piaristického gymnázia v Nitre sa stal laureátom najprestížnejšieho ocenenia Zlaté Štúrovo pero. Redaktori Kalazancia získali viacero cien a okrem nich ich pplk. M. Halás v mene personálneho úradu pozval na výcvik prežitia vo VVP Lešť. Pozvanie sa zo strany výhercov stretlo s veľkým záujmom.

No a na dôvažok citáť z časopisu Nové vierozvesti, ktorý vychádza na Gymnáziu sv. Cyrila a Metoda v Nitre a celkovo skončil na druhom mieste: Juraj Czako vo vlašajšom jesennom čísle napísal: „Na KEMP-e sme prežili viac ako veľa. Prišli pocity radosti, ale aj trpkosti. Menšie zranenia nám kompenzujú nezabudnuteľné zážitky. Boli to však jednoznačne tri najkrajšie dni môjho života.“

Pavol VITKO
Foto **Lenka HALÁSOVÁ**

„Príloha č. 2 k zákonu č. 463/2003 Z. z. VZOR

DEKRÉT

MINISTERSTVO OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

priznáva

POSTAVENIE VOJNOVÉHO VETERÁNA IN MEMORIAM

MINISTERSTVO OBRANY

vojenská hodnosť, titul, meno a priezvisko

dátum a miesto narodenia

číslo:
V Bratislave

Za Ministerstvo obrany Slovenskej republiky

Aj o tom je vojenský život

Bez zveličovania, s veľkou bázňou sa púšťam do písania týchto riadkov, ktoré naplňajú pre mnohých zvláštnu rubriku pod názvom duchovné slovo. Zdá sa, že takéto state nezapadajú do kontextu nášho časopisu. Akoby boli tieto riadky vytrhnuté z reality a hovorili o čomsi imaginárnom. Nechcem, aby nasledujúce slová šli pomimo, a preto sa pokúsím načrtnúť realitu našich, vojenských dní...

Žijeme v rýchle sa točiacom kolotoči všedných dní, za múrmi svojich kasární, a predsa ani to nás nerobí imúnnymi voči nástrahám a problémom, ktoré prináša toto obdobie. Obava o zajtrajšok, starosti so zabezpečením života svojich rodín v čase hospodárskej krízy a zároveň súčasných, či avizovaných zmien vnútorného organizačného členenia našich ozbrojených síl nás naplňajú pesimizmom.

V mnohých prípadoch sú tento strach a neistota opodstatnené, lebo niektorí, najmä zamestnanci budú musieť odísť z našich radov. Nedá mi nespomenúť stretnutia a rozhovory, v ktorých sa dotknutí chceli aspoň podeliť so zdanlivou nemohúcnosťou zvrátiť svoju situáciu. Aj tieto skutočnosti nás ubezpečujú o pominutelnosti navonok istého a stáleho.

Mnohí vojenski profesionáli v dôsledku zmien v štruktúre ozbrojených síl sú alebo budú premiestnení z doterajšieho pôsobiska do inej posádky. Budú nútení opustiť svoje zázemie, ktoré im poskytuje blízke prostredie. Tieto aspekty negatívne vplyvajú aj na život jednotlivca, aj na najbližší okruh ľudí, na ich rodinu. Áno, aj takéto úskalia prináša služba v ozbrojených silách a s tým treba rátať.

Každá minca má dve strany. A toto je tá druhá strana. To sú úskalia, ktoré prináša služba profesionálneho vojaka. Ani príspevok na bývanie, či refundácia výdavkov na cestovanie, aj keď sú veľkou pomocou a sociálnou istotou, a treba za ne ďakovať, nevyriešia problémy, ktoré prináša život v odlúčení. Čo i len v krátkodobom časovom horizonte, akým je pracovný týždeň.

Ospravedlňujem sa za skepsu, ktorú prinášajú tieto slová. Ale aj o tom je vojenský život. No kde, ak nie tu by malo zaznieť čosi pozitívne. To negatívne, všetko čo je naplnené pesimizmom, sa na nás valí denno-denne z každej strany.

A preto na záver. Každý problém má riešenie a nič nie je také zložitá a ťažké, ako sa na prvý pohľad zdá (viem, tieto slová sú nám vojakom dôverne známe...). Chceme zaželať všetkým čitateľom, aby sme boli ľuďmi na správnom mieste. Majme otvorené oči jeden pre druhého a budme nápomocní všetkým, ktorých sa dotkli, prípadne v najbližšom období dotknú neprijemné zmeny, o ktorých som sa zmienil. Želám veliteľom na všetkých stupňoch riadenia, aby mali dostatok síl a odvahy spravodlivo a v súlade so svojím svedomím, ktoré je formované prirodzeným, či Božím zákonom, rozhodovať o osude každého profesionála a zamestnanca.

mjr. PaeDr. Jozef MICHALOV
štábnny kaplán prešovskej mech. brigády

Pápežský dekrét vojakovi

Pápež Benedikt XVI. vymenoval slovenského vojaka za Rytiera rádu sv. Silvestra. V pondelok 6. apríla počas slávnostnej sv. omše v Marianke odovzdal ordinár Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR František Rábek svojmu kancelárovi majorovi Tiborovi Ujlackému dekrét, ktorým ho pápež Benedikt XVI. vymenoval za rytiera Rádu. Ako je v dekréte uvedené, pápež vyhovel prosbám a uznal, že sa T. Ujlacký veľmi zaslúžil o dobro a rozvoj katolíckej cirkvi. Preto ho vyvolil, ustanovil a vyhlásil za rytiera Rádu Svätého Silvestra pápeža a udelil mu právomoci používať všetky privilégia spojené s týmto rádom.

Udelenie tohto významného ocenenia Tiborovi Ujlackému je najvyššou odmenou, ktorú mu Svätá Stolica mohla udeliť za jeho dlhoročnú prácu pre katolícku cirkev na Slovensku, a osobitne duchovnú službu v Ozbrojených silách a ozbrojených zboroch Slovenskej republiky. V službe T. Ujlacký pracuje od jej začiatkov v 90. rokoch. Aktívne sa podieľal na zriadení prvej vojenskej kaplnky sv. Fabiána a sv. Šebastiána v Nitre, ako aj na príprave Zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o duchovnej službe v jej ozbrojených silách a ozbrojených zboroch. Stál pri zrode vojenskej diecézy na Slovensku, v ktorej štruktúrach pracuje ako kancelár a zároveň hovorca vojenského ordinára.

Mgr. Alena GAJDOŠÍKOVÁ
vedúca sekretariátu ordinára OS a OZ SR

Za toto významné ocenenie vyjadrujem veľkú vďaku Pánu Bohu, ordinárovi OS a OZ SR Mons. Františkovi Rábekovi a všetkým vojenským, policajným a väzenským kaplánom Ordinariátu OS a OZ SR, aj tragicky zosnulému Mons. Michalovi Štangovi, ako aj všetkým ministrom obrany - zvlášť Jozefovi Stankovi, tiež pánom generálom, dôstojníkom, príporčíkom, profesionálnym vojakom a zamestnancom, mužom i ženám rezortu Ministerstva obrany SR. Som si vedomý, že bez Vás a Vášho pochoopenia, pomoci a spolupráce za celé tie roky môjho pôsobenia by som nič nedokázal, nikým mimoriadnym by som nebol a žiadneho ocenenia by sa mi nedostalo. Preto aj moje menovanie za rytiera Rádu sv. Silvestra pápeža ako slovenský vojak venujem celým Ozbrojeným silám Slovenskej republiky a všetkým tým, ktorých som vymenoval a ktorí sa na mojom úspechu takto spolupodieľali.

dr. Tibor UJLACKÝ

5 x odpovedz

- Koľko miestností má washingtonský Biely dom?
a) 90
b) 150
c) 132
- Najkradnutejšou knihou z verejných knižníc je:
a) Biblia
b) Guinnessova kniha rekordov
c) Kamasútra
- Ktoré mesto na svete ako prvé malo milión obyvateľov?
a) Londýn
b) New York
c) Praha
- V ktorom meste sídli od januára 1967 Akadémia obrany NATO?
a) Mníchov
b) Neapol
c) Rím
- Koľko zástupcov zakladajúcich štátov Aliancie podpísalo Washingtonskú zmluvu 4. apríla 1949?
a) 11
b) 12
c) 10

Správne odpovede: 1.c), 2.b), 3.a), 4.c), 5.a).

Prilba májových dní roku 1945

Pražské povstanie vypuklo 5. mája 1945. Nastal čas zúčtovania s nenávidenou okupačnou mocou. Najmarkantnejším poznávacím znamením povstalcu bola okrem uniformy legionára, železničiara, príslušníka československej armády, četníctva, polície, Vládneho vojska, či rukávovej pásky–prilba. Na území Protektorátu Čechy a Morava ich bolo veľa–rozmanité typy sa nachádzali v kasárňach Vládneho vojska, v organizácii Luftschutz, PPO, CPO, továrenských organizácií–tzv. Werk-schutz, v skladoch hasičov, v domácnostiach bývalých legionárov a príslušníkov Československej armády.

Na pražských barikádach bola napríklad použitá francúzska prilba M 26. Veľké množstvo týchto prilb ukoristilo Nemecko po okupácii Francúzska. Zobrazený exemplár prilby M 26 pochádza z Prahy a pred vypuknutím povstania ho používala organizácia protileteckej ochrany „Luftschutz“. Nastriekaná bola tmavozelenou farbou, vankúšiky vnútornej

výstelky boli vyhotovené z celtoviny s potlačou používanou jednotkami Wehrmachtu. Podbradník prilby je taktiež nemeckej výroby – používaný najmä v prilbách M 35, M 40 a M 42. Povstalecké prilby boli zvonku značené rôznymi spôsobmi – napríklad nápismi ČSR, maľovanými, prípadne nalepenými československými vlajkami... Zobrazená prilba má po stranách šetcom namaľované pruhy v českých národných farbách.

Na dobovej fotografii dvoch povstaleckých bojovníkov má muž vľavo prilbu M 26 s československou vlajkou na čelnej strane. Červené hviezdy našité na leteckých kombinézach naznačujú, že pravdepodobne ide o príslušníkov ľavicovej odbojovej organizácie.

Ing. Radovan KLOKOČNÍK
(autor je zberateľ vojenských prilb)

ZASMEJME SA ...

Drahá, pobožkajme sa!
- Ty blázníš, tu na ulici? Niekto nás uvidí!
- Ale kdeže, neuvidí. Toto je slepá ulica.

...
- Včera som sa vypovedal svojej nastávajúcej neveste zo všetkých svojich hriechov.
- No a?
- Nepomohlo to! O týždeň je svadba.

...
Otec karhá svojho syna:
- Namiesto toho, aby si sa venoval štúdiu, beháš za babami!
- Ale ocko, to je trochu inak...
- Žiadne ale! Kto je tu otec, ty alebo ja?!

- Obaja, otec, obaja...

...
-Miláčik, kým sa spolu zosobášime, musíš mi ešte sľúbiť, že ma budeš bozkávať na miestach, kde ma ešte nikto predtým nebozkával.
- Dobre láska moja, ktoré sú to miestočka?
- No... napríklad Kanárske ostrovy, Seychelly a Maurícius...

...
Drahá, kedy sa vezmeme?
- A hovoril si už s mojou mamou?
- Áno, ale aj tak ťa chcem.

...
Mladý muž sa pýta:
- Sľečna mám u vás šancu?
- Áno, ste druhý v poradí.
- A kto je prvý?
- Hocikto iný - odpovedá s úsmevom mladá dáma.

V priestoroch trenčianskeho Kultúrneho a metodického centra Ozbrojených síl SR otvorili 4. mája výstavu Československé légie 1914 – 1920. Pripomína osudy legionárov na bojiskách v Rusku, Taliansku a vo Francúzsku. Autor výstavy, ktorá je otvorená do 28. mája a majiteľ expozície je košický rodák plk. v. v. MVDr. Milan Zuffa - Kunčo z olomouckého Klubu vojenskej histórie, ktorému sa podarilo zozbierať naozaj unikátne exponáty

Text a foto **Jozef ŽIAK**

Spoločné normy

V dňoch 17. – 18. apríla v Berlíne zasadalo Prezídium Európskej asociácie vojenských organizácií. Táto európska asociácia sa prioritne venuje zjednocovaniu spoločných európskych štandardov pri plnení úloh v zahraničí. So svojimi viac ako 500 000 členmi hľadá formy pomoci národným organizáciám. V štruktúre Zväzu vojakov Slovenskej republiky je 1 140 členov aktívnych a bývalých vojakov. Na rokovaní v Berlíne sa okrem prezidenta ústrednej rady ZV SR, plk. gšt. v. v. Ing. Michala Bohunického, plk. v. v. Ing. Karola Petráša zúčastnili za Generálny štáb OS SR mjr. Mgr. Jozef Kutak a za KVD Zvolen v štruktúre Zväzu vojakov SR mjr. Mgr. Zdenko Baranec. V diskusií a národných prezentáciách sa zdôrazňovala potreba uplatňovania dlhodobu platných legislatívnych aplikácií práv a záujmov vojakov. Dominovala nevyhnutnosť podpory práva vojakov na združovanie sa v asociáciách. Táto problematika sa opiera o odporúčanie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy z roku 2006. Aplikovanie odporúčania sa zatiaľ nenapĺňajú ani na Slovensku, či v Českej republike. Vízia vytvorenia slovenskej vetvy EUROMILU, ktorá by zastrelila záujmy vojakov a ich rodín, má plnú podporu zástupcov Európskeho parlamentu. Prichádza čas, keď "social welfare" našich vojakov, čže sociálna stránka služby v ozbrojených silách potrebuje podporiť a pripojiť sa k európskym tendenciám.

mjr. Mgr. Zdenko BARANEC

Linka dôvery

Šikanovanie je, aj bola latentná trestná činnosť, ktorá sa v armáde veľmi ťažko odhaľovala a pochopiteľne, ťažko stíhala. O tomto neduhu sa viedlo mnoho diskusií, boli vypracované rôzne vedecké práce, ktoré odhaľovali spôsoby šikanovania, naznačili aj príčiny, ale stále bolo málo informácií, akým spôsobom šikanovanie odhaľovať. Jeden z nápadov, ktorý sme zaviedli, bola linka dôvery. Uverejnili sme telefónne číslo, na ktoré mohol ktokoľvek zavolať bez prezradenia svojej identity a informovať nás o porušovaní práv vojakov. Túto linku obsluhovali dvaja skúsení podplukovníci – pani Oľga Kajabová a Peter Birčák.

Hneď od samého začiatku sa nám potvrdilo, že to bola dobrá voľba, lebo sme dostali informácie, ktoré pomohli odhaliť niektoré praktiky hraničiace so šikanovaním alebo boli aj trestným činom, ktorým sa zaoberal prokurátor. Najviac hovorov sme mávali po nástupe povolancov. Jedna mamička sa neuspokojila s tým, že jej informácie poskytl na to určený podplukovník, vždy chcela hovoriť so mnou. Hneď na druhý deň po nástupe jej syna mi volala, že na raňajky mal kakao, ale on je zvyknutý na malca, aby sme mu to vymenili. Na obed mi volala zasa a informovala ma, že z dvoch jedál, ktoré mali na obed, synovi nechutilo ani jedno a na večeru sa to opakovalo. Pridala ešte sťažnosť, že poradový výcvik, ktorý mali v ten deň, bol veľmi náročný, a že by jej syn mal mať dlhší čas na odpočinok. To sa opakovalo takmer každý deň, čo si vyžadovalo určitý stupeň trpezlivosti. A to, našťastie, ešte neboli mobilné telefóny. Na druhej strane veľmi málo trpezlivosti mal pán z Liptovského Hrádku, ktorý sa sťažoval na veliteľa jednej rotы v Štúrove. Sťažnosť vybavovala pani pplk. Kajabová. Volajúcemu sa nepáčil postup, ako sa s jeho sťažnosťou pracovalo a v telefonáte začal byť arogantný a hrubý. Hovor bol dlhý a sťažovateľ nielenže urážal pplk. Kajabovú, ale vykrikoval, že nie je žiadny blbec a že už jej žiadne informácie neposkytne. Keď toho bolo priveľa, tak mu povedala, aby teda zavolať Pánbožkovi, keď jej nedôveruje. Za krátky čas prišla od dotyčného písomná sťažnosť na generálny štáb. Náčelník GŠ nariadil riešiť tento postup disciplinárne. Na linku dôvery sme zabezpečili systém nahrávania hovorov, aby sa informácie, ktoré prichádzajú, stali súčasťou dokumentačného spracovania.

Smutné na celom príbehu je to, že úsilie pomôcť riešiť problém sa obrátila proti tomu, kto chcel pomôcť, a to v tomto prípade proti pplk. Kajabovej.

Ing. Tomáš ŠVEC

Päťstá húfnica M777 pre americké sily

Spoločnosť BAE Systems sa môže pochváliť, že v polovici apríli dodala päťstý kus ťahanej húfnice M777 americkým ozbrojeným silám. Americká armáda a námorná pechota by mali odobrať 737 kusov tejto delostreleckej techniky. Húfnica M777, ktorú vyvinuli v britsko-americkej spolupráci vyniká vo svojej kategórii.

Delostrelecký systém má veľmi nízku celkovú hmotnosť 4 200 kg, čo dosiahol vďaka modernej a premyslenej konštrukcii s použitím hliníkových a titánových zliatin. Húfnica je ľahko prepraviteľná vzdušnými prostriedkami – vrtuľníkmi v podvese alebo lietadlami v nákladnom priestore. Americké a kanadské sily využívajú zbraňový systém vo veľkej miere na palebnú podporu koalíčných síl v Afganistane. Húfnica sa osvedčila aj pri použití v Iraku a vyslúžila si prezývku púštny drak. Delostrelecký systém môže bez problémov ťahať vozidlo s celkovou hmotnosťou nad 2 500 kg maximálnou rýchlosťou po ceste 88 km/h a v teréne 50 km/h.

M777A1 má dĺžku hlavne 6 045 mm, maximálny dostrel s klasickou muníciou s hmotnosťou 43,5 kg predstavuje 30 km (kruhovú odchýlka 200 m). V prípade vybavenia húfnice digitálnym systémom riadenia palby TAD je možné použiť tiež vysoko presnú GPS navádzanú muníciu Excalibur, maximálny dostrel sa tak zvýši na 40 km (kruhovú odchýlka 10 m). Húfnica môže počas prvej minúty vypáliť päť rán a pokračovať v strelbe pravidelnou rýchlosťou dve rany za minútu. Ústová rýchlosť strely je 827 m/s. Obsluhu tvorí päť až sedem osôb. Dĺžka zbrane pri doprave je 9 275 mm (10 210 mm v palebnej pozícii), šírka 2 770 mm (3 720 mm v palebnej pozícii).

(rak)
foto BAE Systems

Tajníčku tvorí srbské príslovie	kmotor (zastar.)	vyvaloval oči (expr.)	francúzsky režisér (1922-1971)	Pomôcky: Amas, ala Riva, koma Sakra, Ma	podnik na výrobu piva	mesto v Turecku	kilogram (hovor.)	Pomôcky: TON, ski Mori	bojové vozidlo (skr.)	mesto v CR	odborný liečiteľ ľudí	útok (kníž.)	lyže (zried.)	český výrobca nábytku
kujný nerast				balík (zastar.) vo vnútri (predl.)				nepotrebná príťaž ad acta (skr.)						
1														
ľúbila									značka cigár	Ábelov vrah (bibl.) usádzal sa				
kridlo (odb.)				osobné zámeno rimske číslo 4				asistent na VŠ (slang.) opus (skr.)					pekné dobré počasie	výstražne napomínam
Autor: Vojtech Kúkoľ	predmet veľkých rozmerov	st. taliansky futbalista srbské žen. meno (Anna)					druh Fatimy oškrel					MOL Holandska zlý duch, diabol		
kiloampér (zn.)			skratka valuty starý stroj			padanie (odb.) zdochlina, po nem.					skr. súhv. Dorado mesto v Japonsku			
okresný národný výbor				štátne vyznamenanie krik				3 alebo (bás.)						
medika-ment					druh papagája elamská bohynja				hukot, hrmot chem. zn. amerícia					
2										prináša plody, dáva úrodu				
česká nadávka do paroma (exp.)						povrchová baňa				na iné miesto				

Plná poľná

Obľúbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 18.10 hod. do 18.30 hod. Pribežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Tešia sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Repková a Bernard Roštecký.

(r)

PROFESIONÁL

Armádny magazín v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére každý štvrtok na Dvojke o 16.20 h. a v dvoch reprízach - ich vysielací čas sledujte na internete

SEZÓNA VO VHM

Nový múzejnú sezónu vo Vojenskom historickom múzeu v Piešťanoch slávnostne otvorí 30. mája. Organizátori pri tejto príležitosti pripravili pre záujemcov zaujímavý program.

09.00 hod. - otvorenie múzea

10.00 hod. - slávnostný príhovor riaditeľa VHÚ

10.15 hod. - odovzdanie rekonštruovaného lietadla L - 39 Albatros z LO Trenčín a L - 200 Morava z Blue SKY Service Brno

11.00 hod. - dynamické ukážky vybranej múzejnej techniky VHM Piešťany

11.30 hod. - ukážka bojovej činnosti motostreleckého družstva za útoku

12.00 - 15.00 hod. - prehliadka exponátov v expozícii

15.00 hod. - ukončenie prehliadky expozície